

LEON BLOY

Neprodajný

L E O N B L O Y

Neprodajný

Denník autorův
1904—1907

1919

Dobré Dřlo ve Staré Říši na Moravě

Není hloupějšího tvora nademne. Sežeru šest otepí
sena za den. *(Zasiechnuto v omnibusu.)*

†

Důstojnému Pánu

P. Josefu Hanušovi

pozdravení!

Když Pán zpřevracel
stoly penězoměnců, odhodlal
se býti prodejným (za málo
ho vycenili!), by neprodej-
nost i tohoto neprodajné-
ho byla možná a záslužná.

Josef Florian

LEOPOLDĚ TENOROVÉ

vytrvalé příznivkyni Dobrého Díla, věnuji

překladatelé

JOHANCE TERMIEROVÉ

Drahá přítelkyně, Prosím Vás, přijměte přeučtivé věnování tohoto IV. svazku mého Denníku, který jste milovala, dříve než byl napsán, protože jste milovala ostatní.

Tak jako bych Vám nabízel hrst svého prachu.

Budete ještě krásná a silná, až opustím tento svět. Vzpomenete si pak, — není-liž pravda? — na ubohého spisovatele, k němuž jste byla milosrdna a jenž mluvíti bude o vás svému jedinému Soudci, až uvidí ho tvář v tvář.

Váš hluboce oddaný

LEON BLOY.

*Slavnost Nejsvětějšího Jména Ježíšova,
17. ledna 1909.*

— Pánbůh nebo čert! všechno se prodá!

Zvolání jakéhosi pouličního prodavače, paprsek světla na XX. století. Bůh a ďábel neberou se v úvahu, a čím dál tím méně se jich dbá. Tvrditi, že jsou nebo že nejsou, to byly hříčky pro dětský věk Člověčenstva. Až pokolení lidské nabude rozumu, bude prodávati... jen a jen prodávati. Bude prodávati všechno. — Běda tomu, kdo dává! Běda Jerusalemu těch, kteří dávají! Běda mně!...

Jest opravdu třeba tolik tohoto *běda*?

— Jsi tak chud, že jsi mohl dávati nejbohatším! Rozdával jsi sám sebe s takovou plýtvavou štědrostí, že Ten, který vykoupil všechny lidi, neví již skoro, co jest ti dlužen! Štědrost Kroisů vzbuzuje soucit, srovnáváme-li ji s kapkou potu s čela chudého, který pracuje pro Ježíše Krista.

Tvoje knihy dušené a nepřetržité, které podobají se nocím lásky, potěšily tři nebo čtyři zoufalce; přivedly zase do vlasti půl tuctu slepců ve vyhnanství, kteří marně tápali k Světlu; restituovaly Ježíši Kristu Dobrého lotra, který nevěděl, že by tento děsný Popravec měl království...

Což platí se toto jinak než hanbou a mukami?

Budeš NEPRODAJNÝ na věky, Neprodajný ve svých knihách, jak ve své osobě, a tím dokonale oddělen, jak si přirozeně žádáš, od prodavačův a lidí prodejných.

Bída nepřekonatelná a ustavičná sytost muk, takový bude tvůj úděl. Žebrota, nemoc, *malí nebožtíci*, opovržení nejnižších, všeobecné tupení a stále ta nesmírná úzkost spáče, kterému by bylo jen prstem hnouti, by zachránil ostatní, kterého však jakási nevysvětlitelná síla ochromuje...

Posléze stáří, to tvoje stáří, starý lve mezi hřívami oslů!

Neprodajný tedy, více než kdy jindy! Nebudou tě již ani vydávati, a hrozně krásné bude, dostane-li se ti pohřbení!...

Takové jsou myšlenky nebo city, jež ve mně byly vzbuzeny ničemným rouhačem, uvedeným výše.

D U B E N

14. Sousedství Nejsvětějšího Srdce. Jistotně ne proto, by se tu zahynulo.

15. Upomínka přestěhovávče z Prasečího, jemuž jsem nemohl zaplatiti téhož dne. Tento neomala, který zničil část našeho ubohého nábytku, slibuje, že se v osmi dnech na mne oboří. První trn.

18. Bolestný a prosebný list jistému boháči, který praví o sobě, že jest mým „obdivovatelem“, bych od něho dostal trochu pomoci. [Za deset let může zlo-myslný příjemce, který se velmi chránil odpověděti, prodati tento hrozně smutný list dosti draho. Jest křesťanem a dostal na křtu jméno jednoho anděla.]

Rozliční věřitelé, zanechaní v Prasečím, posílají mi autografy, na neštěstí neprodejné.

21. Palčivé postavení. Bude možno žítí dnes jedině tím, že naše ubohá Veronika dává své matce dvacet sous, které měla.

Rozhodné přidružení dvou malířů, s kterými jsem se již setkal, Georgesa Rouaulta a Georgesa Desval-lièresa, neobyčejných obou. První se otravuje, druhý se přecpává.

23. Byl jsem na mši jistého kněze ledajáka, jenž se nijak nepřipravuje na mučeníctví. Patřím naň, seč jsem, s nesmírnou potřebou slz.

25. Půst a zdrženlivost den jak den. To dobře sluší lidem jako my v době velikonoční.

28. Mlhavý záměr týdení publikace na způsob *Kálu*, již by založil jistý milionář (který se vytratil skoro ihned). Článek programní:

POCHODEN

„Přišel jsem založit oheň na zemi, a čemu chci jinému, leč aby páli!“ Takto mluví Ježíš Kristus v Evangeliu. Tedy každý katolík

má právo a povinnost být žhářem. Ve smyslu tom netajím se, že mluvu ony pověstné „hranice Inkvisice“, které mají neuvěřitelnou moc i po třech stoletích, až dosud rozpalují pitomce.

Tady jsme tedy, s pochodní v ruce, na pokus vesměrného zapálení. Nenaskytlo se snad nikdy lepších okolností ani příznivější doby. Až po devatenácti stoletích posléze se ukázalo, že Katolicismus jest konec konců nejméně nesmyslný, neboť zkušenosti domnělé svobody náboženské v posledních čtyřech letech neuzrály leč k zblbnutí a zvrhlosti lidského plemene. Ba někteří, jichž počet roste den ze dne, cítí již, že nedávná a příliš pověstná obrácení literární nebo sentimentální nepostačují, že se teď požaduje katolicismu úplného, absolutního, beze smlouvání a bez možného návratu, a že velmi rozhodně třeba jest společnosti, hnilobou ohrožené, ohně.

Již netřeba říkati, katolíci až do dnešního dne všeho zasloužili. Což jsem se toho nenapsal dosti dvacet pět let? Začíná se to posléze vidět. Až se to bude vidět dokonale, a dlouho na to nebudeme čekat, i nejneohroženějším bude se ježiti srst.

Mluví se o velikých poutích do Lurd a k Nejsvětějšímu Srdci třebas. Domýšlejí se, že vše jest zachráněno, protože jsou davové. Chcete poznati cenu všeho toho? Zatřeste rolničkou nějaké hrůzy uprostřed těchto davů a uvidíte. Nadšení, rozněžňování, pláče jsou snadny, když jest množství pohromadě, ale hlouposti, zbabělosti, studeného strachu jest více. Kdyby se vám zachtělo rozptýlit v minutě tato hrdá vojska, požadujte prostě, aby každý pšák nasadil svou kůži nebo své peníze.

Při Lurdech, jichž poutníci s ustavičným zvoněním tak často mne rozhořčovali, žádám dvou věcí: 1° člověka dobře se majícího, jenž jde k Jeskyni, by si tam vyprosil dobrodiní nemoci, 2° jiného člověka bohatého, velmi nemocného, ale uzdraveného zázračně, vracejícího se do Paříže nejhbitějším rychlíkem, by prodal vše, co má, by stržené peníze rozdál chudým a sám se stal chudásem. Dokud neuvidím těchto dvou věcí, pouti davové budou se mi oškliviti.

Na Montmartru, pravda, nedějí se uzdravení. Není tam studnice a nevidí se tam Otcové Assumpcionisté. Ahi títo Otcové věční, po třicet let! Dosti zhanobili náboženské cítění svým *Křžem* a svým *Poutníkem*. Duchové katoličtí, zvyklí na tuto stravu, pravou to slejšku prasatům, stali se neschopní ztrávit jinou potravu, a možno říci s jistotou, že intelektuální a morální sprostota nynějších katolíků jest z veliké části dílem těchto ohavných kněží, kteří hromadí bohatství, znesvěcují Znamení Spásky.

Dnes však přece jest jakýsi počátek nepokoje. Duje jakýsi vánek, který snad stane se větrem burácejícím. Svědomí, jež si uchovávala zdraví, cítí, že toto farisejství nepotrvá, že katolicismus spřádáných lidí vyvrhuje Bůh, a že chvíle dobrá jest, by se nastolil

a obnovil katolicismus Bosáků. Katolicismus těch, kteří nemají radosti na tomto světě a jichž utrpení křičí k stropům Ráje; katolicismus poražených, krvácejících, vzlykajících, prokletých, zoufalců, těch, kteří mají hlad a žízeň, těch, kteří mrznou, a těch, kteří hoří, katolicismus velikých duší!...

Jenom ten nás zajímá, a jen ten mohli bychom nabídnouti žalostným, kteří se plazí po tomto špinavém globu v úrovni nohou mučitelů Ježíše Krista. K nim tedy půjde tato publikace, kterou jasnovidnost současníků neopomene nazvatí pamfletem. Bude vycházeti týdně, ráčí-li se o to Prozřetelnost postaratí. Pokusíme se ukázatí, čím jsou události nebo mínění, když se zkoumají při světlé Diogena Absolutna. Kdo ví?

29. Podivuhodná oddanost mého přítele Augusta Marguilliera, který mi nalézá pomoc. Bez něho byl bych snad zemřel. Odklad jásotu pro mnohé rozplývavce.

K V Ě T E N

1. Člověk velmi chudý, jehož bych se hrozně bál požádati ať o cokoliv, posílá mi „poslední krůpěj své krve“, a mluví se zvláštní hořkostí o těch, kteří nečiní právě tak.

Odpovídám tomuto neobyčejnému, že není správně požadovati od přítele, čeho jen Bůh smí požadovati; že s ním jest příliš výminečně, a že v nižších patrech duší možno ještě naléztí šlechetnost. Jakousi udatnou šlechetnostíku v trepkách.

3. Válka ruskojaponská jest největším, jediným zájmem nynější hodiny. Moje sympatie nejsou pro Rusy. Nábožensky milejší jsou mi modláři než rozkolníci, a nedivím se aniž se rmoutím porážkami těchto posledních.

4. Věnování *Syna Ludvíka XVI.* mému solicítátoru: „V nenávisti k bicyklům, automobilům, domácím pánům, věřitelům, k všeobecnému právu hlasovacímu, k řízení tak zvanému *občanskému* a k mnohým jiným sviňstvům nebo šerednostem, jež ve mně vzbuzují tužby po brzkém a všeobecném ztroskotání.“

7. Pochůzky za penězi: v prvním domě zápasí se smrtí, v druhém se padá v beznaději a v mnoha jiných bojí se, že udeří hrom. Zázračná truchlivost mne drtí.

Jaké myšlenky! Děsné útrapy z dřívějšíka, pochůzky Žebráka Nevděčníka po Paříži; tato agonie, která trvala přes dvacet let a o které jsem myslel, že jest u konce, znovu tedy nastává? Bude mi brzy šedesát let. Což to tak půjde až do osmdesáti?...

8. Hluk na Montmartru. Stará prodavačka ryb prochází se ulicemi, bečíc jako ovce, kterou zařezují.

Doporučuje se mi četba řeči Mgr Toucheta, biskupa Orleánského, *Náš Pán Ježíš Kristus a jeho Kříž*. Autor rád by vypálil zločinné znamení politikům, kteří válčí s Církví. Jest to dosti duchaplné a poskytuje to zdání talentu. Zajisté že shledána byla tato řeč výmluvnou a vzletnou. Nuže, pořád melou totéž. Chyba jest na jiných, katolíci nemají si čeho vyčítati. Běda tedy mně, jenž se odvažuju připsovati jen a jen katolíkům pronásledování, na které si nařikají a které jest spravedlivou mzdou za jejich zrady, za jejich nevýstižnou zbabělost, za jejich zastrašující sežidovštění, za jejich potupnou hloupost!

9. Jest ve velikém počtu takových, kteří hasnou smrdíce jako sfouknuté svíčky, jakmile se požádají o službu peněžní.

13. Povídá se v Lagny (Prasečí na Marně), až u děkana, že pracuju bedlivě na tom, jak zkaziti Veroniku špatnou četbou. V odpověď předem napsal jsem dnes ráno výhružný epilog *Mého Denníku*, z něhož mám před sebou poslední korektury. Výstraha, která snad vrhne do těchto proklaců trochu nepokoje.

18. Sveřepá bída.

19. Démonové trapiči, zapomenutí Danterem. Počestní lidé „nemající, čeho by si vyčítali“.

20. Jest na nás nakládáno přespříliš jako tolikrát jindy. Bůh ví, co můžeme snést.

22. Neděle Božího Hodu Svatodušního, den, který mi byl často krutý. Basilika Nejsvětějšího Srdce jest více dílem marnivosti než víry. Za všechno se tu platí. Vstupné do krypty, vstupné do kupole, vstupné na zvonici. Dva sous za židli v neděli, a tři sous o velikých slavnostech. Chudé rodině nezbytno jest zřít se toho. Toto kupčení

(na štěstí potlačované od té doby, co hrozi uzavření) rozhorčuje. Toť Srdce Ježíšovo přeměněné v krám! Mše s naší Magdalenkou, od níž žádají špinavě dvou sous. Já stojím, se srdcem smutným a duchem zachmuřeným. *Consolator optime, Lumen cordium.*

24. *Per speculum in aenigmate*, praví svatý Pavel. Vidíme všechny věci naopak. Když myslíme, že dáváme, dostáváme, atd. „Tedy, praví mi jistá drahá duše v úzkosti, to my jsme na nebi a Bůh trpí na zemi.“

26. Zkušenost mne naučila, že jest cosi božského v oněch děsných pochůzkách, v onom shánění a běhání do úpadu, o nichž vypravuje *Žebrák Nevděčník* a jež dosud trvají — trýzeň nevýslovná, která by zabila člověka *bez povolání* a již zakouším po tolik let, přebíraje svůj růženec v kapse, potáčeje se mezi ožralým davem.

K jistým stydlivostem Brunetièrovým: „Jest to duše staré řeholnice v zadku pruského poddůstojníka.“

31. Dvě věci naprosto potřebných *velikému spisovateli*, jichž se nedostává Huysmansovi: Intuice a Nadšení.

Č E R V E N

3. Nic nesnadnějšího a nic záhubnějšího než psátí sentimentálnímu neuvěřivci.

5. Nechávám se drtit hodinami.

6. Znepokojující sousedstva. Naše dítky nesmějí se míchat k ostatním. Jsme křesťany katakomb, a ostatní rodiny sedí si v Kolosseu, by se tam účastnily požírání Mučovníků.

11. Viděl jsem výstavu *Francouzských Primitivů*. Několik kusů krásy neobyčejné, ale v jakém malém počtu. Zároveň se vás vzrývá, pomyslíte-li, že toho zbývá tak málo, a že bylo dovoleno zprvu Kalvinistům, potom republikánům, posléze a zvláště nevědomcům venkovským farářům tolik zničit. Bůh nechrání děl uměleckých, rovněž ne Matka jeho, tak urážena od Rafaela, včetně. Podepírám se loktem o roubení této přetmavé študně a sním o tajemství Modloslužby.

13. Odhalujeme den ze dne novou mrchu v naši domovnici.

Annály Družstva Kněží adoratorů. Reklama:

„Církevní Hudba. *Ježíši. Spasiteli. Modlitba za Francii* (Poesle od Františka Coppée). Trojhlasá kantáta, atd.... Změněním několika slov Coppeových možno přizpůsobiti jeho poesli na tajemství Vánoční, na Umučení i o Velikonocích... Obratle se na p. abbéa Cu... ulice Machabejců (!!!),¹⁾ Lyon.

15. APOLOG NA VYSVĚTLENOU NEÚSPĚCHU MÝCH KNIH OD DVACETI LET.

Hledám Absolutna. — Toť titul jednoho románu Balzakova, překrásného a velice muživého.

Daleko však není ještě vše řečeno, neboť nezdá se, že by tento veliký spisovatel byl sám dobře pochopil, co jest Absolutno.

Španělští námořníci, kteří provázeli Kříštofa Kolumba, bouřili se mnohokrát, až i smrti mu hrozili, nedá-li povelu k návratu, hezky dříve, než připluli v sousedství San-Salvadora. Nebylo třeba méně než podivuhodné důvěry v Boha tohoto muže nepodobného, froucíchho nevěřícím: „Počkejte mi ještě tři dni a dám vám celý jeden svět“, čímž se stalo, že Amerika byla objevena.

Ale Amerika nebyla *Absolutno*. Bylo to přístaviště nanejvýš nesnadno dostižné, ale přece přístaviště, kde bylo možno se usaditi a odkud bylo možno na konec se vrátiti. Absolutno naopak jest bez návratu. Nepřichází se zpět, protože jest to cesta bez konce.

Tajemstvím při tom jest, že Absolutno není jenom propastí do Věčnosti, ale že jest zároveň jediným východištěm, výběžníkem linie. Vychází se z Boha, by se přišlo k Bohu, a toť jediné přemístění, jež má smysl ocenitelný, nějakou užitečnost. Vše ostatní, totiž jakákoliv cesta, po níž se myslí někam dojeti, jest do slova pitomá, a čím se jede rychleji, tím jest blbější. Nejsem bohat, ví se to, ale slibuji deset tisíc franků, rozumíte mi dobře, zavazuju se vydrápatí ze své prázdné kapsy desítku bankovek tisícifrankových a dáti je osobě, která mi dokáže, že jest něco blbějšího než ujetí 150 kilometrů za hodinu s maskou démona z komické opery vošklivém stroji, který jest tuze drahý, který smrdí a který rozdrucuje.

Ale ještě jednou, Absolutno jest cesta bez návratu, a hle proč ti, kdož se na ni vydávají, mají tak málo společníků. Pomněte jen! chtějí pořád tutéž věc, jíti stále týmž směrem, kráčet ve dne v noci, aniž se odvrací na pravo nebo na levo byt jen jednou, a byt to nebylo leč na vteřinu, nechápatí po celý život všech myšlenek, všech citů, všech skutků, až i nejmenších záchvěvů jinak než jako nepřetržitý sled počátečního ustanovení Vše všemohoucí.

¹⁾ Slovo *Machabée* ve francouzštině znamená též *mrtvola utopen-cova, žid, kuplíř*.

Pokuste se představit si muže činu, jakéhosi výzkumce při odjezdu. Síla jeho slova roznítla některé entusiasmy, kteří se rozhodli jít s ním. Počátek cesty jest triumfem. Děšť květín, potlesk, šilení davu. Ve městech a městečkách okrašlují vlajkami, osvětlují, častují odvážlivce. I na venkově, kudy jedou, hýlí jim na počest.

Přece však jáso tu brzy ubude. Vjíždí se do nových zemí, které nevědí nic, které nechápou nic, a které si z toho všeho bzdínu dělají. Někdy též cestovatelé tito vzbuzují nedůvěru. Vášnivá žádost evangelického *Ano* nebo *Ne*, vylučující jakoukoliv jinou formu rozprávky, není zajisté doporučením. Ponenáhu místo potravin a vína dostává se odpadků, a obsah nočníků vystřídává květy.

Nadšení společníků již úplně zhaslo. Mnozí se vzdálili s rozmanitými vytáčkami a nevrátili se. Vzácní věrní zase hledají, kterak utéci, aniž by se příliš znecitlili. Neměli tušení, že bude třeba trpět.

Přes to však poddávají se z ostychu nebo pýchy. Pokud budou lidští obyvatelé a lidé dobří nebo špatní, s troškou energie bude možno cestu strpět.

Ale hle, jak ti i oni řídou. Vstupuje se do pouště, do samoty. Hle, Zima, Temnoty, Hlad, Žízeň, Únava nesmírná, hrozný Smutek, Agonie, Krvavý Pot...

Odvážlivec ohlíží se po svých průvodcích. Tehdy chápe, že Bohu se líbí, aby byl sám v aleji muk, i jde do černé nesmírnosti, nesa před sebou své srdce jako pochoděň!

16. Jistému příteli:

Prosím vás, můj milý, zapamatujte si toto: Když mi budete psát, *NIKDY mi k ničemu neblahopřejte*. Domýšlejte se naopak, že ve všem se vede velmi zle. Tak buďte skoro jist, že dobře pochodíte a že nebudete podobni klidnému Andělu, který drží nesporný záznam *Dles irae*.

K požáru, který právě strávil pět set osob v New-Yorku: — Když se křičí: *K ohni!* kde kdo má strach. Což až se vzděkuje: *K Duchu Svatému!*

17. Návštěva abbého Mugniera, svěťáckého kněze, vikáře od svaté Klotildy, obdivovatele a propagatora Huysmansova. Co hledá u mne tento sluha Mammonův s tváří starého lišáka, který by vykasal svou sutanu, vstupuje do chléva Betlémského? Zasloužil jsem si tedy urážky této blahosklonnosti? Nikdy návštěva nemohla býti marnější. Cítě vyzvědače, učinil jsem se neproniknutelným, a sluha otroků Démonových, nevěda v mém ubohém pelechu kudy kam, žalostně blekotal. Ať táhne k svým čubkám u Svaté Klotildy! Jeho místo není mezi křesťany.

30. Spozoroval jsem tento nápis na kameni Nej-
světějšího Srdce, v kapli Svaté Panny, na levo: *Haléř
Klientův*. Tato dvě slova spojena se jménem kramáře.

Č E R V E N E C

4. Po mnoha dnech bídy podařilo se mi prodati
jeden z mých rukopisů. Účinek modlitby vlažné, mdlé
a bez naděje, ale která bolestně a tak opřeně o děsnou
minulost!

8. Vyšel *Můj denník*. Věnování Rachildě: „Cam-
bronne na voru Medusině“. Renátu Martineauovi, spi-
sovateli knihy o Tristanu Corbièrovi: „Knihy jako tahle,
bychom si zasedli nahoru, na pravici Syna Božího ...
na celou věčnost“. Edmondu Haraucourtovi: „Vzpo-
mínka na jistou lázeň v Creuse, v níž bez něho byl bych
snad před dvaceti dvěma léty zemřel, *Qualis artifex!*“

[Tento básník šplhavec neráčil mi ani oznámiti, že
knihu přijal. Velikodušný Waldeck-Rousseau uměl vy-
čeníchati sluhy a dal některé na místa, dříve než odešel
in locum suum.]

18. Skoro nadpřirozená nestoudnost naší domov-
nice, bývalé herečky, stavší se milostí nevyléčitelného
domácího pána arcivévodkyní zpropitného, unyle cu-
krující na tři mosty, která by se vzdala při první po-
hrůžce nějakého rámusu.

20. U jistého prodáváče devocionálií: *Medailky na
automobily*. Na těchto medailkách obraz svatého Křišto-
fa se slovy: „Christophorum videas, postea tutus eas“. Neslýchané rouhání, které se nepodobá žádnému jinému
a které jest opravdovou výzvou. Navrhuju toto: „De
utero translatus ad tumulum — 150 za hodinu“.

21. Ohavné plemeno přestěhovávačů. Za nějaký
čas nemůže se již v Paříži stěhovati, kdo nebude mít
srdce velice silného a svalů titanských.

25. Audience u domácího pána. Tento přítel dáblův
přísluší rodině orakulární. Nemožno mu něco vpraviti
do uší; býváť charakteristickým rysem blba, že mluví

bez oddechu a obdivuje obecná rčení, jež vystřikuje. Nesnadně držím na uzdě žádost nafackovati mu. Vzdávám se, že bych u něho zmohl, aby pochopil, že jeho domovnice jest cumploch. Jakým způsobem mu ukázati, že i on jest totožný s ostatními domácími pány a že všichni společně jsou nevýslovnou hromadou mrch?

30. Svatý Ignác z Loyoly a jeho Jesuité. Jaké tajemství! Společnost tak farizejská, tak prostřední, tak ošklivá s toliká stran, vyšlá ze zakladatele, jehož svatost jest tak jista, nelišíc se od něho *podstatně*! Toť rozrušující stav prodavačů kukátek, synů Abrahamových.

S R P E N

4. Zázračná nevědomost znamenitého básníka. Slyše hovořiti o svaté Terezii, táže se, zda byla *němka*!

7. Psaní Fasquelliovi. Navrhuju mu opětne vydání *Zoufalce*, slavné knihy, dávno rozebrané a nena-lezitelné, leda v nespolehlivém vydání Tresse a Stocka. Upozorňuju tohoto bludného rytíře, že snad nadešla chvíle osvoboditi knihu žádanou mnoha lidmi, a že by v tom byla čest a zisk pro knihkupce, který by měl tolik nezávislosti jako hloubky. Odpoví mi snad, že maje právě tolik hloubky, jako nezávislosti, zamítá.

11. Kolikrát vše jest lepší než mysliti o šeredné smrti Waldeck-Rousseauově, který posel včera jako bídný pes a kterého pacholek Hanotaux poscal dnes ráno lyrickou pohřební řečí!

16. Četl jsem v listech o neobyčejné příhodě Jindřicha de Grouxa, zavřeného ve Florencii do útulny pomatencův, jak se mu podařilo uprchnouti, jak dostihuje hranic italských, potom Marseille, a posléze Paříže a Belgie. Kronikáři nezapomínají mluviti o Kalvarii a Odyssei... Nešťastník pořád o sobě myslí, že jest umělcem! Slituj se Bůh nad jeho ubohou duší!

17. — Ludvíku Gatumeauovi, ještě neznámému, který mi právě psal:

Vycítil jste něco, čta mne, a uvěřil jste, že jste povinen mi to napsati. Toť spravedlnost, již nejsem zvyklý. Soudobý čtenář nalézá velice dobrým, že spisovatel jest v bídě a že trpí muky skoro neskonalé, by mu dal jednou za rok potěšení krásné knihy. Děkovati mu bylo by přemrštěno a každý si to odpouští, domnívaje se, že vykonal celou spravedlnost koupiv knihu tohoto nešťastníka. Byl byste tedy z těch, kteří mají srdce výše než dav. Čest vám za to budiž... Pravíte, že přisluším mezi „Vzteklouny“. Slovo nesprávné. Píšu věci nejnásilnější s velikým klidem. Vztek jest bezmocný a sluší vzbouřencům. A já jsem *poslušný vykonavatel spravedlnosti*.

18. Velice nepředvídané interview anketáře z *Matinu*, Ludvíka Vauxcelles-a. Jsem poddajný. Ba dávám i dvě ze svých knih s radou, by z nich čerpal. Tento návštěvník, myslé, že jsem nebezpečen, běže si průvodcem jakéhosi titana, jenž zůstal několik minut u dveří, hotov přiskočiti na první křik. [Toto interview bylo mi prospěšno. Uvidíte to dále].

Dostal jsem *l'Art Moderne* z Brusellu. Článek jakéhosi Georges-a Rencyho. Vynikající hloupost. Jen tento Jiřík mne zná. Jsem „veliká duše chudobná“. V hloubce „přál bych si býti bohatcem, jezdit v kočáře, obědovati v restaurantu, zváti k sobě společnost, oslňovati, buditi závist. Sním o slávě Viktora Huga, o skvělých důchodech, o *záslužných řádech (!)*, o počtách. I táže se člověk s nepokojem, zda několik milionů by mne ne-smířilo s moderní společností, a zda moje divoká nenávist není nenávistí žebráka, jehož jsme vyhodili ze dveří... Ale můj jazyk jest hoden podivu“. Co ví o tom, ubohý hoch? Závěrek: „Jest to neotesanec, hrubec, ale veliký spisovatel“.

Schovávám si tento převzácný článek. Pitomci ne-bývají vždycky tak zábavni.

20. Viděl jsem ponejprv sochaře Frédérika Broua, ježž přivedl Rictus a jenž chce dělati moje poprsí. Schůzka k prvnímu sezení. Jsou neznámí, k nimž duše se vrhá na ráz. Jest to, co se jmenuje — slabě — sympatií.

23. Nový list *Gatumeauův*. Toť opravdu chudý, trpící, krvácející. Tihle jedině mohou přijíti ke mně.

30. Ludvíku Vauxcellesovi, mému interviewistovi z 18tého:

...Pochybuju, že interview u mne poskytlo vám látky k článku silně zajímavému. Ale máte moje knihy, mezi jinými *Žebrák Nevděčnicka* a *Můj Denník*, kde jsem vše pověděl. Bedlivě upozorňuji na to, že se chce, abych byl *jedině* pamfletářem. Známo přece, že jsem zcela něco jiného, ale stěhou se pečlivě říci to, protože by se vystavili nebezpečí, že mi budou *užiteční*. Vy to víte, jsem sám, poněvadž rozdílný ode všech. Víte také, že po dvacet let zneužívalo se toho *až k vraždě*, včetně, a že zjevná nespravedlnost, již trpím, jest hanbou pro naši literární epochu. Mnoho jsem se toho napsal a kterak nadarmo? Dobrá chvílka pro vás, pane, býti spravedlivu. Jste *první*, jediný, až po tento den, z mých interviewistů. *Máte mne panenského*... Zdá se, že Jindřich de Groux vás zajímá. Bědal obě knihy, jež jsem vám dal, jsou plny tohoto nešťastníka. Žádný z mých vrstevníků nebyl více milován. V oplátku opustil mne i moje, náhle a v okolnostech takových, že se to podobalo vražednému pokusu. Jsou tomu čtyři léta. Od této hrozně a *nevysvětlitelné* příhody mám ho za pomatence a bojím se pro tohoto nešťastníka děsného konce.

Z Á Ř Í

2. *Merkur Francouzský* uveřejnil list věru velmi čtivý. Jest od jakéhosi Müllera z Vídně, který si nařká, že se okradl koupiv si *Můj Denník* a který mne posílá k jakémusi německému grammatikovi, autoru „Vyššího stupně francouzské grammatiky“. Nic tak komického se dosud nezhledlo.

3. Kladu na srdce knězi, uvedenému do mé důvěrnosti, by se modlil pro mne zvláště *o panictví*. Ano, „panictví otce rodiny!“

4. Znovu čtu Norvinse, pro ilustrace Raffetovy. Tato kniha více než prostřední, již se opájelo moje dětství, obnovuje pro mne stále dojmy jakési krásné básně, čtené ponejprv. Není-liž 1813 nejúzkostnějším rokem historie Napoleonovy? Nohy umrzlé v Rusku, paže osekávané ve Španělsku, říše světová mu unikala, a na raněného lva hrnula se havěť celé Evropy.

5. Navrhl jsem velmi ztřeštěně cestu k jezeru Englienskému v elektrické tramvaji, jezdící na úpatí Mont-

martreské výšiny. Odejeli jsme ke druhé hodině. Sotva jsme přišli na toto místo, jehož jsem neznal, ale jehož ďábelské všednosti byl jsem povinen se dohadnouti, smrtelná nuda padá na mne, nuda, jež snadno by zaběhla v zoufalství. Johanka vidouc, jak trpím, radí mi prchnouti nejbližším vozem, i nezbytně poslouchám, zanechávaje ji s dětmi samotnu. Návrat více než melancholický a rozhodnutí dobře uzavřené, že se již ničeho takového neodvážím. Jest vyzkoušeno, že nemohu viděti míst výletních a že pohled na jakoukoli radost, zjednanou bohatstvím, vrchovatě mne plní zármutkem a ošklivostí.

6. Pokoušeje se zapomenouti na své strasti, čtu znovu „1814“ od Houssaye. Zrada Marmontova. Jako už tolikrát, jsem dojat nedostatkem absolutna ve vůli Napoleonově. Jeho obou zřeknutí nelze ospravedlniti.

Každý člověk, přicházejí na svět, přináší s sebou svůj princip smrti. Jsou někteří, kdož se rodí s komínem na hlavě nebo s dělovou koulí v hrudi. Já jsem zrozen v *peci*.

20. Co jest Buržoa? Jest to prase, jež by rádo zemřelo starobou.

22. Jistý vydavatel, dovidaje se, že Brou tvoří mé poprsí, zvolal: „To abyste měl pevnou *prdelku*“ vyjadřuje tím, že dlužno míti odvahu všech ďáblů na poprsí osobnosti tak nebezpečné. Týž řekl, že by se přišel podívat na toto neuvěřitelné poprsí, ale zamlouval si hodiny, v nichž by se tam se mnou nesetkal.

27. Přítel velezkušený bídou vypravuje mi, že po devět nebo deset let zabýval se vášnivě okkultismem, obklopuje se nejvzácnějšími knihami. Protože však jest to člověk beze zloby a dobré vůle, který hledal Syna Božího v neřádech, bylo mu dopřáno jednoho dne pochopiti, že třeba hledati ho jinde. Vyzpovídal se, a kněz mu pravil, že dlužno, by se zbavil těchto *ďábelstev*. Oběť nesmírná, které neuměl přinést leč z části. Jeho ubohé živobyť od té chvíle se ztenčovalo čím dál tím více, a doléhalo nebezpečí. Posléze v právě minulých dnech

se rozhodl, a náhle bez přechodu hle, pokoj se vrátil s nadějí a počátkem blahobytu.

Ř Í J E N

2. Jiřímu Rouaultovi:

Milý příteli, napsal jste mi list krásný a bolestný. Přál bych si, aby Bůh mi dal pro vás slova posily. Ve své nemohoucnosti a své strasti, jež jsou převeliké, předně pokusím se odpovědět na vaši otázku: „Co se s vámi děje?“ Bylo by mi snáze říci vám, co se se mnou neděje. Hle již třicet let, co si žádám jediného štěstí, Svatosti. Nezdar v této snaze mne zahanbuje a nahání mi strachu. „Nezbývá mi leč abych plakal“, pravil Musset. Nemám jiného pokladu. Ale tolik jsem se naplakal, že jsem bohat v tomto smyslu. Když umíráme, to právě si s sebou odnášíme: slzy, jimiž jsme sami plakali, a slzy, jež jsme jiným vyloudili, kapitál blaženosti nebo hrůzy. Právě dle těchto slz budeme souzeni, neboť Duch Boží vždycky „vznášel se nad vodami“. Jistý sochař velkého talentu dodělavá v této chvíli moje poprsí. — Nezapomeňte na brázdu, pravil jsem mu, na okapové žlábký zde pod oběma očima.

Právě toho vám přeju, milý Rouaulte. Přál bych si, abyste byl všecek v slzách u nohou Ježíšových. *Quare tristis es, anima mea...* Proč jsi smutna, duše moje, a proč mne zarmucuješ? *Spera in Deo*. Kolikrát, čta tento vznešený počátek mše, neproléval jsem těch slz, které jsou větší ceny než písně a které vrhají srdce na pastviny Ráje.

Jste z těch, jichž Bůh hledá. *Quaerens me, sedisti lassus...* Hledaje mne, posadil jsi se, nemoha již dále hledat únavou. Dejte se nalézt, vyjděte vstříc tomuto pastýři... I pohne vás k tolikým pláčům, že již skoro nebudete moci trpět.

Trápení není nám dáváno bez míry a sprostáctva lidí, kteří nás sužují, nejsou nekonečna. Nebudete více bičován než já. V nejhorších mukách byl jsem vždy oživován myšlenkou, že nezbytně přijde na konec *někdo*, nejzvěstovanější z utěšitelů, jímž veškerá trýzeň bude změněna v radost. Ale dlužno býti *živoucím*, by se to přijalo, živoucím Životem eucharistickým...

Těžká melancholie podzimní. Po desetitisíci už nám nadobro dojdou peníze. Mohu ještě po tolika letech doufat v jiné osvobození než smrt?

3. Ve farním kostele. Pronajímatelka židli v kostele, vybírající své sous s *růžencem v ruce*.

5. Jistá revue anketuje o básnících a poesii. Odpověď:

Neznám v hodinu nynější leč *jedinkého* básníka, zasluhujícího nějaké odměny, nikoli Sully-Prudhommy, ale těch, kdož milují poesii. Jest to Jehan Rictus, autor *Samomluvy Chudého*. Velice obšírně jsem odůvodnil tuto volbu v jedné ze svých nejnovějších knih, *Posledních Sloupech Církve*, v nichž jest vám volno o tom se poučiti.

6. V ulici jakýsi buržoa, Hanotaux nebo Barrès podle všeho, snad i Vilém II., porazil dítě Brouovo, děvčátko pětileté. Otec ihned strašnou ranou posílá Průšáka doprostřed ulice. Tento vstává pohmožděn a vida, že dvě ženy, jimiž jest provázen, čekají, co na to udělá, vyjadřuje takto svou zlost: Vy jste mne strčil, pane! — Nikoliv, odpovídá Brou, kopl jsem vás do zadnice. — Ale, pane, to se nedělá. — Dovolte, to se dělá velice dobře, a právě jsem vám toho podal důkaz. Na tom zůstalo.

7. *Le Matin* uveřejňuje interview Ludvíka Vauxcellesa. Úplné nepochopení mého katolicismu a mnoha jiných věcí, ale přiznání nepopěrná. Autor chtěl mi býti prospěšen.

Věnování *Chudé ženy* Brouovi: „Tato kniha, které nebude moci nikdo čísti, až poslední umělec bude zahrabán“.

11. K románu pochybné hodnoty: „Bychom ukázali zlo s přísnou věrností, jest nezbytno *zprůlišňovati je*“.

Slovo Rictusovo k mému poprsí, jež Brou co nevidět dokončí: „Tak posléze dočkal jste se své tlamy“; jako by mi řekl: „Dostal jste maršálskou hůl“.

15. List moudrého vydavatele, zamítajícího vydání znovu jednu z mých knih. Kéž tomuto muži plnému rovnováhy věčně jest žehnáno v průvanech! Slovo *lituju*, vždy užívané za podobných okolností, mělo by býti pobídkou ke křtřové výpravě.

16. Domácí pání své duše ukradli.

18. Směšný list jakéhosi Švýcara řkoucího, že uvědoměn o jsoucnosti díla ode mne, nadepsaného *Úvahy o některých mrchách* — kteréžto dílo jest prostým článkem v *Kůlu* —, rád by věděl, kde je nalézti. Tato osobnost, která nečtla ni jediné z mých knih, jest redaktorem jednoho ze dvou nebo tří set *Nestranných*

Francie. Jeho list jest psán strojem. Kdyby život byl méně krátký, rád bych mu řekl, že neodpovídám nikdy strojům, nalézaje to velice muflůvským.

19. Jistý pitomec, pohoršený, že nenalézá jména Mgr. Gaumea v *Mém Denníku*, táže se mne, co dělám s knihami tohoto autora?

Úžasné slovo svatého Jana z Kříže, v prvním duchovním listě: „Třeba, abyste se přesvědčili, že nic z toho, čím možno srdce ukojiti, není Bůh“.

22. Idea devítidenní pobožnosti za Napoleona. Myslí na to kdo? Pomyslíl kdy kdo na to?

24. V podstatě všichni buržoové jsou stejné hodnoty. Dva tady sedí nám po boku, muž a žena. Zdají se lepšími než druzí, protože jsou chudí. Kdyby zbohatli, byli by doslovně *buržoy bohatými*, přátely a sluhy ďáblův, a vystoupili by po snídání na Kalvarii, by tam plvali na Ježíše na Kříži.

28. Počal jsem devítidenní pobožnost za Napoleona, pomýšleje na knihu, již doufám napsati o něm před svou smrtí. Snad moje osvobození bude vymoženo tímto všemohoucínkem z dřívějšíka, jenž třidevadesát let již žebra o Život věčný.

31. Hanba nevýslovná. Sňatek mrzkého starce Arthura Meyera, ženícího se s jakousi mladistvou Tuřankou, aniž který žurnál protestuje proti této ohavnosti! Farář od Svaté Klotildy, kostela, v němž se udílelo svaatební požehnání, z děsivé opovážlivosti a kynismu fňukal rozněžněnou řeč nad těmito chrchly. Svědkové: Maizières a Coppée! Co jen Bůh dělá ve svém nebi?

L I S T O P A D

3. V *L'Éclairu* článek o mně od Ledraina. Nic příliš silného. Vyjímaje *Slovo Podnikatele Bourdani* a *Kůl*, díla začátečnická, na nichž nikterak nelpím, zařídil se tak, by nejmenoval žádné z mých knih.

4. „Drazí bratři, jsme všichni mrtvi“. První věta kázání, jež dlužno učiniti o Smrti. Myslím často o svém

bývalém záměru k svazku kázání. Veliká *Sbírka Postních Kázání* otce Marchenoira!

5. Kázání o smrti slušelo by dosti jako úvodní rozprava k Podzimnímu Salonu, který s bolestí navštěvuju. Smutno mi, že nic nechápu ze *skizz* mého přítele Rouaulta, který měl dle všeho budoucnost největšího malíře moderního, kterého však nepochopitelná závrať stahuje. Nešťastník vychází od Rembrandta a vrhá se do temnot.

6. Čím více stárnu, tím mám více budoucnosti.

7. Rozmluva s velmi váženým knězem. Zase jednou zjišťuji, jak nanejdůležitější je člověku Absolutna vniknouti do těchto mozků. Tento mně namítá bídnou theorii rozeznávání Příkazu a Rady v evangelickém Slově, aby, jako vždy, omluvil duševní prostřednost katolíků — dovozujes nedostatkem obyčejné hlouby, že heroismus není povinný, atd. Odpověděl jsem: — Zákon Otcův jest napsán, zákon Synův jest napsán, zákona Lásky nemožno napsati, a právě Láska jest koncem Evangelia.

Nesmýslný a ošklivý list Rictusův, jenž jest rozhořčen, že jsem odepřel a nešel poděkovat Ledrainovi.

Odpověď:

... Nic ze všeho nechápaje, napsal jste mi čtyři zuřivé a bláhové stránky. To není spravedlivě ani *šlechtně*, a může-li mne něco od vás zarmoutiti, toť odhalení, že se vám nedostává šlechtnosti. *Káráte mne z toho, co mi působí čest, a zasypáváte mne výčitkami, protože jsem chud.* Čtete mne, rozšiřujete mne, pravíte, že mne milujete, a ještě jste nepochopil, že jsem *KATOLÍK!* Toť zastrašuje. Nechápete, že Ledrain možná mne potřebuje, ale že já nemohu potřebovati Ledraina. Zamýšlel jsem poslati mu svou poslední knihu. Váš list mi ukazuje, že to bylo ještě příliš, i vzdávám se toho. Činil bych dojem, jako bych prosil o protekci tohoto odštěpence. To by bylo sprosté. Došel cti psátí o mně. Ať mu to stačí. „Má dítka“, pravíte. Ano, dítka kněžské! A vy mi radíte, vy mne pobízíte, abych mu šel stisknout ruku, jeho ruku *posvěcenou!* Máte mne tedy za literáta?... Vráťte se ve sředu. Bůh rač dát, abyse se vrátil do sebe!

9. Mše de Communi na Posvěcení Chrámu. Prosím blaženého publikána Zachea, který dává polovici svých statků, by mi ráčil dáti *tu druhou polovici*.

12. Zdá se, že Rictus se rozhodl nepřijít již. Nedůtklivost a citlivost švadlenina a krutost zneuznaného *protektora*. Raději by mne viděl na marách, než aby přiznal nejmenší chybu. S Bohem tedy, a Bůh tě opatruj, milý básníče!

16. Naše bída dovolává se harf a lyr. Jedinou útěchou od četných dní jest list jistého belgického advokáta, jenž se zmohl na důvtip poslati mi podobiznu Copéeovu na dopisnici, řka, že za tento drahocenný dar zasluhuje si autografu. Připojeny k tomu *belgické* poštovní známky na odpověď. Není slýcháno, aby kdo byl kdy blbější.

17. Citelná zima. Začínáme páliti nábytek.

24. Jistému přepokornému neznámému, který mi poslal 20 franků prose mne, bych mu odpustil jeho smělost:

Milý pane! Začínám tím, že vás převroucně objímám, dovolíte-li. Nebudu vám děkovati, předně proto, že pravíte, jak by vás to trápilo, potom proto, že neumím děkovati. Když někdo pro mne něco učiní, *blahopřeju* takovému, ať to kdokoliv, jenž měl toto milosrdné hnutí, přesvědčen, že se mu dostalo vzácné milosti. Vidíte, že pochopíte mou myšlenku, milý pane. Jest to velká čest a veliké štěstí býti povolánu opravití ať jakkoliv nesmírnou nespravedlnost, již trpím. Myslíte, že jste mi poslal 20 fr. Ale neznáje svého bohatství, poslal jste mi ve skutečnosti 20 milionů. Tento omyl nepřihodil by se nikdy kapitalistovi. Třeba chudoby, by se člověk takto klamal...

29. *Euntes ibant et flebant*. Náš život jest příliš strašný. Celý svět jako by nás opouštěl. Vyjímaje de Broua, jenž přichází čtyřikrát nebo pětkrát týdně sdílet s námi ten trošek, který má, nevidíme již nikoho.

30. Několik řádků od přítele ve vyhnanství a příliš nešťastného: "... Měl jsem dojem, že bylo možno přese vše, aby X... nebo Z... vás jednoho dne osvobodili, ale že tento den ještě nenadešel, nikoliv jejich chybou, — *jsouť spoutáni*, — ale proto, že jste člověk, jehož neobyčejný osud jest *nezměnitelný před určitou Hodinou*". Ta Hodina! Kdy pak udeří? Zdá se, že se hodiny zastavily před třiceti lety.

Den se končí a Bůh se neukazuje. Nejtěžším v člověku jest jeho srdce; ale záhodno dříve mnoho trpěti, aby se to pochopilo.

Milé dítě, co víš o Bohu? ptá se kněz děvčátka z katechismu. — Nevím, pane, *viděla jsem ho vždy trpěti.*

P R O S I N E C

1. Subskripce velikého žurnálu pařížského ve prospěch obležených Port-Arthurských. Běží o to, nabídnouti čestný meč generálu Stoeselovi [od té doby viněnému, že cti nezachoval] a nevím ani co ostatním. Úpisy vzrostly již na 30.000 franků. Co pak by vynesla subskripce pro mne? [Jest pravda, já jsem nekapituloval].

2. Co jest Bůh? — Toť Syn Člověka. Křesťane absolutní, tebe nelze pochopiti.

3. Psaní od jistého Belgičana, který hledí mne mystifikovati. Vybíhá to z planisféry lidské hlouposti, když Belgičan chce býti duchaplný.

5. Četl jsem článek pitomce Hanotauxa o Carrièsovi. Mluví ovšem o keramice, tvrdě, že Carriès byl *posledním* keramistou, bez milosti. Velice bizarně článek končí jménem *Brouovým* — jenž jest jak keramistou tak sochařem, — mluvíť blbec při čemsi o slavné kapli tohoto jména v Eure-et-Loir. Jest úžasno, jak kretinismus dovolává se někdy blesku!

11. Slepec od narození posílá mi 50 franků. Odpověď: Přeju mu trpěti jen den, jak já trpím třicet let, *aby viděl jasně.*

13. Naše Magdalenka nemá již postele a léhá na zemi, pravda, na dvou dobrých žíněnkách, a velmi dobře přikryta, ale na zemi, a to, čehož jsme nikdy neviděli, ani ve dnech nejhorších, svírá nám nad míru srdce. Až kam nás Bůh povede? Nemám již ani prádla, ani oděvu. [Jedna z mých dvou nebo tří lepších knih, *Čtyři léta Zajatí*, byla napsána, myslím, bez punčoch a beze spodků.]

14. Ohromný hluk, způsobený více než bizarní smrtí poslance Syvetona.

16. Další ze zázračného románu Syvetonova. Nic se nikdy podobného nevidělo. Reklama mísící se k anketě tohoto druhu. Výrobci dávající se interviewovati pod záminkou, že potkali tu a tam nebožtíka nebo příbuzné nebožtíkovy, těžíce tak z této vhodné chvíle, by vychválili své výrobky ... Jakási neomylná vykladačka karet, která četla blížkou smrt Syvetonovu v ruce jeho ženy, a ten úžasný profesor boxu, kterého nešťastník navštívil, oznamuje svůj prospekt na smutečním přikrovu veřejných listů!

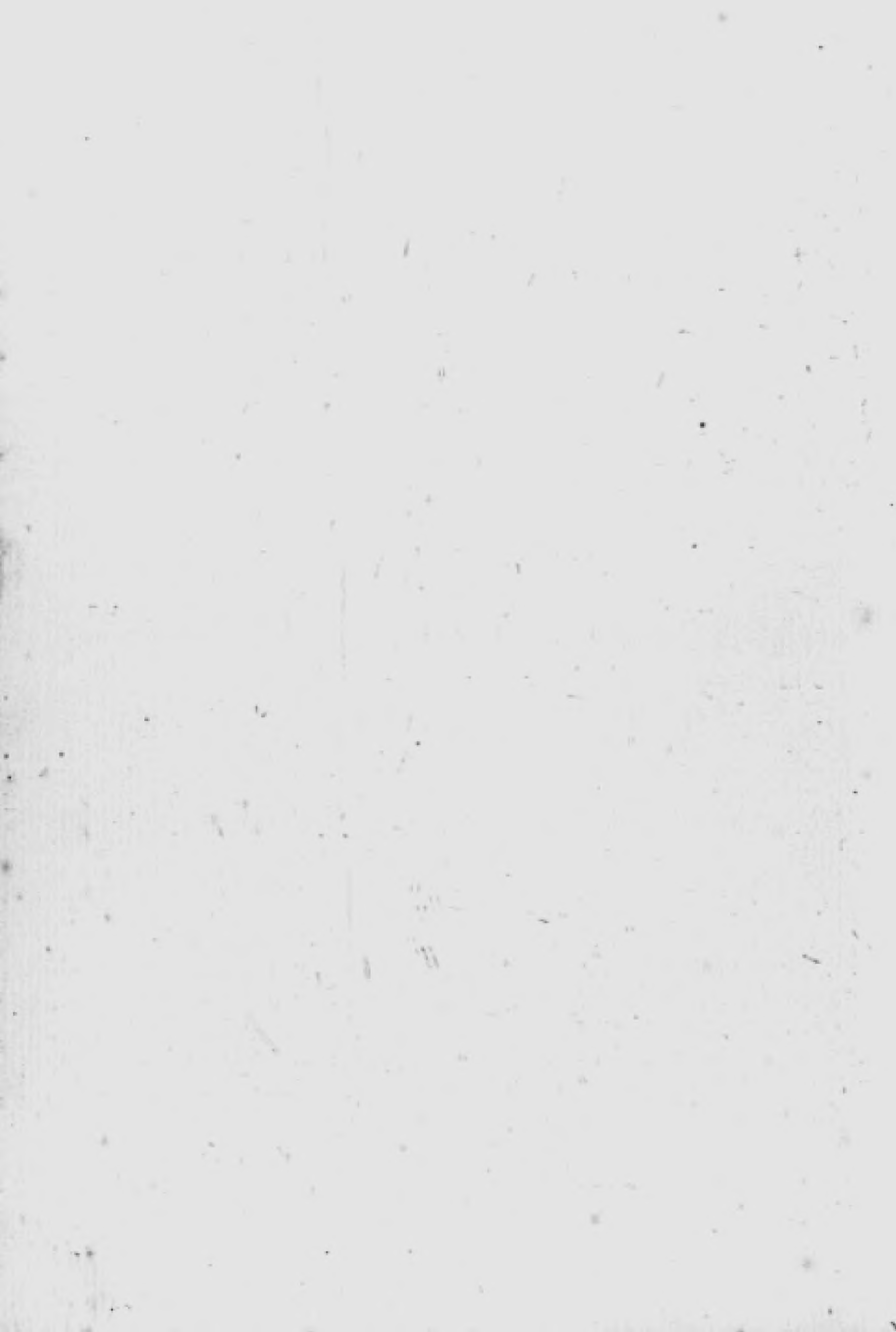
19. Brou vystavil moje poprsí u Reye, jednoho ze dvou velkých knihkupectev boulevardu Vlachův. Po zoufalých pochůzkách spatřuju je mimochodem v pozadí krámu, kde jest dosti dobře vystaveno. Myslím s nesmírnou hořkostí na to, že „velikán“ obrazu, jež tuto viděti, právě zmirá zármutkem ve vlastní kůži na chodníku.

24. „Kdyby mrtví mohli mluvit!“ Takové jest obecné rčení, vnukané podivnou affairou Syvetonovou, která již dva týdny zaměstnává lidstvo. Jedině Dreyfus rozpoutal takové běsnění, takové zuřivé šílení lži. Kde kdo lže, a vidíme ženy, matky nebo manželky, jakých nebylo viděti od tragiků. Až tam došlo v jistých listech, že tupí nebožtíka v *řečtině*, ba i v literách řeckých, a těží se z toho k hojné reklamě národního bordelu, postaveného nedaleko nádraží Saint-Lazare. Poslední zaúpění athenské Republiky. Kde jest ubožák nebožtík a kdo se za něho modlí?

Jistý jinoch, který si mne zamiloval z mých knih, píše mi: „Doufám, že neopustím nikdy člověka, na něhož útočí *všichni*, hájeného *jedině* ženou a dvěma děvčátky: třináctiletou a sedmnáctiletou“.

28. Četl jsem v listě ve dvou nebo třech stech tisících: „Slavnost Vánoční nebyla slavena nikde s větším nadšením než v Paláci ledovém [Démonově], na Polích Elysejských“.

31. Věnování *Posledních Sloupů*: „Frédériku Brouovi, poslanému zvláště, by nahradil *všechny* přátele, kteří mne opouštěli po dvacet let“.

L E D E N

2. Abbému Mugnierovi:

Pane abbé, poslal jsem vám v červenci exemplář své poslední knihy, *Můj denník*, a nevím ještě, zda jste jej dostal. Byl bych vám vděčen, kdybyste mi oznámil, až nebudete mítí na-prosto co dělati.

Dodávám, že moje svědomí mne pudí osvoboditi vás od starostí. V den, kdy jste mne poctil svou návštěvou, 17. června, v předvečer Waterloo, přiveden byv mým přítelem Georgesem Desvallièresem, byl jste dosti milosrden, — na přiznání mé tísně, — byste mi dal naději jistých opatření, která by mi byla prospěšna.

Můj starý přítel, nebožtík Barbey d'Aurevilly, říkal, že naděje jest had, kterého máme v srdci, had bronzový. Těžím ze Dne Novoročního, bych vám obnovil tento klenot, *rozvazuje vás z vašeho slova*, jež vás snad tísní někdy při konání vašich jiných skutků milosrdenství a jež by vás tísnilo mnohem více, kdybyste zvěděl, dejme tomu, že jsem zemřel zimou s ženou i oběma dětmi. Nabízím vám, pane abbé, výraz své úcty.

[Bez odpovědi, jak se samo sebou rozumí.]

3. Čtu o dobytí Port-Arthuru, největší nynější události. Stále tytéž city mne ovládají. Radost z porážky Rusů, schismaticů, zpronevěřilých svému poslání politickému jako se zpronevěřili Božiu, a kteří napínají marně proti Japonsku síly, které jim byly dány na pokoreni Anglie. Polovice jejich nesmírného neužitečného úsilí byla by stačila, aby dobyli Indie.

6. Johanka mi plačlivě vypravuje, co jí Veronika právě řekla: „Zdalo se mi, že tatínek mi předpovídal smrt. Povídal mi překrásné věci, toto mezi jinými: — *Zemře hořečkou viděti Boha*. Potom uzřela jsem knihu, v níž byla stránka roztržena, a to znamenalo konec mého života“.

8. Veronika nám zpívá jakousi dumku v assonancích, jejíž slova i melodii vytvořila. [První projev tohoto lyrického a melodického daru, tak ku podivu od té doby rozvinutého].

10. Znovu nalézám v Luxembourggu akvarel Gustava Moreaua, spatřený před dvaceti lety u Charlesa Hayema, milionového košiláře: *Pád Faetonův*, který se mi zdál veledílem a který není ničím. Jsou mnohá jiná překvapení téhož druhu.

Spatřil jsem u Rachildy Peladana a jeho novou chof, neboť první a myslím také i druhá zmizely v propastech rozvodu. Tato náhradnice se mi zdála velice jakousi. On, obstojně sestárlý, vysvlekl maga a sara až na tolik, že si dává stříhati vlasy a snad že si myje i nohy. Třeba věřiti, že tato maškara jest neudržitelná, když člověk překročí čtyřicítku.

14. Latinský list jistého kněze z Moravy, oznamující mi smrt malíře Felixe Jeneweina, o němž jsem mluvil ve *Čtyřech letech v zajetí*... Zemřel náhle radostí, byv zvolen na Akademii umění ve Vídni. Takového cosi nezdá se mi podobno pravdě leč v latině.

16. Jistý pán, který shromažďuje autorská *poslání*, prosí mne, bych mu dal nějaké své věnování nebo od jiných poslané. Odpověď: „Nezajímám se leč o poslání peněz.“

Jak jen jsem mohl zaplatiti dnes své nájemné! Stává se mi den ode dne nejsnadnějším přijmouti nespravedlnost toho neb onoho jednotlivce, radujícího se samojedného a bez práce z tak často zoufalého úsilí dvaceti rodin.

17. Smrt matky Loubetovy. Novina velice lhostejná, ale pohnutka k rozněznění pro krokodily tisku. Jaký článek bylo by učiniti, kdybych měl nějaký žurnál! Arciť tak, co by se bylo stalo, kdyby tato stařena byla křesťankou, jak jindy bývaly, když viděla by svého nehodného syna, jak jest spoluvinníkem a ochráncem odpadlíků.

19. Jsme posléze zbaveni té ohavné ožraly Combesa. Kterým smrdutým padouchem bude vystřídán?

25. Dohnání utěci z ulice Girandonské, kde pro spojený smrad domácího pána a domovnice nelze nám už bydleti, nalézáme na vrcholu Montmartru mezi starými stromy roztomilý stan, který jako by nám přímo Bůh udílel, v ulici La Barre, ve stínu Nejsvětějšího Srdce.

Pravda, že jest tu hanba tohoto jména smutného rytíře La Barre-a, jímž zaměněno naši vládci luzou líbezný jméno ulice Studánky, kde byla zasvěcena před třiceti lety prozatímní kaple. Ubohá ztracená *studánka! Haurietis aquas de fontibus Salvatoris.*

Skladbičky Veroničiny nás uchvacují den ze dne víc a více, takže toto dítko naší bolesti stává se nám jakýmsi krásným snem. Projev hlubokého umění u nevědomého dítká!

Ú N O R

1. Prosti a dobří lidé mně povídají o jakémsi dobrodinci, který mne všude hledá s plnými rukama. Tuším ihned, že mne nikdy nenajde, ať se dělá cokoliv: [Nikdy mne nenašel a odešel prý zemřít zoufalstvím do samoty.]

5. Georges Rouault mi vypravuje, jak pouhé moje jméno účinkuje na rozličné osoby. Některé tleskají; jiní u velikém počtu hulákají kletbami. Povídá mi o jakési bohaté ženě — a tudíž pobožné — kterou rozvzteklil řka jí, že *denně přijímám*. Zkušenost velmi jistá. Jest známo, že posedlí se zmítají zuřivě v sousedství světcův. Denní návštěva Těla Kristova u hřištníka, který přliší si o sobě nemyslí, má, možná, tytéž účinky.

7. Často přihodí se Veronice, jako její matce i mně, že při návratu se mše, kde jsme si povšimli jisté formy nějakého liturgického výrazu, znovu ji nalézáme v četbě, do níž jsme se hned potom dali. To není nějaké zjevení, toť pro každého, ale jen jasnovidní toho postřehují, a pak?... Pak jest to skvostné. Vzkříšení Lazarovo jest událostí každého, uzdravení slepého od narození, hluchoněmého, ochrnuého nebo deseti malomocných, všechny zázraky Evangelia jsou příhodami jednoho každého, ale *nepozoruje se toho*.

12. Napsal jsem chroptě bídou poslední stránky *Čtyř Let*. Jsme trápeni s úctyhodnou krutostí...

16. Dokončení *Čtyř Let*. Kladu na chvíli kříž svůj na zemi.

23. Vystěhování. Převezení nábytku do polohy norvežské, způsobené padáním sněhu na stromy, mezi nimiž se skrývá náš stánek, způsobené zvláště mou obrazností, která by našla čerstvé vody na dně cistern Očistce. Jest to patnácté stěhování od našeho sňatku.

B Ř E Z E N

2. Dovídám se, že Lagny zuří z oznámení *Prasat na Marně* a že se mluví o mém stíhání.

7. Návštěva jistého mladíka dvacetiletého, který ani ne ve dvanácti minutách odříkal mi třicetku obecných rčení převelice zhuštěných, snaže se mi laskavě dokázati, že nejsem na dobré cestě. Nakrojení jakési konference. Jest nemožno poznati pitomce uspokojivějšího. Moje mlčení jest takové, a moje oči vyjadřují takovou sytost, že se obrací na útěk.

8. Popeleční středa. Viděl jsem po jistou dobu noci, jak náš dům obkličují lidé, přinášející mi peníze... Poznám jsem obluzující bídu, která chce, aby se četlo slovo *franky* v řadě čísel fiakrových, a která vyvolává tak kruté žádosti útěch nebo slasti, představovaných marně těmito číslicemi hořkosti a zoufalství.

11. Přinášejí mi knihu nejnověji korunovanou Akademii Goncourtovou: *Nepřátelská síla* od Naua. Jsem zvědav viděti, co korunuje Huysmans. Četba prvních stran mi poskytuje dojmu knihy, přeložené z arménštiny nebo maďarštiny přeucenou modrou punčoškou, již by ošklivost její odsuzovala k bezúhonným gestům.

12. Nechal jsem *Síly nepřátelské*, přečet asi sto stran. Když jsem přišel k příhodě jakéhos blázna, jenž se má za posedlého, jímž snad jest, hnušem zbaven jsem jakékoliv odvahy. Hanba korunovati takovou hloupost. Ah! hezké jest a čest mi dělá křesťanství Huysmansovo!

15. Potkal jsem v *Merkuru* Laurenta Tailhada. Až jsem se polekal jeho děsného vzezření.

16. Stock svoluje uveřejniti *Krotitele a Sviňáky*. Vydavatel Huysmansův požaduje, bych potlačil kapitoly

nezdvořilé pro tohoto spisovatele. Povoluju, bych neztratil vhodnou chvíli vydati kritický svazek, zahrabaný v mém stolku asi patnáct let. A pak neřekl-liž jsem vše o p. Folantinovi v *Chudé Ženě* a v *Posledních Sloupech Církve*?

19. Příteli, který jest na galejích:

Proč byste nemyslel, že vašim strastem jest konec? Třicet let uplynulo od té doby, co jste si žádal od Boha tolik trpět. Domýšlím se, nevím proč, dohaduju se, že jste si tehdy vymínil, by utrpení vaše trvalo *třicet let*, nebo nevymínil-li jste si toho, Bůh tomu tak rozuměl. Tedy přesvědčete se, že vše vám bude co nevidět snadno a příznivo, což, zdá se, nastává...

Jindřichu Houssaye-ovi:

Milý pane, čel jsem vášnivě váš třetí svazek (1815, *Druhé Zřeknutí*), jež jsem dostal před několika dny. Přál jsem si nepsati vám o tom až po četbě úplné. Nemožno. Vpadl jste do plných korektur mé příští knihy, jež vyjde v květnu: *Čtyři Léta Zajatí v Prasečím na Marně*. Přiznáte snad, že zřídka bylo viděti člověka, jenž by fackoval své vrstevníky v tak velikém počtu, s takovou stálostí a rukou platnější. Bychom mluvili jazykem Montmartreským, jest to kniha někoho, jenž se *dokonale nabaštil*. Jistě přece jsou ušetřeni, i v Institutu, a vy jste mezi výjimkami. Zatím po četbě a opětné četbě *Pádu první Říše* píšu zvláště o vás, jste mnohokrát a velice čestně jmenován při velikanu, který naplnil mnoho mých stránek...

20. Donášá se mi, že kanovníci u Nejsvětějšího Srdce mají ze mne strach. Podivná a poněkud komická situace. Ze mne, jenž si nežádám leč je obdivovati.

23. Navštívil jsem s Rouaultem Salon Neodvislých. Únava a nuda. Tyto výstavy dosvědčují zase jednou *oslabení Rozumu*, nemoc, již se umírá. Malba děsná. Rouault a Desvallières, lidé velice jistého talentu, poslali *náčrtky*, nabízené obecenstvu jako díla dokončená. Proč tento podvod, který je sužuje? Naléhal jsem o to otázkami na Rouaulta, který však neměl, co by mi valného odpověděl.

D U B E N

2. Promarnil jsem bídně celý den četbou románu Tailhadeova (Fernand Kolney): *Salon paní Truphotové*,

hanebné, karikaturální znetvoření Zoufalce. Nikdy nebudete čísti nic tak nízkého. Kyklop zase jednou ctí mne svými urážkami. Nemyslím však, že jsem zcela promrhal čas. Již to jest něco, když člověk ví správně, kde najde v domě literatury záchody.

6. Příteli abbému Purgatoireovi (Očistci) z diecese Meauxské: „*Prasata* vyjdou do měsíce. Jelita budou le-
tos zadarmo.“

9. Utrpení při denním růženci v Basilice... Nemožné usebrání s domnělými adoratorkami, které bečí a vrkají modlitby francouzsky, každou čtvrt hodiny, před Nej-
světější věčnou Svátostí... [Ostatek byl na neštěstí po-
tlačen, bych se líbil jistě příliš milosrdné osobě.]

16. Pozemský Ráj. Jest třeba všech muk Ježíšových a všech muk našich k opětnému zřízení Ráje.

Dnes jest Neděle Květná. Vedu Magdalenu na vel-
kou. Trpělivost tohoto rozmilého dítky, které se umí
udržeti v pokoji dvě hodiny.

21. Slovo jistého kazatele, mluvícího o Marii: „USMÍ-
VATISE BUDE v den nejposlednější!“ Sulpiciánský a pán-
bíčkářský překlad strašlivého Tekstu: *Ridebit in die no-
vissimo*. Prov. 31, 25 v konkordanci s tímto: *Ego in
interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id quod
timebatis, advenerit*. Prov. 1, 26.

22. Jistý starý kněz, který mne miluje, přál by si, by
„Božské Srdce mi vnuklo, bych změnil titul své knihy“,
vyjadřuje takto myšlenku mnoha lidí. Mohl bych od-
povědět, že tento titul mi vnuklo právě Božské Srdce.

23. Johanka mi pravila včera na Bílou sobotu: „Ne-
mohu si zvyknouti na tento náhlý přechod z Ukřižování
ke Vzkříšení. Zdá se mi, že třeba, aby někdo ještě pla-
kal. Ten, kdo by umíral soucitem v Neděli Velikonoční,
mysle na smrt Ježíšovu, byl by snad tím *neznámým přá-
telem*, jehož Syn Boží očekává od devatenácti věků.“

Poněvadž vše, co se děje, jest předobrazno, zvláště
ve věcech lidských, možno a dlužno říci, že jsme všichni
proroky bez svého vědomí, a že všechny naše činy, ať
dobré nebo špatné, jsou proroctvími.

24. Znesvěcování nestrpitelné a přece trpěné. Odpoledne po nešporách, možná v hodinu, kdy Longin probodl Srdce Spasitelovo, do Basiliky ohavně vrazili turisti a sprostí buržoové, kteří jen proto přišli, by se procházeli, nikoliv bez nestoudnosti a bez uličnictví. Člověk by je s radostí pobil. Proč nezavřít dveří? Bylo by třeba pamatovati na to, jak zabrániti, by zevlouni a zvědavci neposkvřňovali svatyně. Nebylo by možno místo tolika neužitečných vydání zaříditi přeužitečnou mzdu půl tuctu gardistům *Tělesné* stráže, kteří by se zvolili z nejstatečnějších?

26. Věnování *Krotitelů a Sviňáků*, kteří se dotiskují: „Tato kniha jest věnována jednomu ze vzácných pozůstalých Křesťanství, JOSEFU FLORIANOVÍ, rozšiřovateli Leona Bloy na Moravě.“

27. Marek Stéphan, přítel před deseti lety, poslal mi knihu: *Obec Bláznů*, vzpomínky na svůj pobyt u Svaté Anny. Očekával jsem knihy úplně pomatené. Právě naopak jest to kniha velmi rozumná, neskonale zajímavější než román Naua, korunovaný Akademií Goncourtů, který se děje také mezi blázny.

Přál bych si, aby Marek Stéphan mi odpustil vážnou urážku, z níž se obviňuju. Jest samojediný vrstevník ve světě literárním, který by mi věru mohl vyčítati nespravedlnost a nevděk. Jest trapno, že obrovská rozbihavost našich hledisek a našich citů jest nepřekonatelnou překážkou opětného navázání našich styků. Prosím ho jenom, by mi odpustil.

30. Čtu, že Laurent Tailhade, padělatel Leona Bloy, právě podlehl hromovému útoku genia. Žádám, by byl osamocen, a by zvláštní nočník s jeho jménem a jeho erbem byl jeho výsadou.

K V Ě T E N

1. Navštívil jsem ponejprv museum Gustava Moreau-a. Moje ztrnutí, když vidím zázračné množství děl tohoto mistra, který byl obrovský pracovník. Skoro vše-

chna malovaná plátna, neboť počet kreseb jest nekonečný, jsou ve stavu náběhů více nebo méně pokročilých. Některá z nich, jako *Návrat Ulyxův* nebo *Triumf Alexandrův* budou mne často navštěvovati jako strašidla. Nemyslim, že se kdy vyskytl umělec obraznosti tak přepychově nádherné. Toť zuřivý šílenec skvělosti a veleby.

Proč však mythologie, doby heroické zabraly ho skoro úplně. Kdybych měl úkol psáti o Gustavu Moreauovi, divil bych se, že nenalézám jediného obrazu od něho, jenž by byl podnícen historií Byzantska. Křesťanská velikolepost zdá se mu býti cizí. Sotva dva nebo tři projekty Kalvarie, běda!

Ale byl bych plně dne užil, kdybych byl neviděl leč obraz Rouaultův, zatím sem složený: *Kristus dítko mezi Doktory*. Dvanáctiletý Bůh a tři pokrytci, jimž jest dohromady sto osmdesát let. Ježíš jim říká Pravdu, sám Pravda, a jak řeč postupuje, jako bychom viděli vycházeti z každého z těchto lidí křičících přiserné hovado, jež ho má a jež ho jistě jednoho dne sežere. Nevěděl jsem, že Rouault má nesmírný talent. Teď to vím, a řekl jsem mu to s nadšením.

Dovídám se, že Rictus se stal přítelem Charbonnelovým. Má zálibu v odpadlících. Prý na Velký Pátek byl na tučném obědě u tohoto pitomého Jidáše, a říkal prý verše. Nešťastník, jehož jsem jmenoval *Posledním Básníkem Katolickým*, jest vyssáván zoufalstvím apostaty.

2. Ježíš kráčí tichounce v mé duši, aby neprobudil mé bolesti. JOHANKA.

7. Korektura posledních archů *Krotitelův a Sviňáků*. Určuju věnování. Každá kapitola bude dána jednomu příteli. Mnozí mne bez pochyby o něco později opustí. Není-liž to můj osud?

9. Šeredné a marné pochůzky, jako za nejhorších dní mého putování. Trpíme právě tolik, co možno trpěti. Vysoká terasa Bolesti jest opatřena barbarskou poprsní, vyzdvíženou jako byzantská zeď, již ani zoufalci nemožou přelézti, by unikli do propasti.

11. Tajemstvím viděti jasně, bychom byli i slepi od narození, jestliť *zavřítí očí* na nejstrašnější ovoce, jež přinese nějaké hnutí milosrdenství. To Johanka našla toto tajemství.

12. Poprava Paříže by již nastávala? Noviny jsou plny příhody na boulevardu Sebastopolském. Řada hrozných výbuchů na délce 500 metrů a velký počet raněných. První výstraha, arcif bez užitku.

Četba chutné knihy Houssayeovy (1815. *2hé Zřeknutí*). Marně malomyslním, ne a ne pochopiti malomyslnosti Napoleonovy. První zřeknutí velice špatně jsem již spolkl, ale druhé, toť věru příliš nemožno.

14. Hle, čeho bolestně zakouším. Napoleon, pozoruje pitomost nebo unavenost vojenských vůdců, kteří právě po něm nastupovali, a nesmírnou mrzkost několika individuí, takových jako Fouché, *bera zvláště v soucítí ubohou Francií*, vydanou po jeho odstoupení těmto blbákům na pospas; nebyl-li by býval stokrát lépe učinil, kdyby se byl vzpružil, byť poslední den, a povolal k sobě všech svých starých vojáků?

15. Nová fraška paní du Gastové z Bazarů a několika jiných špindír. Chtěli udiviti svět bleskovým přelutím v automobilním člunu z Toulousu do Alžíru nebo z Alžíru do Toulousu, nevím již. Všichni soutěžníci pozcípali. Mnoho člunův ocitlo se na dně mořském s hrubým dílcem chleba chudých, neboť tyto pitomé a marnivé přístroje byly za hrozné peníze. Jen ty špindíry bylo možno sesbírat, neboť Stát, spoluvinník těchto ničemností, dal provázeti čluny pravými loděmi. Du Gastová div se sama neutopila. Jistý lodník ji zachránil, popadnuv ji závčas za tlamu, neuctivost, za niž, jak myslím, bude přísně potrestán. Toto zachránění mne hluboce zarmoutilo.

18. Návštěva belgického obdivovatele. Bouře beze slitování ho ke mně zahнала a přikovala. Dovídám se při tom, že Belgii hrozí obecné ochrnutí.

20. Kavárenský přítel prohlašuje se bez nepřátelství proti křesťanství a rozhodnut jest přivolati kněze k své-

mu smrtelnému loži. Všednost, již páchá celý chodník od té doby, co hloupost a zbabělost se uvelebily v téměř bordelu. Ale ubožák má námitky tak tupé pitomosti, jak jen si možno přát. Při tom zase jednou pozoruju nadpřirozenou zabeďněnost kde koho, jakmile běží o Neposkvrněné Početí. Můj rozprávčí, který není přece osel, myslí jako leckterý buržoa, že Neposkvrněné Početí jest Vtělení.

Není tajemství, jež by byl Bůh skryl s takovou péčí. „Neposkvrněné Početí, pravila mi jistá omilostněná duše, toť Tíha Kříže.“ Tato výsada Mariina byla zaplácena jako vše, Ježíšem; ale nejdráže. Proto tak nesnadno pochopiti je.

Nic není zvláštnějšího. Vše se přijímá: Trojice, Vtělení, Vykoupení, Předstatnění, ba i Neomylnost. Církev tvrdí a vyučuje. Poslouchá se, věří se jí, ví se, co praví. Jakmile však promluví o Neposkvrněném Početí, *neví se již, co praví*, ba nechce se již toho věděti a Babel nastává znovu. Co Demonovi po všem, když jen toto získá?

Neposkvrněné Početí jest Tajemství tajemstev, schraňované pro Konec, toť Plseň písní, toť Umučení, toť Vzkříšení, toť Nanebevstoupení, toť Seslání Ducha Svatého, toť Desatero Pronásledování, toť Křížácké Výpravy; toť v jistém smyslu Napoleon, toť Soud obecný.

21. Mnoho jsem myslel o Neposkvrněném Početí, vznícen k tomu včerejškem, a žádal jsem si býti Svědkem, Mučenkem a Velemučenkem Neposkvrněného Početí, jehož neznají křesťané a o němž nevědí zvláště poutníci Lourdsti. Možná říci, že bylo třeba Bolesti ne-skonalé, by se zaplatilo Výkupné Svaté Panny. Bolesti Boha a bolesti lidí. Války, mory, hlady, bída, zoufalství, zloba a nespravedlnosti a nemoci bez počtu; všechno příšerné ovoce Hříchu platilo od věků a platiti bude i dále za Marii. Čeho „se nedostává Umučení“ Ježíšovu, právě toho se nedostává prostě Marii. Když Zjevení Lourdeské pravilo: „Jsem Neposkvrněné Početí“, tu jako by bylo řeklo: „Jsem pozemský Ráj“.

23. Četl jsem krásný článek Jindřicha Houssaye, který mi poskytl o ideu více: *Evropa a Revoluce francouzská*. Dokument tento se uschová. Celá historie od prvních Kapetovců až do posledních Bourbonů vysvětlena tím, že Francie potřebovala svých přirozených hranic, a ustavičnou nenávistí Evropy proti Francii, která by byla pak *nesnesitelná světu*, — jakožto národ Bohem vyvolený. Jsem všecek opojen touto ideou.

25. Vyšla *Prasata na Marně*. Ani slavnostní vyzvánění, ani zvonění na poplach.

27. Mluvílo se o umírání bez krásy. „Taková bývají nejčastěji, pravil nám jistý kněz, u kněží. Skoro všichni zoufají si nad tím, že jest jim umřítí, a spolubratři neodvažují se mluvit jim o Bohu“. Děsné!

30. Pro mnoho lidí ohromující zpráva o zničení ruského loďstva v moři Japonském. Bůh jistotně není s Rusy. Brzy dojde na Anglii. Posléze svět se zapálí, podle „přání“ Ježíšova (Luk. 12, 49.), když budeme dosti daleko od Potopy. Chvilu ta zdá se býti málo vzdálena.

Tato od nynějška nezdolná moc Japonu zdá se zjevením nadpřirozeným v tom smyslu, že nic nebylo méně *předvídáno*. Známká Boha. Možno teď nadíti se nebo báti se, že všechny živly a všichni běsové se rozpoutají.

Č E R V E N

1. Atentát na králíka Španělského. Bůh nedovolil zavraždění tohoto žalostného zvrhlika, jež sentimentální služebnost našich republikánů tak dokonale již sesměšnila. Sprostota tohoto věku nebude nikdy předstižena.

2. Po noci, zachmuřované obrazy naší bídy, padá na mne děsná melancholie. A teď celý den jsem v drápech Demonových.

3. První účinky *Čtyř Let Zajetí* v Lagny. Kupec se smíšeným zbožím z blízkého okolí mého bývalého bydliště, osoba dobře smýšlející a obdařená krásným čumákem, prohlašuje, že jsem odpadlík, a zabíhá až tam, že Charbonnela cení výše než mne.

Návěští přilepené na zdích Lagnyjských:

PRÁVĚ VYŠLO:

ČTYŘI LÉTA ZAJETÍ U PRASAT NA MARNU

OD LEONA BLOY.

PRASEČÍ NA MARNU, TOŽ LAONY. „Toť“, jak praví veliký pamfletář v jiném svazku, „hemžisté buržoá nejhloupějších, nejodpornějších, nepřátelštějších, jaké jsem kdy poznal ve Francii nebo v cizině.“ (*Můj Deník*, od LEONA BLOY.) Silný svazek s autografem a dvěma podobiznami Autorových.

Prodává se u p. Leona BELLÉHO, knihkupce a tiskáře v *Lagny*.

Byl bych věru rád viděl účinek, první účinek tohoto plakátu na průpovídkářské a věštebné bachryně tohoto hlavního města kantonu.

4. Jistý arcikněz ze Štrasburgu, jehož se ptal o radu mladý muž, nejistý cesty, odpovídá mu otcovsky, že podstatné jest „vydělávati peníze, popapati si dobře na chutných kouscích a býti praktický“. *Cloaca immunda iste sacerdos*, pravila plačíc Matka Boží na hoře Salettské před šedesáti lety.

Leonu Bellému, knihkupci v Lagny:

Milý Leone Bellé, ... návěští jest zábavno, ale proč chcete mermomoci, aby Prasečím na Marnu bylo Lagny a nikoliv Meaux nebo Château-Thierry? Kdo vám uvěří, že prasata jsou tolik vzácná na svazích starodávné Matrony, že by bylo možno umístiti je v jediné díře, počítvané čtyři léta mou přítomností? Jaké dětinství!

Táž poznámka k světelnému epigrafu na straně 63., jehož se může dovolávati tolik jiných měst. hlavních míst v kantonech, v okresech, departementech nebo krajských měst, poprasečených r. 70. buržoy, zcpajícím strachem na třiceti fěkách.

Vy, jenž umíte čísti, milý Bellé — sám snad z celé Brie, — byl byste bez omluvy, kdybyste nepochopil, že jsem jaksi ro-

manclerem, a že se vystavujete, zapomínáje toho, přesměšným falkám.

Toto povolání mne zavazuje pozorovati ostatní lidi. Nemohu si již zabrániti, aby kůň nedělal kobyliců. Pekelný pobyt čtyř let v hloupém a obžerném městečku zajistě tedy zanechal znamenitou hromadu poznámek a náčrtků. Tlamy buržoů byly příliš svůdny, opravdu, příliš drahocenný!

Takto pracují romanopisci. Co by svět řekl, kdyby se dověděl, že jsem neužil ani čtvrtiny svých pozorování a že mi jich zbývá ještě na mnohé svazky?

Ale dobrému počtu těchto pitomců jistě sklaplo. Nevědomci v literatuře a v umění právě tak jako nebláživější tapírové, měříce duši spisovatelovu dle svých nízkých duší, a cítíce se tím velice zamazání, jistě uvěřili blbě a špinlivě, jak se slušelo, že jsem prožil čtyři svrchu jmenovaná léta jen a jen pečlivým číháním na jejich hanebnosti. Uvěřili, že právě jsem rozhlásil jejich kramářská padoušstva, jejich mrzká cizoložstva, jejich krvesmilstva, jejich *nevědomé* vraždění dětí a vraždění otcův, jejich sprostoty, z nichž by hrochové blili!... Umělecké dílo, jakým jest moje kniha, všechno by zklamalo. Jedni byli zbaveni nesmírného strachu, a ostatní obrátili o nejsvištější naději.

Právě proto nebudou kupovati, můj milý Bellé. Co chcete, aby títo účtářští a kancelářští blbové, schopní pouze čísti ceníky a katalogy, dělali s knihou, v níž není řečeno na každé stránce, že výběrčí daně spává se svou tchyní, že smířčí soudce páchá sodomii s druhým kaplanem, že první radní pobyl si pětadvacet let v galejní káznici, nebo že cestmistr jest spolčen s jakousi rotou lupičů, atd., atd.?

Posléze jsem potrestán, jak se sluší, sám to uznáte. Jest jisto, že tlustý kupec, o němž mi mluvíte, jenž se jal prodávati mi svědomitě hovínka v den, kdy se dověděl, že jsem chud, a jenž myslí dnes, že mu dělám čest vzpomínaje si na něho; jest tuze jisto, jářku, že tento ctihodný kakal blčuje mne velice krutě, když mi vyčítá, že jsem odpadlíkem méně zajímavým než Charbonnel. Má pravdu. Charbonnel jest padouch velice praktický, nepohrdající kramáří a uctivý k penězům, zvláště když byly sebrány ve výkalech. Jsem tedy hluboko pod ním i jako odpadlík.

Veliká bouře. Náš přibyték má tu neslušnost nebo tu výhodu, že když hodně prší, nateče plný vody.

7. Zoufalá jistá občanka odsuzuje se sama míti pravdu po celý svůj život. Co by řekl o tom starý Dante?

10. Přítel mi píše z Toursu: „Byl jsem u knihkupce. Vešla jistá paní žádajíc: — Máte *Cu-o vadis*?“

„Osvětluji v pekle pro španělského krále?“ píše mi jiný.

11. Povyk se v Lagny rozmáhá. Můj list ze 4. byl uveřejněn *Briardem* Provinským. Od vtrhnutí Prušáků nebavili se tolik v tomto departementě.

12. Dostávám prazvláštní prospekt. Plán pětisvazkového díla *Vesmír a Lidstvo*. Druhý svazek pojednává zvláště o přerodu a uči svrchovaně, že člověk vznikl nejen z opice, která byla pro něho jakýmsi počátkem aristokracie, ale z nejšerednějších červů. Až dosud nic, co by nebylo všední, ale snadně rozruší a poplete člověka, že tento výkal byl výslovně a bez výhrady schválen papežem Piem X., schválením ve způsobě listu kardinála Meryho del Vala vydavateli. Mrzkému tomu rouhání říkají „výtečný podnik“ a „znamenitá publikace“. Přemítám o Zapření svatého Petra, zobrazujícím a prorokujícím Zapření Papežství, jímž rozpoutány budou všechny katastrofy. Tato strašná hodina nadešla?

13. Paní z Toursu píše jiné paní, prosíc ji, by se účastnila krejčovských výloh na jakýsi oděv k prvnímu přijímání pro chudé dítě: — Žádám vás o to v zájmu *politickém i milosrdném*.

14. „Mezi krokodily!“ Věnování jednoho *Prasečího* Edmundu Picardovi, belgickému advokátovi a jednomu z mých nespočetných dobrodinců.

Kdybych to dotáhl na osmdesátku, snad bych se dočkal, jak dva tisíce osob kupuje každou z mých knih. Pak bych si dopřál punčoch a nějakého deštníku.

16. Mám výborného přítele v zemi předaleké. Poslal jsem mu přirozeně *Prasečí na Marně*. Reprodukce mého poprsí ho rozrušila. Hle, kterak se vyjadřuje: „Tvářnost tohoto poprsí od Broua jest jako podoba člověka, který jest dohnán kráčet bosýma nohama po deskách ze železa do ruda rozžhaveného v mrznoucím lednovém vzduchu.“

17. Hluk a povyk, že hrozí válka. Pitomý kejklř Vilém II. jest netrpěliv ospravedlniti své ctižádostivé lícousy nějakými výboji. Tajný vyzvědač tohoto vzneše-

ného blbce, kníže Henckel de Donnersmark, jsa dotazován, prohlašuje: „Budete-li poraženi, jak se podobá, tu v Paříži budeme podpisovati mír. Vaše miliardy nás odškodní.“

Licousy idiotovy nevědí, že Francie, byť ležící ve stoce, jest dosud Královnou národů, a že 1870. nebude se opakovati, — neboť Bůh toho nedopustí. K tomu, aby milion německých prdelí si nadělalo do kalhot, stačil by pranepatrný francouzek, *jenž by byl poslán.*

19. Slovo jisté coury z vysoké aristokracie Prasečího, dámy velice pobožné. Žádá si mé knihy u knihkupce, potom: „Zdá se, že není dobře přispívati mu na živobytí, a svědomí mi vyčítá to kupovati.“ Knihkupec odpověděl této dámě z Prozřetelnosti ujišťuje ji, že jsem byl mnohokrát milionářem. Trapný zjev. Výčitky této žebračky ochlíply pod střevy špatného apoštola.

20. Od Johanky: „Duch Leona Bloy jest jako kathedrála, v níž Nejsvětější Svátost jest stále vystavena.“

Obecné rčení katolické a kněžské chce tomu, aby pokora byla ovocem hříchu, — což nemožno rozumně říci leda o *pokoření*. Neboť ztratil se smysl slov. Což pak říci o pokoře Mariině a o pokoře Andělů?

Toto sakristijní obecné rčení jest hanebné a pitomé, útočící na *Slávu* božskou.

Myslím, že Pokora, jako Čistota, Krása, Věda, Um a vše ostatní bylo zpustošeno Pádem. Jsem přesvědčen, že Adam a Eva v Ráji byli pokorní jako byli čisti, jako byli krásni, jako byli všemohoucí a nesmrtelní, totiž způsobem naprosto nepochopitelným i pro svaté.

Jistému důstojnému knězi [dnes nebožtíku], který mi vyčítal, že jsem naplil na autora hloupé knihy o Barbeyi d'Aurevillym. (Viz *Čtyři Léta Zajatí v Prasečím na Marne*, strana 232—238.)

Vaše výčitky jsou tak nespravedlivy, že se mi zdají nevyvětlitelné, leda velikou slabostí fysickou, pro niž nebylo vám nejspíš dovoleno čísti mne pozorně. Odvolávám se tedy k děkanu Montebourgskému, jemuž se daří lépe a jenž jest lépe zpraven. Tento bez pochyby napíše mi, že jsem vykonal svou povinnost, že jsem naplnil přísnou spravedlnost, háje a mstě pa-

mátky velkého spisovatele proti bezbožnému písalovi, hloupému a jedovatému, který namazal 400 stran, by ho zneuctil.

— Spoléhám na vás, říkával mi d'Aurevilly, že se mne zastanete a vymůžete mi úctu, až budu mrtev.

Poslechl jsem. Takováto jsou vaše slova: „Chybí mu (písalovi), že neznal Mistra, ale *jest to jeho chybou?*“ Zajisté. První povinností historikovou jest v potaz vzít svědky, nechce-li býti utrhačem. Nuže, váš dareba věděl velice dobře, že jsem byl svědkem nejdůležitějším, a přece se sřehl zeptati se mne o radu.

Obraceje se k vašemu svědomí kněze, přítele a obdivovatele nebožtíkova, prosím vás, byste mi ráčil říci, kterak bylo možno mi se zachovati, abych neviděl v tomto domnělém životopisci bez ducha a beze svědomí člověka zlomyslného.

Víte teď, čeho jsem od vás očekával:

„Milý Leone Bloy, tisíce díky za vaši odvahu a za vaši šlechtnost. Díky, že jste pomstil našeho milého d'Aurevillyho, že jste mi pomohl vyblítni tuto špatnou knihu, která si vlastní, jako by o něm vypravovala, a která jest směšným a urážkou. Zaplať vám Pán Bůh zato, že jste mužem takovým, jakým jste; *jediným* obráncem ABSOLUTNA katolického v naší době; a to za cenu trýzní, jež se zdají nad síly člověka. Ah! jak jsou vzácní křesťané jako vy, upevněný v *pravé lásce*, zakládající se na tom, že raději voll všecka muka než tak pohodlné sentimentální zbabělosti, sofismata lakoty nebo zloby, jimiž Náš Pán Ježíš Kristus jest bez přestání křížován *ve své Církvi*! atd.“

Ano, přiznávám se, milý děkane, toho jsem se nadál, poněvadž Barbey d'Aurevilly mi kdysi sdělil, bych si vážil ve vás vysoké intelligence a překrásné povahy. Ale vy jste mne čtli, bědal, příliš rychle!

To ty, svatý Barnabáši, poslal jsi mi tyto duše? Tajemství mé příbuznosti s tímto Apoštolem. Divil jsem se od 11., dne jeho slavnosti, že jsem nepocítil jako v ostatních letech jeho ruky. Dvě bytosti [jež se nám staly brzy jako sousedé z Ráje], mladý muž a mladá jeho žena nablízejí se náhle, vyjadřující svou žádost býti užitečnými, státi se našimi přáteli. Odpověď:

... Není „drzé domýšlivosti“ v tom, když se doufá v mé přátelství. Jste-li duše živé, jak se dohaduji, starý bolestný muž jako já miluje vás již a bude spokojen, až vás uvidí. V seznamu těch mých knih, o nichž pravíte, že jste je četli, nepozoruju *Žebráčka Nevděčníka* ani *Mého Deníku*. Jsem šťasten, že vám je mohu nabídnouti, a pošta vám je bezpochyby dodá zítra ráno. Zpozorujete, že tyto dvě knihy se doplňují se *Čtyřmi Lety* v trilogii. Jest to nepřetržitě vypravování dvanácti let mého děsného

života. Čtete tedy a rcete mi své dojmy. Nemám skoro jiné mzdy než tuto: souhlas několika bytostí Bohem milovaných, které ke mně přicházejí. Za měsíc mi bude devět a padesát let a dobývám ještě svého chleba, toť pravda; ale přes to pomohl jsem duším, potěšil jsem je, a to mi působí nebe v srdci.

22. List mladého Jezuity, který mne často jmenoval svým dobrodincem: „Vzdávám se, praví, čím dál tím více býti milován někým jiným než Ježíšem Kristem. Vše ostatní ať táhne k čertu!!!“

Viděl jsem ponejprv Ricarda Viñesa. Toť jedna ze šťastných chvil našeho života. Tento Španěl není pouze oslňujícím virtuosem, toť duše, intelligence. Prokázal mi čest, že mne četl úplně, vášnivě a bylo jeho snem uvidět mne. Sen snu. Bůh mne tedy zahrnuje ctí, že vkládá sem tam do některých mých stránek jakousi předtuchu Blaženosti. Moje umění spisovatelské bylo by čilimníkem na půl cestě ode dna propasti.

24. Lagny mne viní posléze z *oplzlosti*. Toť pro-moce. Až dosud dřepěl jsem v nízké sprostotě. Nebyl jsem než skatologem. *Briardan* Provinsský, list vážený v Prasečím, jest mi nabízen k odpovědi.

26. Dostal jsem zvláštní knihu nadepsanou: *Co jest*, titul, který se zdá od nějakého pitomce. Některé stránky tu a tam čteny ukazují, že autor jest jedním z těch lidí, kteří našli něco lepšího než křesťanství.

Psal *Briardanu*:

Děkuji vám, že jste laskavě ve svém čísle z 10. června zabavil mnou svoje čtenáře. Dovídám se dnes, že jeden z vynikajících spisovatelů, kteří pořádají *Korouhev Kříže na Seině a Marnu*, bezměrně rozhořčený ve svých kalhotkách, vyčítá vám při tom, že si „libujete v neřádu“. Neřádem jsem já, toho se mi dosti napovídali dvacet let. Hle však, v čem jest překvapení. Myslel jsem až do tohoto dne, že nemožno mít na zřeteli než neřád hmotný, výměťový, smím-li tak říci; počestný výkal, který určuje intelektuální výšku vznešené kramářské společnosti Praset na Marnu. Nuže, běží teď o neřád duchovní. Ponejprv jsem viněn z *oplzlosti*. Této novince se podivuju a rád bych pochopil...

Přemítaje o tom již na třetí nebo čtvrtý den, vzpomněl jsem si na tuto anekdotu, o níž *Korouhev Kříže na Seině a Marnu* neví, která však nebude jistotně neznáma vám. Jednoho dne představovali proslulého historika Gibbona paní du Deffandové.

Slavná markýzka, sestárnuvší a oslepnuvší, měla zvyk přesvědčovat se o totožnosti ohmatáváním obličejů, jež jí představovali. Obličej Gibbonův byl *kulaťoučký* tak, že naše musa filosofů couvla křičíc, že si zapovídá s odpuštěním tak sprostě zábavy.

Jistě se přihodilo cosi podobného *Korouhvi Křže na Seině a Marně*. Velice nevinně představil jsem jí Cílného Děkana z Prasečí, tlustého ctnostného kupčika a několik počestných obchodníků nebo domácích pánů z téhož místa. Hned myslila, že jsem jí postavil pod ruku cosi hanebného. Spoléhám na Vaši spravedlnost, by toto politováníhodné nedorozumění bylo rozptýleno.

Č E R V E N E C

2. Cosi zvláštního. Od té doby, co bydlíme na Montmartru, upadl jsem několikrát v ulici Tholozé. Naposled, jest tomu teprve několik dní, udeřil jsem se, a cítím ještě poněkud pohmoždění na levé paži. Pochopil jsem, že tato ulice jest pro mne špatná a že dlužno se jí vyhýbat. Dnes ráno, sestupuje ulicí Lepic a jda kolem ulice Tholozé, nahoře na schodech řekl jsem si: „Tohle jest ta ulice, v níž mi chtějí na kůži.“ Naráz noha mi skluzuje po jakési slupce a skoro že bych byl zase upadl.

3. Píšu osobnosti velmi známé, která zázrakem jest historikem velkého talentu, bych zvěděl, zda přijala mou knihu:

... Račte uvěřiti, že toto není žádost o autograf. Vzkazte mi po svém vozkovi, chcete-li. Jest mezi námi něco jinak hlubokého než tato marnivost, a cítil jsem to čta *Druhé Zřeknutí*, kde jsem čerpal o ideu více o našem velikánu.

5. Odpověď osobnosti velice známé. Příslušl sektě *Těch, kteří se neudrou*. Právě čtyřicet slov a jedno obecné rčení.

7. Mému knihkupci v Prasečím:

Milý příteli, dostal jsem *Briardana*. Nemohu vás obšťastnit žádným blahopřáním pro autora třetího článku. Arcif papír strpl vše... Přece však...

Hovořiv velice často o své bídě s výmluvností, nemám práva brániti jiným, by o ní mluvili ploše. Ale snad mohu doufati trochu více porozumění, trochu méně pitomého prodávání u věci. Váš pán má útlocit jako nějaký tlustokožec. Řeknete

mi, že nějaký stupeň jemnosti není právě tím, čeho potřebí jeho čtenářům.

Nemohu také nikterak požadovati na žurnalistovi, by mne nevyužil proti svým nepřátelům; by neučinil ze mne, katolika bojovného a naprostého, pomocníka proti vlastní jeho vůli tak zvané svobodné myšlenky kujonů a zlostníků. To již tak jde s tím řemeslem. Poctivost není v něm za nic připsána, vím to.

Ale znetvořil myšlenku autorovu, až tak, že se *změnil* jeho text v citátě, tof poněkud příliš silné. V předposledním odstavci četl jsem toto: „nočník (urinoir) hanby“, místo zrcadlo (miroir). Bylo by dětinské svalovati to na tiskovou chybu. Váš uličník z Provinsu myslil, že se zmohl na nějaký vynález, sdružuje toto slovo se jménem Ježíšovým! ... Za miliony nechtěl bych býti na jeho místě ...

8. Věnování *Krotitelů a Sviňáků*, již právě vycházejí:

Řekne se vám snad, můj milý Jindřichu, že já sám jsem „sviňákem“. Myslím, běda! že budou mlti pravdu. Jest jisto, že pastevce hůl Marnotratného Syna hodí se mnohem více k mé ruce než tenata starověkého Čizbaře.

9. *Neuctivost Leona Bloy k církevníkům a velikánům*.

Článek v časopisu *Sourire*, od mého bývalého druha v *Černé Kočce*, Alfonsa Allaisa. Zdá se, že měl úmysl prospěti mi doporučuje četbu *Prasečího na Marně*, ale zvláště velice utajovanou vůli znelíbiti se Hanotauxovi, neboť vyjímá několik citátů nezdvořilých k tomuto velikánovi.

12. Vstupuju dnes do svého šedesátého roku, dle rodného listu, zasluhujícího nenávisti. Chci býti narozen 11., prvotní počet, jenž okolnostmi stal se mi velice drahým.

14. Vlastenecká Maškaráda ponukla mne k takovému listu:

Milý Valette, byl byste té lásky a uveřejnil byste toto?:

„Od dosti velkého počtu trimestrů *Merkur* nemluví leč o mně. Člověka to pohoršuje a div z toho nezblbne. Nemožno otevřítí této revue, aby jméno Leona Bloy neskočilo do očí. Tof posedlost, skoro aby se myslelo, že vás zasypávám zlatem, čímž by stržena byla do prachu země stroze dobytá a jak výhodná! moje pověst nevděčného žebráka. Zajisté, chci, abych byl obdivován, ba aby se mi lidé klaněli, poněvadž jest uznáno, že jsem jediným přijatelným spisovatelem z konce minulého věku a z počátku nového.

„Ale říkali to bez přestání, neříkali než to na každé stránce, skoro na každé řádce poloměslční revue, kde se mluví o všem, toť pochlebenství děsné, jež mne hrozně zostuzuje.

„Ukázky. V rubrice *Věda sociální*, n° z 15. června, tento nález: „V dávce, která přijde na každou lidskou jednotku v rozdělení plodin země, chybí asi třetina bílkovin, polovice tuků a skoro polovice uhlohydrátů.“ O něco dále v rubrice *Psychologie* čtu tato slova úděsná: *Memnéso apistein* (pamatuj, že se ti nedůvěřuje)“. Budu-li tak pořád vystavován jako tuto, pak aby se člověk vzdal živobytí. Tento lyrismus enthusiasmu jest nesmyslný a pohřbívá mne pod směšno.

„Bylo by tak prosto napsati jednou provždy: Leon Bloy ztéká zase Empyreum, kterého není nijak střeženo, a jeho poslední kniha o *Prasečím* jest jistotně nejlibější věcí od věků. Co bude s příštím svazkem připravovaným na tento podzim: *Liebig nebeského Býka*, vybrané kousky od tohoto autora?“

Váš L. B.

Smutná podívaná na Basiliku republikánsky osvětlenou dnes večer nesmírnou rudou záplavou a odstiňující se od černého nebe jako nějaký kostel z kůže odřený, jako nějaká krvavá kathedrála!

15. *Korouhev Kříže na Seině-a-Marně* prohlašuje o mně, že jsem rozhodně oplzlý, a vyčítá mi obludný nevděk, který mne měl k tomu, bych potrhal dobrou pověst počestných křesťanů tohoto hnízda. Spisovatelem článku jest jistý abbé „Placka“ (Galette), jenž *jest činným* za zásuvným okénkem půjčovatele na zástavy.

18. Co učiniti pro oběť letního vyjíždění na venek? Boháč, dlužník chudého umělce, pravil mu odcházej: „Vidíte, jsem celý bez sebe. Cestovními útratami dohnán jsem odložiti váš plat až do podzimku.“ A jest žena, jsou dítky, — jest domácí pán!... Dlužno to splknouti, zadržeti bláznivé přání popadnouti klacek nebo nůž! Ale právě tak se vysedí požáry. Včera mi vypravovali o jakémsi domácím pánu, který dává výpověď, když se rodí dítě v jeho domě!!! Kde pak jest Mojžíš, který by proměnil řeky v krev?

List z jakéhosi belgického kongresu, navrhuje mi, bych se spojil s Hanotauxem a s mnoha jinými črudlíky na „rozšíření kultury a jazyka francouzského“. Odpovídám na tištěné vyhlášení, že Žebrák Nevděčník při-

pojuje se k rozšíření a ke kultuře soudobé pitomosti, která bude zasedati v Liège, a že posílám nulu franků svého příspěvku. Ve smyslu naznačených žádostí dodávám, že si přeju býti vepsán mezi ty, kteří si oškliví mudáče a kejkliře. Připojuju ještě, že jsem z celého srdce v „družstvu“ těch, kteří si Belgií vytírají zadnici a kteří na ni blejí.

Zdá se, že bude na mne vznesena společná stížnost z Prasečí k státnímu zastupitelství do Meaux. Abbé Placka, výše jmenovaný, povede tento kotilon. Opustí na chvíli svou literaturu, své svatokrádeže, své podniky a své zásuvné okénko.

19. Jiný kněz, ostatně výborný, soudí o mně, že nemám spravedlnosti a lásky, když jsem zmydlil drsně několik ohavných pudlů péra. Posouzení snadné, krajní všednosti. A toto jest kněz intelligentní a dobrý a zbožný, který nechápe, že jsem psal, bych vydal svědectví, a že takové jest moje *poslání*. Čeho čekati od jiných?

20. Jistý ubohý muž, který jest zároveň velice chudým člověkem, píše mi, že dostal moje obě poslední knihy, ale že nebude moci jich čísti, aniž jich zběžně prohlédnouti do desíti let. „Bůh-li nám dopřeje, praví, deseti let síly a odvahy, zmůžeme se snad na osm nebo devět set franků příjmu a bude nám možno oddati se životu *intellektuálnímu*“ !!! Bylo by to velice komické, kdyby to nebylo tak bolestno. Hle, bytosti lidské, které se odsuzují k živoření zvířecímu, aby měli devět set franků příjmu ve svém stáří, ač-li jim stáří bude dopřáno.

24. Jest jen jediná únava. Únava z hřichu. Každá únava jest ovocem Pádu. Jsem unaven pádem.

List Josefa Floriana, jemuž věnování *Krotitelé a Sviňáci*. Vznešený styl tohoto opojeného Čecha, který píše „pauvre prêtre d'esprit“ místo *prêtre pauvre d'esprit* a „dominical“ místo *seigneurial*.

25. Jaká nadpřirozená událost, jaké požehnání pro nás, ti dva přátelé posláni 20. června, jež vidíme právě uchylovati se tak láskyplně do našeho doupěte! Mladý

muž jest jedním z těch idealistů neznajících Boha, který se nechává vléci za vlasy nebo za nohy po schodišti Světle. Mladá žena jest ruská židovka drobné postavičky. Připomíná mi lesní konvalinku, kterou by příliš těžký paprsek sluneční sklonil na jejím stonku. V této roztomilé a tak křehké bytůstce bydlí duše schopná duby ohýbati. Její intelligence od prvního dne mne rozrušila. Johance, která ji pravila, že nalézá v ní křesťanské city, odpověděla: „Právě proto, že jsme křesťany, zamilovali jsme si vašeho manžela.“ Drahá Samaritánko, která jsi se slitovala nad pocestným, zbodaným mnohými ranami, budiž i ty v oplátku uzdravena tím druhým Pocestným, jehož tvoji předkové ukřižovali.

26. Moje knihy se znovu nevydávají, toť jisto, ani rozebrané, jež jsou slavné a jichž kde kdo požaduje. Ale *Gazette d'Asnières* (!)¹⁾ všecka dýmajíc nadšením a hloupostí, poučuje mne, že Huysmans právě vydává znovu knihu *Na Ruby*, obohacenou vzdělávacím vypravováním o jeho obrácení. Kdo mi to posílá a proč?

27. *Tenebrae densissimae*. Ranní doušek, polknutý pod žhoucím sluncem, znovu mi dodává důvěry. Když strast nás žene do krajnosti, dlužno bezpochyby se zotaviti. Proč by nás Bůh vrhal do sběrné neřádky ze svého Ráje? Jsou vrazi, jimž se dostává milosti po dvaceti letech galejní káznice. Odseděl jsem si tam více než třicet. Propuštění na svobodu jistě jest blízko.

29. Na konci oběda u našich nových mladých přátel, když se mluvilo o p. Huc-ovi, slavném misionáři, a jeho podivuhodné *Cestě po Tatarsku a Tibetě*, pokusil jsem se vysvětliti stav tolika nešťastných modlářů, kteří nemohou poznati křesťanství a kteří umírajíce hladem po Bohu, přijímají rádi děsné trýzně pro Demona.

— Ježíš, pravil jsem, vezme tyto nešťastníky na svůj řád. Hledali pravdy, pronese, a já jsem Pravda.

— Co pravíte, jest překrásné! odpověděla mi vážně Raissa, líbezná židovka, v níž vidíme již křesťanku.

¹⁾ *Asnières* jest ves u Paříže. Významem *Oslašky*.

30. Dnes ráno neštěstí. Nalézám otevřenou jámu, tu svoji jámu, cidiči stok zapomněli ji zavřít, vypravše ji. Pohled ošklivý a smrad děsný, demokratický. A tak jsme najednou zbaveni i své zahrady, i své jídelničky, u níž nesmíme otevřít okna, poněvadž jest nad touto jamou. Pišu obecnímu hospodáři, jak jest naléhavo opatření. Tato otevřená jáma a moje proslulost skatologa! Dvojitá propast.

31. Blažený příchod zedníkův. Nečistá mūra jest zapuzena.

Můj rozmilý kolega z *Merkuru*, Van Bever, posílá mi *Vybraná básnická díla Agrippy d'Aubigného*, jež právě uveřejňuje. Budu moci čísti, byť výbor veršů tohoto zuřivého kalvinisty? Ale jest vložena v záhlaví svazku autentická podobizna, a ta mne pustoší. Všechny známky, všechny tahy a obrysy sveřepého dravce nebo šelmy apokalyptické, hromaděné na tohoto hugenota mou obrazností po čtyřicet let, jsou vyhlazeny. Místo žoldnéře zpupného, vysměvačného a popudlivého, jak jsem se ho domýšlel, Van Bever nabízí mi jakéhosi *rigolo*, pevnostního velitele z Boucicaut nebo Dufayel, oděného masopustně jak společník krále Záletníka, Jindřicha IV. A hle, tím konec *Tragikům*! Dlužno celou historii rozhodně předělati. Bude to odměna několika blažených na Věčnosti.

S R P E N

3. Věnování exempláře *Krotitelů* na Japoně: „Renátu Martineau-ovi, jednomu ze vzácných, kteří začali pro mne potomstvo.“

5. Krásná myšlenka Johančina. Pohled na hostii vzbudil v ní představu mince stříbrné, jejíž ražení jest neviditelné, a my všichni též jsme hostiemi, stříbrnými mincemi, raženými k obrazu Božímu. Ustavujeme takto jeho bohatství, jeho nesmírné bohatství, jehož potřeboval na zaplacení tajemného výkupného. Poněvadž vše jest předobrazem a symbolem, smíme tvrditi, že lze

vztahovati na Boha a lidi, co se praví o penězích a směně nebo výměně. Obecné rčení: *Ať peníze pracují*, vysvětluje se způsobem oslňujícím. Třeba, by pracovaly a by trpěly, jako jejich typ pracoval a trpěl. Peníze schované, zakopané, tak silně zatracované v Evangelii, mají od té doby smysl děsící. Co do falešné měny, možno tomu rozuměti o všech těch duších ďáblem padělaných, jichž uvedení v oběh jest tak nebezpečno. Atd., atd. Když víme, když vidíme, jak vše jest významno u božského tajemství, máme v ruce zázračný klíč. Vlastně, dodává Johanka, není než jediný klíč. Klíč, který otvírá Ráj.

6. Možno vše proti mně, vyjma ošáliti mne. Se zásluhou nebo bez zásluhy jsem příliš upevněn v životě nadpřirozeném, aby ďábel Illuse mohl míti na mou duši jakoukoliv moc. Odpoví se mi, pravda, že to jest zase illuse.

10. Svatého Vavřince. *Per signum crucis, coecos illuminavit*, praví antifona. Vzpomínaje si na některé slepce, pozoruju, jako už tolikrát, svůj sklon k modlitbě. Jest mi nemožno žádati si ať čehokoliv, bych neučinil ze sebe terče, bych nenabízel *platiti*. Takto se vysvětlují nesmírné galeje mého života, asi od třiceti let. Myšlenka, která mne utěšuje a která mi nahání strachu.

11. Così jako malíř a jeho žena vtrhují k nám z Dánska. Praví o sobě, že jsou katolíky, a vskutku tomu tak, na způsob dánský, jak jsem pozoroval v jejich vlasti. Nekonečná neznalost věci náboženských a naprostý nedostatek víry. Chtějí býti, nevím ani proč, katolíky, ale jsou v nejistotách o jsoucnosti Boha. Potom ta ďábelská pýcha a potřeba uplatniti se v rozprávce. A tak, hle, nezbyvá nám, než laskavě přivítati dva katolíky, kteří zůstali protestanty. Jaký hnus, jaká hořkost!

12. Své mladé přítelkyni, sladké židovce Raisse, která se trdila pro mne prací trapnou a nudnou:

Vy jste to tedy pro mne učinila! Přibrála jste si tuto strast k své strasti nemocné! Nemohu než vám žehnat z hloubi srdce, jak žehnávají staří chudí. Váš rukopis nepřichází příliš pozdě — jako nepřišlo pozdě vaše přátelství. Jste z těch, kteří nepřicházejí

nikdy příliš pozdě, moji dobří přátelé. Bůh ví, co dělá. Měl vás v záloze pro tuto chvíli mého přebolestného života — pro tuto chvíli a nikoliv pro jinou. Dokonale jsa sobě jist, že *vše, co se děje, jest účtyhodno*, myslím prostně, že jste označeni způsobem zcela zvláštním, byste mi přinesli trochu mládí na počátku mého šedesátého roku.

Jakou radostí bude vám odplaceno, že jste měla slitování se starým křesťanským spisovatelem, Raisso, oba velcí Hebreové, kteří se jmenují Iśaiáš a svatý Pavel, vzdali se a nefekli toho!... Jsem neschopen něčeho jiného a myslím o tom, jen pláču.

Umdlen věkem a jsa otcem roztomilých dětí, jež znáte, přejusi přirozeně živobytí méně nesnadného, ale doufám v milost, že nikdy nezbohatnu, neboť vím, že jen chudí mají moc dáti Ráj.

15. Dovídám se, že antiklerikálové budou mít mezinárodní kongres, 3. září, a že se na něm rozhodne o znesvěcení Božského Srdce. Má mne to k tomu, bych věřil, že tato ožralá chasa nalezne dvěře zavřeny. Od zrušení smyslu slov slovo *kongres* znamená prostě výroční trh prodejných zvířat.

16. Bizarní psaní neznámého, jenž má strach se jmenovati. Dává mi jenom vědět, že jest chud, že se chce stát řeholníkem, že mne obdivuje a že se za mne modlí . . . ? (Nezvěděl jsem nikdy nic více.)

17. Máme sousedkou, obývající nejbližší stavení v našem hájku ulice La Barre-ovy, jakousi hroznou paní, černě oděnou, jejíž pletky jsou neznámy. Dnes ráno, vstav před svítáním, slyším šuškáni, přitlumený šepot za stromy. Z domu vycházejí lidé, kteří jako by šli ostražitě. Napřed žena, potom tři osoby, jichž jsem si nemohl prohlédnouti. Vše to ve velké tajnosti. Hodinu před tím Johanka právě si naříkala na děsivou bezesnost, v níž se jí zjevovala hrozebná strašidla. Zloba jisté osoby, která nás trápí, a domýšlená zloba paní černě oděné působily na ni jako soubor muk, shluk úzkostí. Projelo mnou cosi a cítím v tuto hodinu neurčitou a soumráčnou, cosi jako zamrazení přítomného přistrachu, neviditelné a plaché bytosti, která by vložila ruku na mé srdce. Velmi dobře známý pocit, který mne provází, by mne zasmušoval, až do kostela, kam ihned se ubírám, přepečlivě arcíř dav zavřítí za sebou

na závoru náš dům. Paní černě oděná jest pobožnice Basiliky, horlivě pumpující z poutníků penízky do vlastní kapsy, ani nevím pod jakými záminkami a úskoky, neboť vidáme k ní vcházeti muže i ženy všech stavů a rozličných věků ve všech hodinách. Vědouc, že jest pozorována, jistě mluví o nás špatnost na špatnost ostatním pobožnicím svého druhu, jimiž jest basilika zasmraďována. Vidím, jak Srdce Ježíšovo obklopeno jest těmito odstrašujícími klanitelkami!

— Jsem příliš krásna, bych byla milována, praví Bolest.

22. Probud' mne! křičí duše k Bohu. Odpověď: *Od pádu nepřestala jsi spát hluboce.* Pohlížeti na smrt jako na probuzení. Právě opak obecného rčení: Spánek smrti.

Přítel, který se zabývá hádkami, dává mi znovu přečísti *Salon paní Truphotové*, knihu jistojistě sprostou. Jest mi velikým pokořením, že jsem vychoval takového žáka, že jsem vznítit takového napodobitele, neboť věc ta jest zřejmě od Tailhada, ať jest podpis číkoliv. Dareba seč jest bere mi formy, poněvadž však nemůže mi vzít ani ideí, ani citů, nezbyvá mu již, než aby mne padělal jako pamfletář se svou duší kyklopa. Jsou zde celé stránky, kapitoly vypůjčené ze *Zoufalce* nebo z *Chudé Ženy*, na nichž vyleptal a setřel jejich ražby, namočiv je do svého sviňstva. Co z toho vyšlo jest obludno mrzkostí a hloupostí. Autora podobného prasáctva nevzpamatuje leda klacek a rasoviště. Bůh, který nám posílá náš chléb bolesti, uchrání mne před pokušením procesu s tímto mizerou pro několik sous, jež bych byl povinen sebrati v nejhnusnějších výkalech... Tady vyčítají mi nedostatek šlechtnosti k jistému ubohému neduživci. Toť pravda. Dejme tomu, že jsem nic neřekl.

23. Četl jsem v Johanně de Matel to neobyčejné tyrzení, že Ježíš se jmenuje sám v Evangelii Synem Člověka, *aby uctil svatého Joachima.*

Nařikal jsem si na tu ustavičnou a ustavičnou tíseň peněžní, která mi brání tak často psáti.

— Píšeš vnitřně pro Boha, pravila mi Johanka, a to stačí. Tak tomu chce. Knihy, jichž nebudeš moci napsati pro lidi, budou čteny v životě věčném.

24. Svatého Bartoloměje. Odhalil jsem posléze, že vraždění Noci Bartolomějské jest důsledkem Liturgie, jakousi liturgickou událostí. Viz *Sekretu mše... Tibi laudis hostias immolamus*.

25. Znal jsem již hloupost a hanebnost smírčích soudů. Jsa svědkem nešťastnému cizinci, oběti lotrovské hospodské, nemohu býti než zcela neužitečným divákem nejkyničtějšího a nejmrzčejšího popření spravedlnosti. Nevěděl jsem, že by bylo možno jíti až tak daleko. Coura ta zdála se velmi za dobře se všemi, a žalobce, velmi chudý, jehož předem přiměli vyklopiti 5 fr. za soudní předvolání, nebyl ani připuštěn formulovati svou stížnost. Nešťastník neuměl ani slova francouzsky a dobrotisko soudce nedovolil mi mluvit na jeho místě, mrzce šťasten, že si spletl mou veleskromnou funkci tlumočnicka se vznešenou hodností advokátovou, neslučitelnou, dle tohoto osla, s vlastností svědka. Naše špindíra mluvila tedy zcela sama se slzami a pathetickými pohyby obou rozsoch paží, zdvihaných každou minutou k nebi. Všechna moje úsilí, bych uplatnil nějaké slovo, nevedla k ničemu leda k pohrůžce, že mne vystrčí. Soudcovství ožralův, úřad, jemuž jen nafackovati a kopnouti ho do zadnice.

Když jsme vycházeli, zlodějka, nemajíc dosti na svém vítězství, přichází k nám zuřic, s očima vypoulenýma, s tlamou plnou urážek. Pokojně ji dávám radu, aby již *nepila*, což ji rozběsňuje až na tolik, že se vrhá na mimojdoucího zedníka, dovolávajíc se jeho svědectví. Špatně pochodivši u tohoto muže, který prohlašuje, že jí na to kašle, dělá pak, jako by se vrhala na rozličného chodce, velmi se divící, k velikému rozčilení špinavého starce, jejího společníka a jejího rádce, který běží za ní, všecek zmaten a zaražen. Odcházíme na tento velkolepý výjev.

Tato roztomilá osoba jest dle všeho klanitelkou. Zablhl jsem ji často v Basilice, kde slouží za vzor.

Raisse:

Bych začal, nemohu leč vám psát to, co jsem psal 29. června 1903 (viz *Čtyři Léta Zajetí*...) jistému ubohému hudebníkovi, který ke mně též mluvil s nadšením o *Spáse skrze Židy*:

„Tedy jste věru mým bratrem a věru přítelem Boha. *Kdo miluje velikost a kdo miluje opuštěného, když půjde vedle opuštěného, pozná velikost, pak-li velikost tu jest.* Toto skvělé slovo jest od Arnošta Hella, který byl takovým opuštěným.“

Jste tedy, Raisso, opravdu mou sestrou, učinivši pro mne takový skutek lásky. Kdo miluje *Spásu*, není jen mým přítelem, jest nezbytně něčím více. Neboť jest pevně zamčena tato kniha, v které uložena jsou v předivné *zkrácenině* léta práce, modliteb a bolestí, jichž bylo, myslím, přes míru, rozhodně přes míru.

V době osvětlené povšiml by si aspoň pro literární formu největšího uměleckého úsilí celého mého života.

Přiznávám se zcela upřímně k tomu, jak jsem doufal tehdy v 92., že vzdělání a hlubokí Hebreové uvidí důležitost této křesťanské knihy, *jediné* od devatenácti věků, v níž hlas křesťanský zavzněl pro Israele, tvrdě s potřebnou vědou a výmluvností, že není promlčení pro sliby božské, a že vše bude příslušetí konec konců Plemeni, které zplodilo Spasitele.

Klamal jsem se, Židé se ukázali tak pitomí jako křesťané, ti i ti jsouce válcováni válem mocného blbství.

Tato kniha, jak víte, zakusila nejhoršího osudu. Bylo by přece něco učiniti. Stačilo by, aby žid některý, jenž penězi nezhloupl, schopný viděti nebo cítiti výjimečnou platnost takového svědectví, osvobodil sám nebo svými přáteli tento tištěný papír, který dřepí směšně v Gentilly mezi náčiním a nádobím slévačského a klempířského řemesla...

Žije se z obecných rčení a z oslovin. Umírá se z nich, spíše. Domnívám se, že se to děje tam dole na březích Donu stejně jako ve Francii, v Dánsku nebo v Anglii. Ztracený Ráj, totiž Pád, jest ve všech zemích vzdělaných, příjemná a melancholická legenda podle povah a let, v podstatě hezounký žvást.

Patíte kolem sebe na vzdálené hory, na všechny ty balkony obzoru, ty hlavy příšerné, ty miliony tváří hrůzy a bolesti hned, jakmile se mluví o Pádu a o Ráji ztraceném. Toť vesměrné svědectví svědomí lidí, svědectví nejhlubší, nejnepřemožitelnější.

Není než jedna bolest, totiž že se ztratila Zahrada Rozkoše, a jest jen jedna naděje nebo žádost, totiž že se znovu najde. Básník jí hledá svým způsobem, a nejsvinštější hýřil hledá jí též svým způsobem. Toť jediná tužba. Napoleon u Tilsitu a umazaný ožrala, sebraný ve struze, mají přesně tutéž žízeň. Třeba jim vody Čtyř Proudů Ráje. Všichni vědí pudem, že to nebude

nikdy přepřaceno. Dlaždič a zinkovač utratí na to svou čtrnácti-
denní mzdu, a Napoleon čtyři miliony lidí.

Empti estis pretio magno, byli jste koupeni za velikou cenu. Totof jest klíč všeho v Absolutnu. Když to víme, když to vidíme a když to cítíme, jsme jako Bohové a nepřestáváme plakatí. Vaše tužba vidětí mne méně nešťastným, dobrá Raisso, tof něco, co bylo ve vás, v podstatě vaší bytosti, ve vaší duši, která prodlužuje Boha, dávno před narozením Nachorovým, jenž byl dědem Abrahamovým. Tof na vlas žádost Spásky, provázené předtuchou a intuicí toho, co vydal za ni Ten, který mohl platití. *Tof křesťanství*, a není jiného způsobu býti křesťanem. Poklekněte tedy k obrubě této studně a modlete se takto za mne:

— Můj Bože, který jsi mne koupil za velikou cenu, prosím tě přepokorně, bys způsobil, abych byla v jednotě víry, naděje a lásky s tímto chudým, který trpěl tobě slouže, a který trpí snad tajemně za mne. Osvobod ho a osvobod mne pro Život věčný, který jsi slíbil všem těm, kdož by lačněli po tobě.

Hle, předrahá a požehnaná Raisso, co může vám napsati dnes člověk vpravdě bolestný, ale vrchovatý nejvznešenější nadějí pro sebe sama a pro všechny, jež nese ve svém srdci.

28. Výborné ženě, kterou milujeme, dostalo se tohoto od kněze její farnosti: „Spokojte se přijímáním velikonočním a buďte dobrou matkou rodiny. To stačí.“ A nešťastnice usíná nad tímto Jidášovým slovem, přesvědčena, že možno býti dobrou matkou rodiny, křesťankou, když se nepřijímá leč jednou za rok.

29. Jakubu Maritainovi, muži Raissinu:

... Pravíte, že *hledáte*. O profesore filosofie, ó Kartesiáne, vy myslíte s Malebranchem, že pravda se *znovu najde*! Myslíte, že duch lidský může něco! Myslíte — stejně řečeno, — že při jistém stupni plně osoba, která má oči černé, zmůže se na to, by si dala oči zelené skropené zlatem! Na konec pochopíte, že až v den, kdy se přepokorně vzdáme hledání, nalezneme, co máme po ruce, aniž o tom víme. Co mne se týká, prohlašuju, že jsem nikdy nic nehledal ani nenalezl, leda že by se ráčilo nazývatí nálezem to, že jsem vrazil slepě do prahu, a že jsem byl na ráz vhozen jak dlouhý tak široký do světelného Domu. Vaše nadšení pro *Spásku skrze Židy* jest ZÁZRAKEM předběžným. Uvidíme i jiné.

30. Snad by byla prospěšna malá armáda na Montmartře příští neděli, 3. září, v den označený pro obrovskou antiklerikální manifestaci. Nesmírné rotý

ožralů zaplaví prý Návrší. Jistotně směšná sádrová socha rytíře de La Barra bude postavena před Basilikou, a myslím, že vřavy bude hojnost. Snad přímo na mou osobu ukázal Laurent Tailhade, jehož místo jest mezi touto hezkou cháskou, a jemuž bych věru rád namlátil, kdyby se vhodná chvílka naskytla.

Plakáty oznamují účast Zednářských Lóží při pokusu zpustošení Božského Srdce, pevnosti na štěstí snadno uhajitelné.

31. Dnes ráno, sestupuje k lanové dráze, uviděl jsem místo pro sochu našeho špindírky rytíře La Barra, jehož jméno poskvřňuje naši ulici, jmenovanou kdysi tak půvabně ulicí Studánky. Ohavný pomník bude postaven před Basiliku, právě v ose hlavní brány, takže poutníkům bude možno čísti některá rouhání na podstavci, než vstoupí. Jistě že zbožnost některých zaleje slzami obraz ten.

Z Á Ř Í

1. Napsal jsem na jediný exemplář jedné ze svých knih: „Potvrzuji, že tento exemplář byl můj, a že jsem ho choval pro své dítky až do dne, kdy bída mne dohnala prodati jej ze zoufalství za několik kůrek chleba.“ Kolika jiným, tištěným nebo psaným, dostalo se téhož osudu!

3. Nadešla posléze slavná manifestace. Ke třetí hodině slyšíme z naší zahrady ječení *Internacionaly*, bučené tisícerou luzou, s fanfárovitými doprovody. Basilika zavřela dvéře, a Návrší bylo dostatečně zásobené vojáky, i bylo se manifestantům omeziti na to, že defilovali jako hloupí halamové před blbým obrazem rytíře La Barra „umučeného“, jak tvrdí podstavec, „proto, že nechtěl pozdraviti procesí“.

Člověka jest hanba, má-li myslet, byť jen okamženi na toho zasraného zločince, a jest ještě větší hanbou katolíkům, že trpí takové urážky, nebo spíše, že je ve své hlouposti a zbabělosti činí možnými. Zednářské

listy zpívají přirozeně vítězství. Vítězství prasete nad žabami močálu, v němž se provaluje.

4. Mladík přes míru mladý posílá mi toto ocenění: „Jste opravdu, pane, nejvyšším spisovatelem naší doby a nevidím praníkohe leda *p. Elemira Bourgesa* (!), jenž by mohl se s vámi pítí o slávu“. Prosím ho, by složil žebřík na své místo.

10. Byli u mne cizinci. Mluvílo se o štěstí, velmi prostředně. — Ale štěstí, zvolal jsem, toť Mučednictví, štěstí svrchované na tomto světě, jediné žádoucí a toužebné. Býti rozsekán na kusy, býti spálen za živa, polykati roztavené olovo z lásky k Ježíši Kristu!

11. Včera řečené věci o mučednictví vracejí se mi dnes ráno silně a sladce. Býti jednoho dne mučedníkem, krvavým svědkem Té, která „se smáti bude v den poslední“! Sen vyhnance v ráji! Sen chudého, jenž by neviděl světa leda deštěm slzí!

12. Rozrušuje pomyšlení, že bohatý amateur, schopný utratiti silnou dávku na získání rukopisů chudého spisovatele, *nikdy* si nevzpomene býti mu užitečen *za tutéž cenu*, nepřipouštíje sjednavatele. Krutí cizopasníci, posměšně jmenování amateury, cítí potřebu spoluvinníků, by nesli jejich mrzkost. Nevidím jiného vysvětlení.

15. Dostal jsem z venkova *curriculum vitae* jistého bratra Nauky křesťanské, který v údiv uvádí živé svým nadšením pro mne:

Narozen v témže týdnu jako autor *Chudé Ženy*. Sirotek, dítě velmi bolestné. Ve 20ti letech noviciát u bratří Nauky křesťanské. V čtyřiceti letech učil se čísti a psáti od dětí devítiletých. Práce v polích s padesátkou starců pro chléb vezdejší. Málo sečtělý. Četl Hella a opustil ho pro Leona Bloy, hned jakmile ho poznal. Opsal úplně a NĚKOLIKRÁT *Spásu skrze Židy* podle vypůjčeného exempláře.

Pláču, že jsem obdivován tímto chudým.

Svět jest rozrušen. Kavkaz hoří a jižní Italie úplně zpustošena zemětřeseními. Mluví se o 200 zničených městech nebo městečkách. Bůh by se posléze ukázal?

16. *L'Occident* číslo srpnové. Čtyři stránky příznivé a koptovité od Raoula Narsy-ho o mém pověstném optimismu.

17. Jiřímu Desvallièresovi, presidentu nebo vice-presidentu *Podzimního Salonu*, bych mu doporučil obrazy Alfonsa Coutéliera, krajináře montmartreského:

Zdá mi se nemožno, aby tyto obrazy byly odmítnuty, a byl bych velmi nešťasten, neboť jsem ze všech sil autora povzbuzoval. Dodávám, že bych byl pobouřen. Velmi vážně věřím, že Coutélier nadán jest způsobem *výjimečným*, že jest vpravdě povolán. Za deset let, nebude-li naše nečistá společnost zaplavena potopou výkalů, již jsem tolik proročkoval, bude to hanbou několika, že zneuznali tohoto začátečníka, jemuž možno bezpochyby vyčítati nezkušenost, který však má v očích všechno světlo, jež jest pod nebem.

19. Evangelium mše na svatého Januaria: „*Consurget enim gens in gentem et regnum in regnum et erunt pestilentiae et FAMES et TERRAEMOTUS PER LOCA*“. Myslím o zemětřesení v Itálii, o těch dvou nebo třech stech tisících lidí, kteří zmírají hladem, o všem ostatním, co lze předvídati, a pozoruju, že jest dnes slavnost patrona Neapolského jakož i 59. výročnice la Saletty.

22. Jindřichu Daganovi:

Jste velice chud, tedy mým přítelem. Pravíte o sobě, že jste „důkladně atheistou“. Obecné rčení. Když já byl velice mlád, jest tomu dávno, domníval jsem se a pravil se býti atheistou. Později bylo mě hanba býti jednotkou ve stádě tak četném a brzy potom cítil jsem se špindlrou a smraďochem, že zapřel jsem tak hloupě svůj křest. Dospějete-li v muže, zakusíte toho, pláče radostí.

Neschvaluju a ošklivím si slova, jež mi uvádíte z d'Aurevillyho, jehož úžasným dětinstvím trpěl jsem třiaadvacet let. Ale tento ubohý veliký umělec nebyl komediantem leč zevnějškem a vím, že by byl dal svůj život, svůj přemarný život za Ježíše Krista.

Doufám, že vzhled mého života, ověřitelný z některých mých knih, uchová mne před tímto podezřením. Spisovatel, jenž by si byl býval mohl učiniti tak snadně velké postavení peněžní a který *vyvolil* až do smrti život kruté bídy, nemůže býti podezírán z komediantství.

Vy mne z něho neviníte, ale myslíte, že cit náboženský u mne jest zvláštní formou vzpoury. Tomu jest právě opak. Ať se vám to zdá sebe bláznivějším, jsem ve skutečnosti poslušný a něžný. Proto jen jsem psal nesmířitelně, že mi bylo hájit Pravdy a vydati svědectví Bohu chudých. V tomť jest vše. Moje nejbouřlivější stránky byly psány s láskou a často se slzami lásky, v hodinách nevýslovného pokoje.

23. Bratru Nauky křesfanské, o němž zmínka 15.; jmenuje se Dacián:

Přemilý bratře, můj dar více než *skromný* nezasluhoval tolik oplátkou. Plakal jsem čta váš list a vida vaši podobiznu... Nermuťte se mysle o nesnadnostech mého života. Bůh o nás pečuje. Přečtete si znova čtyři poslední verše VI. kapitoly svatého Matouše. Toť od dlouhé doby historie moje, mé nábožné ženy a mých roztomilých dcerušek. Modlete se šlechetně za nás, a Bůh-li dá, přivede na vaši cestu a učiní pozorným vašich napomínání dobrého Samaritána, jehož by mi bylo třeba. Neviděv *Posledních Sloupů Církve* na seznamu svých děl, jež máte, myslil jsem, že Bůh mi ukazoval čtenáře této knihy, kterou jsem měl právě po ruce. Jistotně jste z těch, kteří chápou prospěšnost takového protestu proti falešným slovutníkům křesfanským a zvláště proti hlouposti nebo zbabělosti moderních katolíků, schopných spokojiti se s tak málem. Tehdy fекnete sám sobě, čta mou knihu: — Kdo pak by mluvil pro čest Boží, kdyby tento chudý nemluvil?

24. Starý kněz za řeči o příšerné prostřednosti moderního kléru pravil mi: „Dlužno uzdraviti lékaře“.

25. Odevzdal jsem vydavateli svoje *Vybrané stránky*. Práce i nevďěčná i nesnadná. Člověk jest si toliko jist, že neuspokojí nikoho. Přece však moderním čtenářům bude možno zahlédnouti mé dílo, objeti mou sféru v několika hodinách automobilem.

26. Můj podivuhodný přítel Josef Florian psal mi, že doktoři biskupské konsistoře brněnské jsou proti mně a proti Hellovi, na něhož pohlížejí jako na *pohana*! Prosím ho, aby řekl těmto doktorům, že je považuju za praubohé blbce.

27. Spatřil jsem Huysmansa, s dosti sprostou tváří, zdálo se mi. Povídá se, že co nevidět zkecá Lurdy.

28. Porota Podzimního Salonu zamítá obrazy mého krajináře Coutéliera. Straničtí rozhodčí zjevně chtějí

zastrašiti pod záminkou nedostatečné techniky mladého umělce *velmi nadaného*, velmi statečného, ale velmi málo doporučeného. Jest to hanebno. Kdosi řekl Cou-téliérovi: „Nebudete nikdy přijat do Podzimního Salonu protože Nicolas Poussin, Ruysdael, Karl Dujardin, Claude le Lorrain, atd., byli by zamítnuti“.

Jiné, málo pochopitelné zamítnuti, za nímž na štěstí šel v zápětí prozřetelnostní lov. Moje podobizna od Leona Bonhommea, „vymalovaná pravý *rub* toho, co chtěla Porota“. Důvod zjevný. Právě tak lze říci, že pravý *líc* těchto padouchů byla by karrikatura nebo sviňstvo. [Tato podobizna byla reprodukována světlostiskem v záhlaví *Vybraných Stránek*.]

30. Svatého Jeronyma. Přesvědčuju se, že mám právo čekati pomoci od tohoto Otce, jsa nejspíše sám ze všech vrstevníků k němu spravedliv, a snad jediný od V. století, jenž ho považuje za proroka. O tom jsem se již vysvětlil na rozličných místech.

Dílna Brouova. Veliké tesání podstavce, vyzdobeného bas-reliefy, pro sochu Benjamina Franklina, nesmírné jitrnice americké Nezávislosti. Krutá robota pro ubohého umělce, jemuž nedaří se rozohniti se nad tímto falešným velikánem, milovaným hlupáky a demony, který se dělí s Rousseauem a Voltairem o odstrašující čest, že ve století XVIII. pracoval jako nikdo jiný na zbídačení a zhanobení lidské myšlenky a lidského srdce.

Ř Í J E N

2. Žertovný list subskripčního komitétu ve prospěch mladého estheta Sodomy, jenž přišel na mizinu vlastní hlouposti. Oh! jest to celá historie. Vytáhli to již nad tisíc franků. Coppée, Loti, Jules Lemaitre a předseda Magnaud, řečený *Dobrý Soudce*, vyklopili po deseti francích. Jiní mnohem více. To, že se obrátili na mne, jest nadlidské.

7. Florianovi:

Milý Josefe Floriane... Rád bych vám totiž řekl, že se klamete o Veronice. Vězte, že jest vskutku a čím dál tím více „hrdličkou“ z 95. (*Žebrák Nevděčnick*).

Byl byste naplněn úžasem a podivem, kdybyste věděl, co Bůh koná v tomto dítku 14tiletém, jež, neznalá ještě pravidel hudební skladby a zvukomíry, sedá k pianu a nalézá skoro bez úsilí melodie a rytmovaná slova melancholické a hluboké sladkosti, o níž možno věřit, že jest diktována někým z Ráje. Tato dívenka nás uchvacuje a děsí. Když ji poslouchám pláče, všechny moje myšlenky vrhají se v jediné světlé ohnisko, v němž se zpřesňují ihned vznešené a strašné obrazy. Ano, toť „zahradka křížů“, jak jste viděl v jejím písmě, toť Mučednictví Zázračné a Žádoucí mučednictví, největší milost, již možno lidem udělit, Kalifornie, Eldorado, zlatá a dýmantová země nadpřirozené Rozkoši. Vidím vše to, když zvučné krůčky Zvěstovatelky trýznitelů zaslechnu na mosaice svého vestibulu. Drahá a úžasná Veroniko, prvorozená a nejmilejší dcera našich bolestí! Ah! Josefe Floriane, jak bych si přál, byste ji slyšel! Kterak vám to vyjádřiti? Vy můžete mne přeložit do češtiny a jsem jist, že vaše překlady budou velice dobré. Ale já nemohu přeložit své Veroniky do žádného jazyka. Toť skvělost pavučinkového polního přediva v rose jitřní, když slunce vychází; toť vzdálené úpění kůzlete, jež zařezávají v pokojném dvorci, obklopeném kvetoucími jabloněmi, tam za velikonoční pastvinou; toť samet, neskonale smutný a sladký samet očí oslátek, někdy i válečná trubka nebo umíráček nebožtíků, ztlumené v prostorách modlitby...

Ženský model, spatřený v atelieru Brouově. Při tom zase jednou ověřena kapitola VII. v první části *Chudé Ženy*, a příšerná zblácelost, i fysická, těchto nešťastnic. Zvláště fysická, zdá se. Jejich tělo, zpustošené obyčejně prostitucí, nemá již než *linie*, a jest skoro nepochopitelné, jak možno laskati a hladiti tyto zemité pigmenty, jichž jako by se jáma dovolávala.

17. Podzimní Salon. Zvrhlost duší a duchů jest zde zjevna, vydávajíc *svět* jako fosfor kostnic. Dobrý Cou-telier jest tím osvěžen, potěšen, že jeho plátna byla zamítnuta. Nic nemůže vyjádřiti sprostoty krajin, jež byly přijaty. Obecenstvo se zastavuje velice před výstavou Jiřího Desvallièresa. Má tady dětskou podobiznu, již pranic nemiluju; jakousi allegorickou fresku, obratně komponovanou, ale malovanou ani nevím čím;

řadu akvarelů pro ilustraci Rolly, lepších než jeho plátna, zdá mi se; posléze pseudoprimitivní manýrou žalostný Kristus, opírající se o Maří Magdalenu, která jako by tápala v oblastech pokání, pod portikem, pod něž skupina jest věru příliš stěsnána. Toto dílo jest dojemné, ale nepochopím nikdy, když malíř malby neuhlazuje, a to *zásadně*. Tento smutný zjev zdá se býti u Desvallièresa, nejnadanějšího ze všech, kteří jsou zde...

Vyhledávání nahoty, a nahoty oplzlé jest jednou z nejzvláštnějších hanebností této výstavy. Marně by se kdo přičiňoval, nebude možno nikdy býti blativějším, výkalovějším. Vůbec jest zřejmo, že se dbalo o to, by bylo přijato hodně sviňstev, a že každé vyšší dílo, jak jen možno, nezbytně bylo vyloučeno. Ale pak, proč ten retrospektivní sál naplněný Ingresy a Manety? Proč toto drtivé sousedství velmi učené malby prvního a tak poctivého, ač mnohem nižšího umění druhého? Jsou pořadatelé Podzimního Salonu pomateni? Odcházíme zmořeni v pozdní hodině a vracíme se městskou drahou, bychom ukončili důstojně tento den, konajíce skutek, který v sobě zahrnuje výslovně jeho prostřednost.

18. Jest jedna věc, které nechci zapomenouti v tomto ohavném Podzimním Saloně, totiž neodpustitelné uličnictví jednoho obrazu Willetova. Jakási zcela nahá Eva, skákající přes provaz, *který jest Hadem*, kdy muž, též úplně nahý, jenž by rád byl Adamem, dřímá na hřbetě lva masopustního úterku, — zatím co anděl, jenž jest podobiznou Willetovou, plíská na flétnu nebo ani nevím na jaký jiný nástroj středopostní. Tento obraz, zakázka pro noční restaurant, jest hoden svého určení a hlásá nejburžoasnější hanebnost.

R. 1884. v *Černé Kočce* a v *Podnikateli Bourání* určil jsem přesně druh zpozdilosti, neuctivé až k rouhání, tohoto talentovaného malíře, který neviděl a nechápal než Pierrota a montmartreské holky. Natomuvázl. Jsem vyléčen z jakéhokoliv svrbění, abych znovu spatřil tohoto bývalého kolegu. Uličnictví kolem dvacátého

roku jest již tuze hloupé. V padesáti letech jest nesnesitelné a v okolnostech nynějších toť naprosto odporné.

22. Slepému básníku Ěmilu Godefroy-ovi:

... Přemýšlel jsem o vás nejednou, vaše návštěva zanechala mne velmi melancholickým. Právě jste se býti „zoufalým“ a já, nevyčlelitelný optimista ze *Zoufalce*, vyčítal jsem si, že jsem vám neodpověděl, jak bylo třeba. Oh! toť velmi prosté. Na vašem místě, nedoufaje již ničeho od lidí, hledal bych zázraku. Právě jsem na vašem místě, doslovně, představuje si sebe jak jen možno zbavena víry. Tedy, mnoho slyšev mluviti o zázračných uzdraveních na jistém místě, byl bych si pomyslel, že snad nevím všeho, a že právě proto, že nemám ani atomu víry náboženské, bylo by možno, abych byl výbornou látkou k zázraku.

Jsou jen dva druhy uzdravení v Lourdech: věřící, jež víra unáší, nebo zjevně žijící bez Boha. Vlažní jsou neproměnně vyvrhováni. Věřím tedy, milý Godefroy, že jste označen, a že by to byla krásná báseň.

Řekl byste: — Tady jsem, Maria. Nevěřím, že jsi Matkou jakéhosi Boha, jehož jsoucnost zdá mi se neprůkaznou, a tudíž nevěřím tvé moci uzdraviti mne. Ale zároveň vím, že jsem ubožák, a že by bylo dobře možno, abych oslepl na všechny oči. Přišel jsem tedy prostě, jako nešťastné dítě, abys ve mně způsobila svou moc, pravdivo-li, co se o tobě praví.

A toť vše... Doufám, že laskavě uvidíte v tomto listě, čím vskutku jest, velmi vřelou účastí.

Psalí od neznámého z la Haute-Vienne, jehož jména nemohl jsem rozluštití. Praví, že mne miluje a žádá mne, nevím oč.

24. Začal jsem práci o Byzantsku. Veliká nesnadnost, úplná nejistota. Stav ducha obdobný tomu, v němž jsem se ujal r. 93. *Jazyku Božího*. Cestuju nejkrásněji po stezkách špatně osvětlených.

27. *Listy jistému srandovi*. Titul, který by vzbudil nepokoj v dosti velikém počtu těch, jimž byly posílány. Nikdo jich nechce. Opovážil jsem se nabídnouti jich Championu z nábřeží Voltairova. Tento stařec odbývá mne velezdvořile, říká o sobě, že jest zarmoucen mou tvrdou skořepinou, a že jest přítelem Sullyho Proud-homma, jehož mi vyčítá, že jsem o něm mluvil nelaskavě.

Bizarní odpověď Godefroyova, který mi slibuje, že by po mé radě učinil, *kdyby mu někdy jen přišlo přání býti šťasten*. Co mohu nad to? Doufal jsem a doufám stále krásných věcí. Proč Bůh jich nechce?

29. Náhlá smrt Alfonsa Allaisa. Zase jeden. Celá moje minulost se hroutí a mizí. Neviděl jsem ho již asi dvacet let. Zpráva ta byla mi trapna. Nešťastník jistě má hroznou potřebu modliteb. Jedním z posledních činů jeho života *zábavného* novináře byl článek mně přátelský. *Propitiare, Domine* . . .

Napoleon bibliofil, zajímavá studie od Gustava Muravita. Dovídám se takto o vášnivě zálibě Napoleonově v nejprostřednějších knihách a tak, hle, jsem potvrzen v jistotě, nabyté již, o jeho zázračné nekompetenci v umění. Měl „polní knihovnu“, která s ním všude jezdila. Co mysliti o tomto velikanovi, čtoucím *Aloise de Livarot* od paní Riccoboniové v pochvilích výpravy do Polska mezi krveproléváním u Jilové a vítězstvím u Friedlandu?

Revoluce, strašný převrat v Rusku. Byl by to poslední začátek všeobecného rozvratu, jehož čekám tak dlouho?

30. Jakubu Maritainovi:

Psalí expresní jest obyčejně děsivé, zvláště v mém postavení, neboť Neštěstí má v opak Spravedlnosti nohy svízné, ba i křídla, křídla Blesku. Ale od vás není mi se báti žádné strasti, a poznáváje předem vaše písmo, takto jsem si říkal otvíraje vaše poselství.

Zřejmě, jest v tom nějaké tajemství, jak jsem vám psal. Není přirozeno mítli přátele jako tuto, zvláště když člověk pracoval třicet let, by si nadělal nepřátel. Jest pravda, že u člověka jako já vše jest možno. Přihodí se mi snad jednoho dne, že budu papežem, čímž vzniknou nesnadnosti s mou ženou, která vše předvídala, vyjma toto.

Nuže, buď jak buď, zdá mi se, že neuvidím nikdy nic tak úžasného jako vaše drahá přátelství, Jakube a Raisso, kteří nám dáváte svoje srdce, jako dáváme krev Ježíši Kristu, když máme duše mučedníků. Co mohu vám říci, ne-li to, že ubohý starý Leon Bloy jest opravdu potěšen vámi a že vás miluje jako dítky, jichž se mu dostalo od krásné Boží Prozřetelnosti.

31. Druhá návštěva Podzimního Salonu. Jeví se mi pitomějším než zprvu. Odkryl jsem zásilky Rouaultovy, které mi unikly. Toť srdcervoucí. Hledá nové cesty, běda! Tento umělec, o němž byste byli myslili, že jest schopen malovati serafíny, zdá se již nechápati leč kruté a mstivé karikatury. Buržoasní mrzkost způsobuje v něm tak násilnickou odvetu, tak prudký odraz šeredna, že umění jeho jako by tím na smrt bylo raněno. Chtěl učiniti moje *Pouloty* (osobnosti z *Chudé Ženy*). Za nic nechci této *illustrace*. Bylo třeba učiniti něco tragičtějšího: dva buržoy, samce a samici, úplné: prostounké, pokojné, milosrdné a rozumné, by strachem před nimi pěníla se huba koní souhvězdí. On učinil dva vražedníky z malých předměstí.

L I S T O P A D

2. Den zemřelých. Slyšel jsem v Basilice nejbídnější kázání. Myslil jsem o řeči, již by bylo promluvit na tato slova liturgie: „*Vita mutatur non tollitur*, vězte, moji bratři, že nejste povoláni k smrti“.

„Myslím, píše mi Jakub Maritain, že to bude trestem boháčů nemoci dát. Zobrazuju si takto peklo, a vidím boháče, hledající všude, až v nejsmradlavějších jeskyních a nejméně přístupných koutech své zoufalé duše, by něco dali. Ale budou poděšení nenalézající než hnůj, nežád makavý, ale ustavičně unikající, kterého nebudou ani moci — jako nehmotný a jakosti zcela čiré — *prodati na váhu*. Ale tak děsná jalovost jest nezbytně věčna, protože ve svém životě nepřestali nikdy *nechtít* dát.“

Jest den zajímavých listů. Dnes ráno, čta *Miserere*, byl jsem proniknut slovy: *Sacrificium Deo SPIRITUS contribulatus*, a hle co mi píše Ludvík Denise:

... Ah! Milosrdenství, pane! Jednoho dne, když jsem myslil na toto slovo, byl jsem ohromen a uchvácen nadšením objevuje, že nikoliv Láska Boží, Duch Svatý, ale jeho Intelligence, Slovo vtělené, bylo tupeno, bičováno, křížováno pro svět. Člověk umí někdy zemřít láskou, Bůh jedině umírá inteligencí.

Nemohu mysliti na to a nemysliti na vaši *násilnost*, a právě tím jsem přišel k poznání, že jste milosrdný.

I Ludvík Denise tedy pozoruje, že Umučení Syna Božího předobrazuje ještě strašnější umučení Ducha Svatého.

4. Jakub a Raissa. Nevím, kterak vyjádřiti, čeho navzájem pro sebe zakoušíme. Tento čas jest pro nás, se vztahem na *přátelství*, čím byly *Skutky apoštolské* pro křesťanství.

7. Dobrému knězi, na neštěstí trochu pánbíčkáři, přišlo na mysl poslati mi poštou publikaci „Dobrého Tisku“, která se mi jevila smradlavou. Trochu námahy, bych mu vysvětlil, že jinak tomu ani býti nemůže. Nejlepší jsou shodni s nejhorsími v tom, že věří všichni, jak nezbytno apoštolovi, by sestoupil na úroveň plazův a dřepělův, aby dřepěl a plazil se v jejich společnosti, místo aby je pozdvihl až k sobě. Jaký nerozum domýšleti se, že „Dobry Tisk“ bude působiti na mne jinak než jako davidlo!

8. Zase jeden den bídy! K útěše přemísťujeme zase jednou náš ubohý nábytek. Naše malá jídelna stává se mou pracovnou. Získáváme takto více únavy než místa. Ale vše jest tak marnó, a lidská přirozenost jest tak božská, že změna, přemístění prachu poskytuje illuse Božího Hodu Svatodušního.

10. Jsou lidé, kteří si žádají křtu po četbě mých knih. Jaká božská sankce mých násilností! Ti, kteří mne odsuzují, domnívajíce se býti moudří, nechápají, že jsem *svědek*, že mým povoláním jest vydati svědectví v době odpadlíkův, a že právě proto moje knihy zasahují některé duše.

11. Čta V. kapitolu *Skutků*, všímám si ponejprv, že po řeči Gamalielově Apoštolé jsou propuštěni, ale *byvše bití*, i tážu se, zda Gamaliel něčeho neučinil, aby se protivil tomuto špatnému nakládání, které bylo pravou popravou.

12. Shromáždění mnoha umělců; mluví se tuze o umění, — aniž se možno dohodnouti. Jediná věc jest určita, řečená mnou a vyzdvižená ihned světelnou Raissou, totiž to, že dítky Boží nemohou nikdy žádati

přiliš, *majíce právo na vše*, a že tudíž dlužno žádati si umělcův *úplných*, lidí geniálních, čímž diskuse vyčerpána.

Mluví se také o Huysmansovi, jež Rouault navštívil, a jenž jest skoro slep, jsa stížen převzácnou nemocí, jež jímá jméno, zdá se mi, zvoní umíráčkem. Jest pozoruhodno, že tento člověk, který nežil než očima, bude zabít oční nemocí.

14. Hovoříme o tom, kterak jest zákonným smutek vyhnanců z Ráje. Vlastně není jiného smutku a takový jest závěr mé *Chudé Ženy*. Duše hluboké, Bohem milované, nemohou býti bez melancholie. Člověk nemůže se utěšiti, že ztratil onu Zahradu. Přece však požaduje se na nás více trpělivosti než na mnoha jiných.

15. Probudil jsem se prostřed noci přelibým dojmem snu. Viděl jsem Alfonsa Allaisa, který nebyl mrtev, a nevím kterak, i Grasset byl v tomto vidění. Bylo v tom mnoho pokoje a lásky. Bylo to jakoby bizarní a nepřeložitelné vědomí o ubohém Allaisovi, zachráněném od smrti, že miloval světlo a pokoj polí??? Obličej Grasetův byl však nezřetelný a setřen...

Neskonalá hořkost z toho, když člověk v šedesáti letech jest pořád v nejistotách o nejbližší jídlo. Chce Bůh, aby to tak šlo až do smrti a mohu, ó hrůzo! doufati, že to tak nepůjde po smrti?

16. Znáám jistého velikého umělce, který agonisuje často zármutkem, a soucit nekonečný mne jímá, když vidím, jak takový člověk pustošen jest pitomci a luzou.

Mezi jiným hovoříme, on a já, o ďábelské zlobě Huysmansově, jenž potrestán očima za své modloslužby bibelotům (způsob jeho katolicismu). Připomínám si svoje modlitby, vášnivé, prudké modlitby před dvaceti lety, poutě do A... třeba, za tohoto nešťastníka, a návrat v slzách cestami osamělými, úpěnlivě prose o jeho obrácení. Potom, jak se stal křesťanským heroem, *sloupem Církve*, a jenž mne nejdokonaleji opustil, zatím co postupovala moje trýzeň, nesmírně jím stížená.

17. Jakub a Raissa ujímají se opětného vydání *Spásy skrze Židy*. Chtějí překrásnou knihu v literách Grassetových, červených a černých. Nevím nikdy, zač bude tento šlechetný čin...

18. Počínáme mnoho rozmlouvat, Brou a já, o jeho záměru pomníku Villiersovi de l' Isle-Adamovi, by byl vztyčen na Montmartru, kde nešťastný básník dlouho žil, — arcif svolí-li k tomu vrstevníci. Myšlenka zajímavá, nález básníka pro básníka. Sláva zcela nahá, sláva chudých, strhuje desky s rakve Villiersovy, který zjevuje se takto v jakémisi vzkříšení. Jest to prosté jako dětská metafora, ale jaké vidění pod dlátem nebo modelovací tyčinkou velkého sochaře!

21. Jsem neobyčejně stíhán, až k stupňům oltáře, vypravováním o strašném ztroskotání lodě u Saint-Malo. 129 mrtvých a 6 záchraněnců vyjevených, zpola šílených. Podrobnosti jsou strašlivé. Mám kmotřence, jenž se plaví v této chvíli na Oceáně. Bůh slitujž se nad ním!

22. Svaté Cecilie. Této panně mučednici byla hlava *neúplně* státa, i umírala tři dni od své děsné rány. Svatá Lydwina a Anna Kateřina Emmerichová zobrazovaly *ve svém těle* celý církevní rok. Myslíme, že každý liturgický den, každá slavnost, *působí* tak či onak, ale velmi zvláště v každém z nás. Málo jich jest povoláno osvědčovat tento tajemný zákon.

26. Příšerně trápen bídou, přiskobuju se jako zoufalec na Text k *Přijímání* dnešního dne: „*Quidquid orantes petitis, credite quia accipietis, et fiet vobis*, a přijímám řka Ježíšovi: „Vrhám se na tvé Tělo jako pes, ale přes to, dej mi, oč tě žádám, protože věřím, že mi to dáš“.

27. Marc Sangnier, zvaný *evangelista* Marek mláďátky ze *Sillonu!!!* Každé neděle bučí ze svých novin *l' Eveil démocratique* (Probuzení Demokratické) u brány Božského Srdce. Ah! jak bych si přál raději spánku a mlčení! Četl jsem tento list. Jest to i pod *Kříž* otce Baillyho.

28. Den padá na mne drtivě. Marně pokouším se pracovat. Moje ubohá, zármutkem a neklidem utrápená hlava již nefunguje.

I vrhám se na Ségura (1812), jehož rhetorika uspává moji trýzeň.

P R O S I N E C

1. Záměr brožury o Villiersovi, která by byla ilustrována reprodukcí pomníku Brouova, jehož působivou skizzu jsem právě viděl.

Tys to tedy, jako už tolikrát, ó útrapo, moje stará družko! Budeš tedy ustavičně trvat? Budu-li žítí osmdesát let, budu i v tomto věku doháněn k žebrotě? Běhám sem tam celý den, se srdcem hryzaným. Noc se sklání, a přecházejí ulicí Lafayettovou, nedaleko Opery, čtu ve světlych literách slovo *Nikdy* nad jedním krámem. Jest to jméno prodavače potravin velmi vzácných, určených Rytířům pravouhelného stolu Pythagorova. Patřím na to zamyšlen, nohy máje v ledovém blátě, srdce plné slzí a rozjímám o chudých...

3. Dostal jsem knihu ožraly Bonnefona o Lourdech. Mrzuté rozpaky, jak to zničit. Vydáváte se v nebezpečí, že zacpete tím záchodovou díru a jsme příliš daleko od Seiny neb od kanálové svodnice. Jest to velmi nesnadné. Prodati to nebo dát bylo by zločinno. Takové věci dělají šeredné a smradlavé skvrny, jichž nemůžeme již vyškrabat. Pozvolné zničení ohněm se ukazuje nejvýhodnějším.

7. Nalezl jsem toto v knihkupeckém katalogu: „*Čtyři Léta Zajetí v Prasečím na Marně*, se dvěma podobiznami autora *NA DLAŽBĚ*...“!

9. Hle, co mi dává křesťanka, která jest mi na blízku. „Ježíš mi pravil: Nevidíš, že celá země jest ruda mou krví? A tu jsem viděla celou zemi růměnnou Krví Ježíšovou, a Světlo světa ozařovalo tuto Krev, a modlitby zbarvené touto Krví stoupaly k Bohu.“

Četba korektur nového vydání *Spásy skrze Židy*. Práce libá, skoro opojná. Kde jest moderní spisovatel, schopný nabídnouti rovnocennou knihu? S pýchou i láskou věnuju ji mé židovce Raisse (Racheli), které se již její bratr Ježíš bude uměti odměniti.

10. Mluví se o nynějších nebezpečích, o strašných pohrůžkách, odpoutaných velikým zmitáním ruským a ověřených ve Francii zákonem Odluky. Jistotně všeho jest se obávati. Pravím, že z řeseta toho vyjde najisto málo pravých křesťanů, *ani jeden na tisíc*, že však, kdyby nezůstal než jediný, strhl by na sebe nezbytně všechnu sílu Církve, maje pak moc zázraků, jako nějaký Mojžíš. Napsal jsem to již, ale bylo by třeba zase a zase to opakovati, do syta.

15. Jistý lékař, známý na Montmartru, s nímž jsem se již radil, přichází k Johance, již jest velmi špatně. Neboť takový jest nepřemožitelný předsudek. Myslí se, kdož ví jak jest lékař potřebný. Vida na mém stole *Biblia sacra*, nemůže si zabrániti říci mi hloupě, že dávno již Církev měla hoditi tento „škvár“ přes palubu. Soudí o ní, že jest nemravna, atd. Úroveň divadelního sluhy. On sám byl vyhozen přes palubu. Ale div neotrávil mé ubohé ženy, na níž laskavě vyzkoušel nový jakýsi jed, „pyramidon“, který doporučuju osobám, jež by rády si poskytlý předchuti pekla.

Právě tak jako kněží jsou exorcisty, jest jisto, že lékaři mohou se dorozumívati s ďáblem, a počet těchto doktorů jest neobyčejně *neznám*.

16. Moje ubohá Johanka jest tak nemocna, že ji přinášejí Nejsvětější Svátost ode dneška do bytu.

18. Prazvláštní noc. O půl třetí hodině Johanka mne volá. Vidím ji úsměvnou a pokojnou, bez horečky. Praví mi, že cítí, jak se za ni modlílo, a mluví mi zamilovaně o smrti, jdoucaž k těmto slovům: „Jsou osoby, které se zdají daleky smrti a které jsou jí velmi blízko. Myslím, že Bůh mne volá“. Bylo to překrásné, přelibé, a plakal jsem smutkem a něhou zároveň.

19. Noc hrůzy a agonie. Vysílen zdřimnul jsem si právě, když Johanka se vymršťuje ze svého lože a přichází ke mně, předěšena jakýmsi nadpřirozeným strachem. Znova nalézám, s jakou úzkostí! svou ubohou společnici z 95., našeho roku strašlivého. Podrobnost pozoruhodná: *nechtěla* uclánkovati ani jediného slova, nevyjádřujíc své nejzazší hrůzy leč znameními. Napomínal jsem ji mírně, by si zase lehla, ale když moje vřelá slova neúčinkovala, vzpomněl jsem si odříkati nad ní *Magnificat*. Účinek náhlý, podivuhodný. Řeč se vrací a strach mizí.

20. Ještě jedna krutá noc, bez příznaků bez hrůzy, ale tak bolestná! Nelze se nadíti žádného odpočinku. Jaký bude konec? Naši podivuhodní přátelé na štěstí vzali s sebou děti.

21. Johanka mi vypravuje krásné vidění. Peklo jest puštěno s řetězů. Dáblové rozhodli se udělati Církvi konec. Jest stanoven jistý den. Tehdy každému vyvolenému Božimu dostává se vnitřní výstrahy, by se uchýlil na to neb ono místo, by vykonal to neb ono. Poslouchá s velkou prostotou. Naše Verůnka třeba vstává v půlnoční hodině a vychází velmi rozhodně, by šla, kam se cítí volána. Všechn lid Boží činí rovněž tak, a když přichází, jista vítězstvím armáda demonů, *není tu již nikoho*.

23. Po horečné noci nemocná se má mnohem lépe a doufá. Ale přijímání jest nemožno pro léky, jež dlužno bráti ob hodinu. Dispense eucharistického postu není uděleno nemocným leda ve vážném nebezpečí, nebo ve dny velikých slavností. Jedině faráři bohatých farností mohou dovoliti vzácným baronkám Lichvy nebo krásným vikomtesám Gomorrh, by si vzaly své čokolády před přijímáním. Dostalo se mi tohoto poučení od kaplana u Božského Srdce.

26. Rozprávka s milým mým Brouem. Dokonalý soulad našich myšlenek a citů ošklivosti k buržoům, jejichž mzda zdá se nám málo vzdálena. V Rusku je rdousí po tisících. Doufáme, že tato reforma rozmůže se i na ostatní Evropu.

27. Bolestná návštěva přítele hrozně zkoušeného bídou; člověk vyšší, a tudíž snadno lze ho vykořistiti. Jsa povinen žítí, aspoň trochu, svou ženu a své děti, nechává se vydírat katolíky, jichž zásadou jest platiti jak jen možno psovsky. Vedle nich nejskoupější židáci zdají se anděly milosrdenství. Nešťastník jest *vyssádván* v této chvíli otcem benediktinem p. de L..., kněžským ožralou a ohromujícím pitomcem, který nemá ani špinavé udatnosti odpadlictví.

28. Nalezl jsem v těchto krutých dnech trochu pomoci v četbě knihy, posledně přišlé: *Vivia Perpetua* od J. de Tallenay, román o Karthagině svaté Perpetuy a Tertulliána, pokus restituce na způsob Flaubertův, ale s veškerou povýšeností jistého chápání křesťanství. Žehnáno budiž autorovi!

*

1. Můj novoroční dárek. Dostal jsem dva prvé dobré archy *Spásy skrze Židy*. Bude to překrásná kniha a prosím ty, kteří mi učinili tuto radost, by si řekli, že jsa Žebrák nevděčník, nemohu žádným způsobem vyjádřiti své vděčnosti.

Jakémusi statečnému jinochovi, jehož neznám, ale o němž hádám, že jest pohlavně dospělý, záležl na-prosto na tom, bych věděl, že jest atheistou, a uvědomuje mne o tom listem tak ušlechtilým jako povýšeným, ve kterém mne ujišťuje svou protekcí.

2. Přinášeji mi *Soudobou Literaturu, Smýšlení spisovatelův této doby*, od Jiřího Le Cardonnela a Karla Vellaye, mladých mužův, kteří přišli spolu interviewovat se mnou, před patnácti měsíci. Stránky týkající se mne jsou přesné, i přál jsem si je uchovati:

LEON BLOY

(INTERVIEW)

Až za Montmartre, do čtvrti samoty a bídy utekl se autor *Zoufalce*. Chud žije uprostřed chudých, jež něžně miluje jako živoucí obraz Ježíše Krista. Jeho bouřlivý život okoušl tu jakéhosi blahodárného oddechu. Vedle své ženy a svých dcer pokračuje ve své nevděčné lopotě, ve svém díle, plném neskonalejších kleteb, hněvův a nadějí.

Leon Bloy jest posledním z prorokův. Má drsnou a prostou duši nabiův starobylého Judska. Každá jeho kniha jest výkřikem vlry, v němž cítíme, jak se chvěje a žije jeho srdce. Od *Žebráka Nevděčníka až k Chudé Ženě* táž bolestná exaltace, tytéž vzteky, tatáž tragická zaklínání jsou potravou tohoto hořkého a neútěšného genia.

Stoje na prahu svých dveří dívá se, jak přicházíme k němu. A hned od prvních slov hořkost jeho osudu mu vstupuje na rty:

— Jdete mne navštívit? Ale nevíte, že jsem člověk nebezpečný, ke kterému se není radno přibližovat?

Přece však vstupujeme do pokojíka, zcela prostého, který mu jest pracovnou. Chvilku toliko jeho oči se nás dotazují, a nastává mezi námi několik minut mlčení.

Tento prudký spisovatel má něžný a bezelstný pohled dobrého pastýře; ale úhly jeho obličejce zjevují bujarou vůli. Jeho úsudky jsou řízné a tvrdé a formuluje je s vášní:

— Školy literární? Neří jich. Poslední školou byla škola Zolova, od té doby nebylo nic.

Ostatně školy nemohou než zabít umění. Popíráám užitečnost škol.

Jest přenesnadno rozeznati směry v přítomné literatuře. Mluví se o směru katolickém. Ale Huysmanse, to já jsem ho učinil, já jsem ho zrodil. Šest let svého života jsem obětoval, bych naučil Huysmanse katechismu. Vydal jsem *Poslední Sloupy Církve*. Nuže, napsal-li jsem tuto knihu, tedy proto, že to bylo věcí mého svědomí. Pravili mi: „Nikdo nepozdvihuje hlasu. Hle, Huysmans Otcem církevním, Bourget, Brunetiére, Coppée, podívejte se, sloupové Církve!“ Tehdy jsem napsal tuto knihu. Promluvil jsem, poněvadž jsem pochopil, že kdybych byl nemluvil, nikdo by byl nepromluvil.

Spatřil jsem kněze, kteří věřili, že Coppée jest veliký křesťan. Toť úžasné! A ten ubohý Huysmans, který neumí ani katechismus! Poznamenal jsem v jedné ze svých knih, jak neví, co to jest Neposkrvněné Početí, jež mate s dogmatem o Vtělení. A to tím, že nezná minulých participií. Církev praví: „*Maria počala bez hříchu*...“ Ševci ti rozumějí: „*Maria počala*...“ Huysmans dospěl semhle!... jako Zola!

Leon Bloy se s opovržením ošklíbl. Potom se sklonil k nám a mluvil dále:

— Směry literární? Vůbec jich není. Každý hledá úspěchu. Kam spěje Lavedan? Kam spěje takový člověk jako Lavedan? K hromadění mincí dvacetifrankových. Nemůže než hledati úspěchu nejznámějšími cestami.

— A což román?

— Romány? Neří žádných. Jsou jenom romány-feuilletony. Jednoho dne Rictus — jediný básník naší doby — mi pravil: „Jest jeden romanopisec, kterého vám dám čísti.“ A půjčil mi *Bubu z Montparnassu* od Charles-Louise Philippa. Této knize jsem se velmi podívil. Tento spisovatel nemá talentu, má skorem genia. Genia výrazu. Jest to muž zcela znamenitý.

Mluvíli mi o pl. de Noaillesové. Co jsem od ní četl, věřte mi, není zhola nic. Ostatně jest jistý zákon pro mne: Každá kniha, ve které se nemluví o chudém, ve které není vážnosti k chudému, zasluhuje si, aby na ni naplil.

Co mne se týče, zamýšlím knihu — jež bude možná mou
příští knihou — o Penězích.

Jsem živěn Písmem svatým a biblickou exegesi. Toť můj
základ, můj pravý základ. Deset let svého věku jsem strávil
studiem symbolismu Písem. V mých knihách, ať to kdekoli,
naleznete toto trvalé zaujetí o božskou podstatu, vyjádřenou
některým symbolem. Takto právě hledím na Peníze jako na
symbol Boha.

Ježíš slibil svým apoštolům, že budou soudci země. Ale
mezi apoštoly byl Jidáš. Jidáš nepřestal být apoštolem. Stal se
špatným apoštolem, ale apoštolem zůstal. Jest tedy z těch, kteří
budou souditi zemi. A tož, koho soudcem bude Jidáš? Toť otázka.

Bude soudcem těch, kteří nevrátí peněz, poněvadž on, Jidáš,
je vrátil. Bude tedy soudcem těch, kteří zdechají na svých rentách.

Ach, miliardáři! Chápete, co bude agonie těchto lidí, kterým
bude odpykávati za každý díleček jejich vražedného bohatství
a kteří uzří v hodinu smrti, jak se na ně valí tato hora muk? Jsme
proniknutí soustrastí k těmto obludám, jako Pierpont-Morgan,
kteří vydělali tolik zlata, kdežto Jidáš, prodávaje krev Kristovu,
vydělal jenom třicet denárů.

Každý člověk, který se obohacuje, prodává Krista. Nemožno
být bohat, než prodává-li se Tělo a Krev Našeho Pána Ježíše
Krista. A proto Ježíš Kristus pronesl to strašlivé slovo: *Vae
divitibus!*

Napíšu tedy brzo tuto knihu, v naprosté vůli zlořečiti bo-
hatcům a proklínati je.

Vstoupily dvě dívky. Planoucí hněv Leona Bloy se náhle
utišil. Usmál se:

— To jsou moje dvě dcery, Veronika a Magdalena. Věnoval
jsem jim *Žebrák Nevděčnicka*.

Otázali jsme se:

— Co myslíte o kritice?

Kritika? Neří kritiky. Kdysi bývala kritika v každém listě.
Teď toho už není. Už vůbec není kritiky.

Víte, co o mně řekl jeden Belgičan v nedávno uveřejněném
článku? „Že jsem hlodán závisí, že umírám zoufalstvím, poně-
vadž nemám vyznamenání, a že kdyby mi udělili několik poct,
v mžiku by padlo mé nepřátelství proti bohatcům...“

Leon Bloy vybíchl v hlučný smích. Přisunul jakýsi sešit a
listoval v něm:

— Poslyšte, pravil, zde jest jedna poznámka: „Každý člověk,
přicházející na svět, přináší s sebou svůj princip smrti. A to jest
absolutní. Jsou lidé, kteří se rodí s komínem na hlavě nebo s
dělovou koulí uprostřed hrudi. Já jsem se narodil v *peci*. Rodíme
se s celým svým osudem.“

Sešít se znovu zavřel, a Leon Bloy, tónem důvěrnějším, svěřil se nám s některými svými neusmíitelnými hněvy:

— Přece však jest jedna věc, kterou jsem špatně zažil: napsal jsem *Krvavý pot*, o němž nikdo nemluví, a jediní Marguerittové mají právo psátí o válce r. 1870! Toto zažívám velmi špatně. Nemluvě o povýšenosti mého talentu nad těmito lidmi, kteří se hrabou po čtyřech, aby napsali knihu, já jsem bojoval v této válce a mohl jsem pocítit věci, o jakých oni nemají ani potuchy...

... Miluji studium historie. Kromě Bible čtám dějiny Císařství Východního a též historii Napoleonovu. Napíšu v brzkou knihu na tuto látku. Navázal jsem s Henrym Houssayem. Psal jsem též několikrátě Bedřichu Massonovi; ale tenhle mi nikdy neodpověděl.

A na tuto poslední hořkost Leon Bloy nám podal ruku.

3. Souhra běd a muk velmi dokonalá.

4. Povaha nemoci jako by se byla změnila. Děsivá vidění ustala. Nyní to jest pouhopouhá krutá bolest.

6. Čtu napřed ze zvědavosti, brzy s nejživějším zájmem svazeček *Sešitův čtrnáctidenních* od Karla Péguyho (3ti sešit 4té serie). Jde o bídu. Nemohu se ubrániti, bych nenapsal autorovi:

Pane, neznáte mne a jsme tak daleko od sebe, že nechápu, jak bylo možno, že se ve vás zrodila choutka, byste mne posléze poznal. Přece však jeden z vašich přátel mi dal čísti vaši studii o *Janu Costovi* a byl bych nucen sám sebe vyzvracet, kdybych vám neblahopřál. V naší době automobilismu a krajního blbství jest to oslnující potkání v zákoutí nějaké brožury demonstratora tak methodického, dialektika tak bezvadné přesnosti a zároveň, ó divé! duši tak mladou, talent tak pathetický! Ono místo: „Bída jest jakási velikost...“ mi dalo ořes jakéhosi zmládlého Paskala. Jsou i jiná, třebaž na str. 23.: „Nuzný jest ve své nuzotě...“, jakých by byl myslím žádný jiný vrstevník nebyl schopen.

Starý zajatec bídy, neměv v šedesáti letech toho štěstí, bych unikl, ale přece ještě přiskoben na *naději*, děkuji vám, že neznaje mne, dal jste si námahu a napsal *pro mne* tuto pozoruhodnou stránku.

Péguy má pravdu, že chce vymezení mezi bídou a chudobou, ale neukazuje rozdíl tohoto: Bída jest nedostatek *nezbytného*, Chudoba jest nedostatek *nadbytečného*.

14. Hrozně zmučen v tento svátek svatého *Hilaria*, dostávám lístek od kohosi neznámého: Petr Termier,

vrchní báňský inženýr, profesor na báňské akademii, jakýs prý náramný pán, který, čet mé knihy, přeje si mne spatřiti a slyšeti. „Zase nějaký mluvka!“ Takový jest můj první výkřik. Přece však mi není dovoleno opovrhovati tím, co snad Bůh mi posílá, a odpovídám po několika hodinách:

Milý pane, zajisté spatřím s potěšením *inženýra, kterého mohly zajímatí moje knihy*, což jsem měl alespoň za nesnadno. Ale vidíte, jsme oddělení fysicky velikým prostorem. Byl byste vítán v mém domečku. Moje žena, sotva se pozdravující z těžké nemoci, která nás všechny ohrožovala, a naše dvě rozmilé dcerušky by vás velmi lbezně přijaly. Přece však byla by vám snad taková cesta obtížna. Dejme si tedy dostaveníčko. Přijdu na vteřinu. Lze mne poznati po tom, že jsem oblečen v aksamit jako nějaký tesař a že mám vzhled hovada. Chci věřiti, že vám nezáleží naprosto na tom, byste mne nazýval „drahým mistrem“. Nejsa ani soudním vykonavatelem, ani právním zástupcem, ba ani notářem, byl bych vám neobyčejně vděčen, kdybyste mne nehanobil tímto krasořečněním.

15. Čtu nudě se noviny. Stále to ucházení se holoty o presidentství ohavné Republiky, kterou Bůh zatracuje! Stále ona mrzká a nerozmotatelná aféra marocká, z níž by přesnadno vznikla válka světová. Hrůza žiti v době tak špinavé a tak hloupé.

17. Přichází můj inženýr. Jest to *křesťan zamilovaný*, druh tak vzácný jako ptakopysk, ssavec, který se snad rozmáhá v neznámých končinách. Vysvětluje svou náklonnost ke mně. Získalo ho to, co pravím v *Chudé ženě* o La Salettě. Přeje si, abych přišel k němu někdy posnít. Co asi vykvete z takového přátelství? Jsem zvláště udiven. Jsa synem pramálo věřícího dohlížitele při stavbách mostův a silnic spatřil jsem v prvním mládí několik inženýrův pohanův nebo alespoň velmi světských, a byl jsem ustálen v předsudku o jakémsi polytechnickém neznabožství. Ovšem že moji inženýři byli staviteli mostův, *pontifikové*, kdežto nově přichozí jest jakýsi troglodyt. To jest rozdíl!

18. Noviny jsou plny smradlavých dithyrambův o starém republikánu Fallièresovi, zvoleném za presidenta našeho cumplocha republiky.

První vycházka Johannina. Toto uzdravení, ty dvě knihy, jež co nevidět vyjdou (*Spása skrze Židy a Stránky vybrané*), ten nový přítel, ježž nám Bůh posílá! Jest to snad konec trápení?

19. Pohřeb matky Jiřího Desvallièresa u Naší Paní Vítězné. Mnoho lidí. Kolik se jich modlí? Když přišel Desvallières, pocítil jsem jaksi hrdost z přátelství tohoto muže, proti němuž se ostatní podobají čeledínům.

Jistý dobrý kněz pravil Johanně krátce, než onemocněla: „Střezte se! Bůh by mohl na vás náhle seslati nějakou zkoušku. Snadno by se na vás vrhlo neštěstí.“ Zdá se nyní, že to bylo slovo inspirované. Někaký prorok by mi asi řekl v tuto chvíli: „Střez se! Co nevidět padne snad na tebe *blahobyť*.“

24. Čtu v *Gauloisu* neslýchaný list Vavřince Tailhada, doprošujícího se Arthura Meyera, by mu odpustil urážky, jež naň nakydal. Obrácení Scaramuccia v nočníku domu Turennova. Považuje své bývalé přátele antiklerikální za *neuhlazené a ohyzdné*. Nikdy žádný chrapoun s Helikonu nezfackoval sám sebe úplněji v naději, že se mu dostane sklopeného sedátka na fůře domněle aristokratické. Spatřil jsem prastará prasata, jež z toho blila.

30. *Spása skrze Židy* dosázena. Přál bych si změřiti oddanost Jakuba Maritaina. Užívané jednotky by nestačily.

Ú N O R

1. Četl jsem v časopisech o zajímavém dni veřejším, o nešťastných pokusech, by se dostali k vykonání inventury, poručené novým zákonem ve všech kostelích. Úředníci z registratury, obecní starši a policajti sklidili huby a více méně dostali výprask. Byli bychom pokoušeni věřiti, že naši katolíci se posléze zase probouzejí, — by se zase lépe ukolébali po prvním poplachu.

2. Na svátek Očišťování nové vynadání a nový výprask. Obléhání Svaté Klotildy. Boj skoro vážný. Ranění a zajatí, ale žádných mrtvých. Katolíci, velmi posléze pobouření, ale neschopní až dodneška učiniti, čeho by bylo třeba, neodporují dosud leč neozbrojení. Až se nasytí této pitomé nerovnosti, uvidí se, doufejme, cosi krásného. Zatím bylo by jistě vrcholem prostosrdečnosti obětovati se nebo si jenom zadati, spoléhajíc na křesťanské milionáře, že se nám od nich dostane pomoci neb útěchy.

3. Prosím velikého mučeníka pomocníka svatého Blažeje, svého patrona vyvoleného a oblíbeného, by na mne uronil kapku své krve.

Další boje mezi ozbrojenými a neozbrojenými. Jest to žalostné a hloupé. Tentokráte, totiž včera, obléhání Svatého Petra du Gros-Caillou, něco vážnější než ono první, ale zase k smíchu.

Spatřil jsem u Bedřicha Broua skizzu na pomník Villiersu de l'Isle-Adamovi. Jest to překrásné, velmi jímavé, velmi hledané, příliš asi pro úspěch.

6. Svatá Dorota a její vznešená historie. Prosím krásné mučenice, by nám poslala krvavých květů z Ráje.

8. Emilu Godefroy:

Milý Emile Godefroy, myslím velmi prostě, že byste měl právo mnou opovrhovati, kdybych vám nenapsal. Nemíním nikomu dávatí tohoto práva. Pociť jste mne dedikací výmluvné stránky o Zoufalství. Výmluvné zajisté! a bolestné, ale autor *Zoufalce* smýšlí jinak, víte to. Jest to přece velmi jisto? Jest věru toto, co třeba říci?

Celý váš článek „De profundis“ dosvědčuje a prohlašuje duši náboženskou, zhroucí a hlubokou. Když jste mi odepísoval na jednu velmi přátelskou radu, vyslovil jste se bez chuti pro štěstí — což jest zřejmě nesmyslné. Není v moci žádného člověka, aby nehledal Ráje, byť i v zoufalství. Potom však to jest ráj *pozemský*. Bolest není naší poslední metou, jen Blaženost jest poslední metou naší. Bolest nás vede za ruku na práh Života věčného. Tam nás opouští, neboť tento práh jí jest zapovězen. Sám tomu tak rozumíte, když píšete: „Pevný základ každé veliké stavby morální jest zoufalství“, výrok, který by si odporoval ve slovech, kdybyste neměl na zřeteli než pouhé zoufalství *filosofické*, kterým jest nečekaní Ničeho od lidí a Všeho od Boha, „veliké zoufalství

hvězdné", jak pravíte nádherně. „Odsud vzlétají naděje a náboženství k nebesům.“ Hle, jsme tedy načisto spolu. Nové vydání mého *Zoufalce* dobře by si vzalo tento epigraf, vyňatý z Carlylea: „Zoufalství hnané dosti daleko zúplňuje kruh a stává se zase jakousi zhroucí a úrodnou nadějí.“

Co se týče druhého zoufalství, zoufalství *theologického*, toho, jež nečeká ničeho od Boha, toho ponecháme buržoům, kteří hledají radosti svých drštek.

— Jsem příliš krásna, abych byla milovaná! praví Bolesť, hledíc na literaturu, kdež není vyznačeno naše místo, můj milý Oodefroy: „Nemučte toho, jenž zná Bolesť a Krásu; přejte mu šťastné cesty: máf svoje viatikum.“ Napíše-li kdo tento skvost, dří s Leonem Bloy v temných katakombách, v strašlivých Lautumílech.

Přece však nemyslím, že bych byl býval vaším učitelem, dáváje vám onu známou radu. Vystříhal jsem se též mluvit vám o Těle Kristově, jež jest přesně tím Viatikem, o kterém dnes mluvíte. Ale *vy máte cosi vykonati*, mám nyní důkaz o tom, a slušno toužit, aby překážka ta zmizela. Ostatně byl jste s dostatek v temnici hlubokosti. Vaše vychování jest dokonáno. Potom se končí nezbytně každé zajetí...

9. Nevyhnutelná návštěva u našeho lichváře, jenž přijímá s právem zpětné koupě stvrzenky ze zastavárny a jenž nás čese po patnáct let. 250 ze 100! Čtveráku ovšem kvete štěstí. Zvelebil svůj závod a sebere mi zase 17 franků, tak vzácných pro nás jako 17 diamantův. Viatikum na cestu do propasti, *in locum suum*. [Dověděl jsem se, že umřel za několik neděl.]

11. *Náboženský týdeník* nám přináší zprávu, že v úterý o 9 hodinách bude v basilice *měsíční schůze křesťanských domácích pánův!* Jenom katolíci se hodí k tomu, by dobře zpoličkovali Ježíše Krista. Volba dne jest ostatně předivná: v úterý, 13tého, Modlitby Našeho Pána v Zahradě Olivetské!!!

15. Raisse nebezpečně nemocné a jež se dosud nestala křesťankou:

Předrahá Raisso, mnoho se na vás vzpomíná v našem domě a vzpomíná se na vás s něžnou láskou. Dnes ráno při jitřní Mši plakal jsem pro vás, přítelkyně. Prosil jsem Ježíše a Marie, by vzali v mé minulosti z trýzní to, co by v nich snad bylo záslužného, a by vám to přivlastnili prostě na vaše uzdravení, by vám to přičítli se silou a mocí k pokoji vašeho těla a k slávě vaší duše,

A rozplakal jsem se slzami tak sladkými, až jsem uvěřil, že jsem byl vyslyšen... Jste mocně milována, nadpřirozeně laskána. Slyšte nás. Budete uzdravena a zakusíte nesmírných radostí.

23. Začátek *poslání* našeho inženýra Termiera, který byl, zdá se, přiveden, aby zabránil mé zkáze bídou. Hrdinsky rozhoduje se sbírat pro mne. Jeho veliká proslulost učence a obecná úcta k jeho charakteru, hle, toto jest dáno tímto milosrdným v službu chudému spisovateli! Nebude to možná osvobozením úplným, ale jaká nenadálá pomoc! Jaké požehnání!

Moje přítelinka Raissa, nyní se pozdravující, div neumřela. Trpěla asi za mne, platila za mne. A strašlivé židovské *velamen* bude s ní, zdá se, brzo sňato.

25. Jakýsi William Vanderbilt, miliardový automobilista s obličejem lázeňského podomka, dostal jak se sluší řezu v jedné vesnici toskánské. Tento zlatý blbec málem že nezabil pětiletého hošíka, jehož zranění, jak praví naivně noviny, „nejsou smrtelná“, a tu dav jal se ho lynčovati, a byl by svůj soud nad ním dokonal, kdyby byli na neštěstí nezakročili karabinníci. Všecky úřady ovšem budou pro tohoto vraha, ale přece si podrží ty bouchance a rány klacky. Nevýslovné osvězení pro nás, pohřichu příliš neúplné.

26. Dočetl jsem Wellsův román *Až Spáč procitne*. Jest to známá dovednost románu *vysněného*. Ale zásluhou veliké intelektuální hodnoty autorovy jest tam cosi více než hra obraznosti. Jest tam ono tak hluboce lidské, ať vyjadřované či nevyjadřované, ale obecné tušení jisté Osobnosti probouzející se z dlouhého spánku, to jest dostávající posléze svůj *mandát* a shledávající se náhle *pánem světa*. Kolikrát jsem na to myslel!

27. Masopustní úterý. „Revoluce“ v Yonně. Několik zasnancův pobuřuje tento departement, kde se bez ustání vyje obludně, v městě i po venkově: „Dolů s Vlastí! řev, který by ze mne snadno učinil vraha. Jest ku podivu, jak jest nějaký kraj ovládán, hypnotisován, poblázněn a rozběsněn smečkou pitomcův,

kteří mají zcela prostě sračku a kteří miní skrytí svůj neřád pod sofismatem sprostě jarmareční písničky.

Kéž nám Bůh dopřeje Postu milosrdenství a svatého pokání.

28. Emil Faguet akademik. Komusi přišlo na mysl, aby mluvil o mně tomuto turlupínovi, který mne nikdy nečetl a který pravil, že nechápe, jak mohu nalézatí cos vadného na *jeho příteli* Bourgetovi! Zdá se, že se krvácí z tohoto boku.

B Ř E Z E N

1. Ezechiáš a Centurio. Epištola a Evangelium feriální. *Vidi lacrimas tuas.* — *Non inveni tantam fidem* a ostatní. Nejsou tito dva mužové v hloubce totéž?

9. Deváté narozeniny Magdaleniny. Toto dítko nás protežuje. Myslil jsem si to dnes ráno a myslím si to ještě více dnes večer, neboť nám přišly velmi šťastné věci.

11. *Reminiscere.* Ohromné neštěstí courrièreské. Tisíc nebo dvanáct set havířů rozdrceno nebo spáleno. Proud krve a slz, by tekł se šampaňským nebo šambertinským dobře smýšlejících kapitalistův.

12. Ministerstvo Clemenceau-Briand, dvou pacholků, kteří už ode dávna přísahali svým pánům, že zboří Církev.

17. Sobota po II. Neděli postní. Liturgické sblížení ubohého Esaua, tak krutě oklamaneho Jakobem, se Synem prvorozeným v podobenství o Dítku marnotratném. Tomuto poslednímu jest řečeno: *Fili, tu semper mecum es et omnia mea tua* a onomu: *In pinguedine terrae et in rore coeli desuper erit benedictio tua.* Uvažovati, že tato dvě slova jsou vyrvána otcovskému milosrdenství výkřiky bolesti těchto dvou zoufalcův.

18. Vyslovuji svoje už dávne pohnutí při četbě té stati z *Konsulátu a Císařství*, kde žalostný autor, občas tak dobře inspirovaný, rozjímá tu jedinečnou chvíli v historii Napoleonově. Veliký muž stav se posléze

Pánem, nemaje už ani nadřizených ani sokův, táhne na Dunaj, *in fortitudine cibi*, v síle pokrmu svého genia, v nadpřirozené radosti z jeho plnosti a z jeho rozpětí.

Článek Pavla Adama, hanebně dithyrambický k oslavě Katulla Menděsa, přináší mi novinu, že mne tento stařec uvedl do svého dramatu *Glatigny*, pode jménem *Jana Morvieuxa*. Poctil mne už jednou tímto projevem náklonnosti r. 1888 v románě *První Milenka*, kde týž Jan Morvieux, literární nemaha, „jakási kloaka, jež by měla nenávisť“ (styl Hugoův), hulákal ve výčepu proti velikým lidem a kde jakás vlasatá ženština hodinu co hodinu mu nosila peníze za útraty.

Jsem tedy na divadle. Toť sláva. Ale jsem tam nemahou. Pro takového Menděsa nemaha toť umělec, který nevydělává peněz a o kterém žurnály nemluví.

20. Ukazují mi jakousi *knihu! Divadlo* od Jana Lorraina s jeho nynější podobiznou. Jest strašlivý. Toť obličej zavržence, proklatce, smradlavého nepřítele Slávy a Života věčného. Hrozná můra!

21. Rouault mi donáší tento příšerný detail: Huysmans, modloslužebný vyhledavač *rarity*, má nemoc tak vzácnou, že mu bylo třeba *zašítí vlčka*.

24. Mému novému příteli Petru Termierovi, který mi dal svou přeucenou brožuru *Geologická synthese Alp*. Musím vyznati svou nevědomost:

Milý příteli, vaše věda mne plní podivem a pokořuje mne. Cítím se pode vším před zjevy „orogenickými“ a prohlašuji se načisto neschopným voliti mezi „tlučí zásypnou“ a „tlučí vývoznou“. Co se týče „věku mesozoického“ nebo „neozoického“, „hlazených břídlic“ a zvláště „komprehensivní série kristalofylní“, přiznávám se, že tyto výrazy, jasné patrně, nechávali mne s ústy zejícími a tupého. Byl jsem tedy nucen zavřítí smutně vaši brožuru, vzdávaje se poznání toho, co to jest „řasování“ nebo „synklínal“ a mnoho jiných překrásných věcí, jež mi budou vysvětleny v Ráji. Jediná stránka, a to poslední, mohla uniknouti pohromě, poněvadž mluví o Svatých Knihách. Ale jest to světlo, jež neozářuje pro mne dosti vašich strašlivých cest. Přece však bych si býval velmi přál moci vás sledovati, drahý Termiere. Odpusťte mi, že jsem taková stará velmi vroucí oslice, a věřte, že se modlím

za vás a za vaše každého rána na hoře Mučenkův a Nejsvětějšího Srdce.

25. Hrozná řádka v jednom článku *Slova Svobodného*. Papež Pius X. prý by doufal v záchranu Francie „modlitbami obětí v Bazaru Dobročinnosti“!!!

31. Posílám Gustavu Kahnovi *Spásu skrze Židy*: „Vaticinator ad vatem“.

Dále o neštěstí courrièreském. Příběh s oněmi třinácti havíři, jež vytáhli živé z dolu po dvaceti dnech postu, temnot, děsu. Myšlenka Brouova: „Tento kousek papíru, který jest báňskou akcií a který váží jenom několik gramův, má dle pravdy váhu jednoho krychlového kilometru zemské půdy a pod ním jsou každého dne vydávány v záhubu lidské životy, pro marnivost nebo chlipnost akcionářův.“

D U B E N

3. Jiřímu Desvallièresovi:

...Byli jsme včera v *Indépendants*, v průvodu Marguillierově, který nám ohlásil krásného *Krista* od vás. V opak Coppéemu „byl bych poněkud rozmrzejší“, kdybych vám nefekl, co jsem pocítil. Tento obraz vzbudil ve mně silné vzrušení umělecké. Zlomyslní možná řeknou, že tam nalézají něco z Grünwalda, z Alberta Dürera, z Moreaua snad. Nejsa zlomyslník, neumím vidětí leč Desvallièresa, to jest nic jiného než vaši duši, které jste nepřijal nadarmo; duši křesťana chvějícího se láskou, křesťana unášeného k Ježíši, vrženého v Ježíše, který trpí. Neměl jsem rád vašeho *Krista* v Saloně podzimním. Chápu nyní. Tohoto jste hledal.

Ale jest tu docela něco jiného. Vykonali jste to, čeho by dnes nikdo nevykonali. Namalovali jste Nejsvětější Srdce, že třeba plakati a třásti se. Odvázali jste Iva. Těšte se na rozhořčení našich katolíkův a tudíž na ještě důraznější hanbu z mé blízkosti. Neboť neřeba říkati, budeme co nevidět spolu, pohoršlivě. Ode dvou let, co žiju na Hoře Mučenkův, ve stínu basiliky, obklopen profanujícími podobiznami, přestal jsem už doufati v nějaký opravdu zbožný obraz Nejsvětějšího Srdce. Každý z nás jest spasen Pelikánem Vykupitelem, který může spasiti až i notáře! Ale vás zachraňuje zcela zvláště, poněvadž Srdce Ježíšovo potřebovalo malíře a poněvadž žádný malíř nepřicházel. Pro lásku a víru byl jste usouzen hodným, abyste zhlédl Pelikána

rudého, Pelikána, který krvácí pro svoje mláďata, a takovou se mi jeví genese vašeho díla, jež bych zaplatil polovicí svých pokladův, kdybych na neštěstí jaké měl...

5. Zázrak se naplnil. Jakub a Raissa žádají si Křtu! Veliký svátek v našich srdcích. Jako už tolikrát moje knihy, podnět k tomuto zázraku, jsou *schváleny* nikoliv nějakým biskupem, ani žádným doktorem, nýbrž Duchem Svatým.

6. Čtu s odporem o hanebných ovacích ubohých havířů courrièreských, kteří unikli ze svého hrobu a z nichž dva byli vyznamenáni v odměnu za to, že se jim podařilo zachrániti kůži. *Matin* povolal tyto žalostné heroy a provádí je jako tučné býky. Jest to ostuda vlastní naší době systematické a obecné mrzkosti. Vlekli tyto skromné bytosti, neschopné něčeho pochopiti na této frašce, k Fallièresovi, který k nim měl pitomou řeč, a na závodisti, kde se konala slavnost ve prospěch obětí. Vhodná chvílka zmíniti se o toiletách dam a udělati trochu reklamy jejich krejčířům.

8. Přinášejí mi, že by *Matinu* bylo vítáno, kdybych do něho přispíval. Budou mne očekávati v tu a v tu hodinu. Půjdu s nechutí a s tajným přáním, aby se to nezdařilo.

10. V *Matinu*. Nevidím Bunau-Varilly než minutku. Malý leccjaký staroch. Tiskne mi ruku, nazývá se šťastným, že mne poznává, a vydává mne jednomu sekretáři, který mi líže paty, co může. Žádají si mne tedy, ale nevidím valně možnosti, bych z toho těžil, neboť jest jisto, že mi nabídnou špinavou robotu. Hned potom se dovídám, jak na mne spoléhali, že přibiju na pranýř Inženýry, v příležitosti katastrofy courrièreské, což jest hodně bizarní, an ten, jenž mne Bunau-ovi doporučil, jeho vlastní bratr, jest sám inženýrem. Když neprodleně a zcela výslovně zamítám, nabízejí mi kůži Chaumié-ho exministra. Slibují mi nevím jaké dokumenty. Odpovídám vyhýbavě a jdu domů skorem jist, že pro mne není co činiti v tomto domě.

12. Stávka všude, z níž nebo s níž se objevují tu a tam loupení, požáry, úkladné vraždy. Strašlivý nepo-

řádek, podporovaný leností nebo spoluvinou naší hanebné vlády republikánské, předzvěsti to nesmírných neštěstí ohlášených na La Salette r. 1846., jichž očekávám přes dvacet pět let.

15. Hod Boží Velikonoční. Vždycky jsem trpěl tohoto dne, ať tak či onak. Jest to tajemství, jemuž jsem zvyklý. Přihodilo-li se mi, že jsem na tento Hod Boží netrpěl, byl to *nepořádek*.

17. Hodlaje napsati brožuru o pomníku Villiersovi de l'Isle-Adamovi, který začal Brou, čtu znovu Axela, jehož ustavičný hegelianism mne znechucuje a ohlupuje.

18. Ohavná a podivná knížečka Marka Stépšana: *Paměti Košiláče o Dragonadách*. Katolíci tam jsou ukrutní a huguenoti ovšem vznešeni. Ale tento Stépšane má cosi.

19. Další Znamení. Ohromné město San Francisko bylo právě zničeno zemětřesením, jež dovršil obludný požár. Bůh Dollar nechrání svých věrných.

20. Dovídám se z volební vyhlášky a potom z novin, že antiklerikální kandidát clignacourtský, Le Grandais, ten, který měl tak nestydatou a tak hloupou řeč loni 3. září při odhalování sochy rytíře de la Barra, byl zasažen náhlou smrtí, právě když včera holotil na jedné veřejné schůzi. Jeho protivníci, třeba to říkáte? jsou obviňováni, že mu smrt připravili nebo že ho usmrtili.

Jiná dobrá novina, jiná náhlá smrt. Curiemu, ďábel-skému výzkumci radia, byla, též včera, rozmačkána hlava válnákem. Jeho vzácný mozek dostal se ve styk s menším neřádem.

22. Hrozná událost se stávkami a každým dnem silnější hučení Šelmy dodává novinám, obyčejně tak pitomým, palčivě zajímavosti. Četl jsem dnes ráno ohyzděné podrobnosti.

23. Svatého Jiří. Desvallièresovi:

Milý Jiří, vzpomínali si na vás dnes ráno u Nejsvětějšího Srdce, jež jste oslavil, byste někdy sám byl oslaven způsobem, jakého neznají lidé. Doporučoval jsem vás, jak jsem mohl nejlépe,

Megalomartyru, jemuž jste byl svěžen; zároveň co jsem mu doporučoval svoji Veroniku, svoji prvorozenou dceru a svého miláčka, které jest dnes patnáct let.

Víte, milý příteli, že svatý Jiří jest prvním, náčelníkem, chcete-li, mezi patnácti Pomocníky nebo Apotropey, dvanácti mučedníky a třemi mučenicemi, jimž byla dána výsada účinně pomáhati těm, kdož je vzývali? Bývali dříve v neskonalé úctě a jejich kostely byl poset starý svět. Kdo si dnes na ně vzpomene?

Jedna, kdysi velmi rozšířená tradice jistí, že svatý Jiří snažně prosil Boha před svou smrtí, by vyslyšel všechny ty, kdož by Ho vzývali při památce jeho umučení. Obdobná tradice se vztahuje na každého z ostatních. Ale vy to asi víte.

24. Josef Florian mi posílá opis listu, který píše biskup brněnský kněžstvu své diecéze k volbám. Všechna pitomá a sofistická obecná rčení o *povinnosti* hlasovati.

Nemám říci než jednu věc, stále tutéž: — Doufá se ve spásu Obecným hlasováním, poněvadž se ztratila víra a *myslí se, že strom špatný může dávat ovoce dobré*. Nuže obecné hlasování jest strom smrti a zoufalství. Špatný apoštol se na něm oběsil. Obecné hlasování není zlo nahodilé, jest to zlo absolutní.

Hlas *rodinný*, navrhovaný nedávno, zdá se myšlenkou správnou, poněvadž by obnovil zase rodinu. Ale bylo by napřed třeba zrušiti rozvod. Vše jest nemožno dnes. Bůh opustil, zdá se, tuto bídnou společnost.

26. Termier pečuje, aby opatřil vše potřebné naší pouti na La Salettu.

27. Ukazuju jednomu řeholníku, že jak někteří vytýkali hraběti de Chambordovi lenost a změkčilost, nasvědčuje to, že nečetli mého *Syna Ludvíka XVI.* Toto kníže nemohlo nevědět, že nemá žádného práva na korunu Francie. Zamítlo jednati, poněvadž se prostě bálo hromu.

Setkal jsem se s Brouem, jenž se vracel, nasycen hnusem, s odhalování sochy Franklinovy. Těšíme se vespolek nadějí na konec světa.

28. Četl jsem Thierse (Ulm a Janov). Zázračná doba konsulatů. Jaro Napoleonovo. Co říci o tom, co Bůh činil v tomto muži?

K V Ě T E N

1. Renát Martineau píše mi toto: „Jistí *horliví* katolíci poslali svým přátelům oznámení s černou obrubou o smrti *jednoho ze svých koní*, užívající týchž slov, jako kdyby oznamovali smrt svého nejbližšího příbuzného.“ Text:

Podáváme Vám zprávu o smrti výborného koně Cyra, který dokonal oraje 27. března 1906 v 31. roce věku svého, oplakáván svými pány, kteří ho měli 26 let a 3 měsíce. Za jeho pány, jeho řezníky, rolníky a jeho druhy Bijou des Champs (Klenot Polí). Poulot du Tombereau (Poupě od Káry) a Favori du Palonnier (Miláček od Rozpory).

„Kaligula“ dodává Martineau, „jenž dával svému koni žráti ze zlaté číše, měl na omluvu, že byl rdousitelem křesťanův. Ti, kteří posílají uvedený list, kasají se, že zachrání Francii... zítra.“

8. Nechutná četba novin. Resultát voleb jest hoden Obecného hlasování a ještě ohavnější, než se mysliło. Jest to odpad, výslovné zapření všech provincií Francie a dobré částky Paříže. Toť Království Mariino, Prvorozená dcera Církve žádající si konce Křesťanství!

10. Historie vůbec a zvláště Napoleonova má na mne účinek četby asketické.

Štěstí býti křesťanem a *věděti to*. Jsou lidožrouti, kteří jsou výbornými křesťany, aniž to vědí. My privilegiovaní však jsme křesťany ohavnými, poněvadž to víme a „nedbáme toho“, jak bylo řečeno na La Salettě.

13. Termier mne přiměje, bych se ujal znovu svého pradávného záměru napsati knihu o La Salettě. Vykonati napřed pouf bude nezbytno.

15. Hřbitov Montmartre. Všiml jsem si groteskního pomníku Zolova a zvláště strašlivého *in pace* Waldeck-Rousseauova. Bylo by lze napsati zajímavou práci o pařížských hřbitovech.

22. Farář palaiseauský pořádá kázání či přednášky za účelem, by dokázal, že Svatá Panna jest *povýšena* nad všechny slavné ženy dějin. Také ji srovnává s Ěvou, s Blankou kastilskou, Brunhildou, Fredegundou, svatou Klotildou, Johannou Hachette, Johannou z Arku!... Rádi bychom věděli, budou-li mezi těmito proslulými ženami Liane de Pougyová a Sarah-Bernhardtová. Co mysliti o knězi, který deklamuje tyto svatokrádežné pitominy před Nejsvětější Svátostí Oltářní?

Jeden lékař předpisuje Magdaleně užívání, jež by ji snad zabilo. Čteme zavčas na receptu slovo *Pyramidon*, škvár hrozný, který způsobil třeštění Johannino v prosinci loňského roku. Toto sviňstvo, na neštěstí už zaplacené, poletí do záchodu. Skoro všichni lékaři by si zasluhovali oprátky.

23. Dovídáme se, že majetník miní dům prodati. Dohnání jsouce, jako už tolikrát, stěhovati se, rozloučili bychom se se svými drahými stromy, jež chtějí pokáceti, s utěšujícím pokojem tohoto útočiště, jednoho z posledních, jež jsou v Paříži. Vše by se rozbořilo, jen aby měly místo hnusné činžáky. Účinkem jakéhosi hlubokého zákona symbolistního peníze si oškvlí stromy a toto zášti plodí majetníka ke zkáze Ráje.

25. Velmi dobrý článek Emila Godefroy o *Spáse skrze Židy v Sešitech lidové University*. Vzácný a jediný hlas pochvaly.

27. Dověděl jsem se, že Emil Godeau jest na smrt nemocen. Umírá kdesi na jihu a jest pro něho vysána subskripce. Nemožno, bych se zajímal o tohoto syna jedné sestry mé matky, který si nikdy nepředložil jiného vzoru a jiného ideálu než dravé zvíře, psal mimo to prostřední básně a který hrozně probil svůj život.

28. *Magnificat!* Jsem posléze sám nemocen. Vleku se bolestně na výstavu Moreauovu; jest neobyčejně krásná a jsem rád, že jsem ji viděl. Závadou této malby jest, že kdo viděl něco, viděl již skorem všecko. Jinou

závadou jest ta zlatá číše, opilost řeckou mythologií. Nevycházíte z ní u Gustava Moreaua. Přece však několik z těchto děl, úžasně četných, vložilo do mne nové obrazy.

31. Odpověď jistého křesťana, jemuž jsem poslal *Spásu skrze Židy*.

Máme-li před očima vaši knihu, sedíme-li, nechtě vstáváme, poklekáme, spínáme ruce a již nečteme... Modlíme se.

Jaká odplata!

Č E R V E N

1. Malý král španělský cestou z kostela, kde ho právě oddávali, div, že nebyl se svou královnou na kouslíčky roztrhán. Puma zabila sedm osob a dva koně, jeho však nezasáhla. Velkodušné slovo přičítané tomuto mladému mocnáři: *To není nic*. Potom prý se vrátil domů v slzách, ani se nepodívav na ty vykuchané.

[Po zjištění se ukázalo, že bylo více než padesát mrtvých a raněných.]

Všimne si někdo, že totožný atentát na osobu téhož Alfonsa XIII. udál se v Paříži na týž den minulého roku?

11. Svatého Barnabáše, 11 hodin ráno. Odpřisáhnutí Jakuba Maritaina, jeho křest, křest jeho mladé ženy Raissy a snubní požehnání. Také křest Věry, sestry Raissiny. Stávám se kmotrem těchto tří bytostí milovaných Bohem, dobytých mými knihami a jež mi poslal loňského roku týž velmož Ráje, svatý Barnabáš, můj ochránce. Jejich dobrá vůle, jejich milostná prostota a nevinnost jsou nevýslovny. Kmotrami Johanna a Veronika. Událo se to v podivném farním kostele na ulici Abatyši zasvěceném svatému Janu Evangelistovi, v tuto hodinu úplně opuštěném. Jest to jeden z těch dnů, které trvají život věčný.

Jakub mi vypravoval, jak nedávno, když četl v do-
stavníku kterousi moji knihu, jeden soused mu řekl:
„Vy čtete Leona Bloy.“ Na Jakubovy otázky pravil:
„Jsem jedním z jeho zpronevěřilých přátel.“ Tento
přítel-pelášil se přiznal, že se jmenuje Jiří Dupuis a že
mu jest ztráta mého přátelství velikou bolestí, aniž
může překonati svou marnivost, svou sebelásku, na-
čisto neschopen nějakého kroku ke mně. Dobře po-
znávám zase bídnou povahu tohoto muže, zbaveného
vůle, majícího tak blízko k zločinu jako ke ctnosti,
živočicha dostatečně popsaného v mých předchozích
autobiografických svazcích. Ach, co bych si počal s
takovým přítelem? Nemálo se mi zhnusil tento obrá-
cenec v den, kdy jsem od něho spatřil řadu antikleri-
kálních kreseb v *Assiette au beurre*. Nadarmo jsem
kmotrem jednomu jeho dítěti. To mu jest načisto lho-
stejno, odnímá-li mne tomuto ubohému robátku. Na-
čisto úroveň Jindřicha de Grouxa, hřešícího touž
nespravedlností a který jest na to možná hrd. Tito
nešťastníci by z marnivosti zavraždili své vlastní děti.

14. Výročí Marenga a Friedlandu. Co se asi děje
v Neviditelně?

17. Jste „údivný kujec Slova“, píše mi *majuskull*
jeden mladý, nenapravitelný blbec. Jistěže taktó mluví
démoni k svým nevolníkům na tom místě pekla, kde
dřepí věčně pitomci.

18. Noviny. Huysmans se uzdravil a jest prý zlý,
jako nebyl nikdy.

19. Jedna posluhovačka, jež nepotřebovala, zdá se,
obrácení, projevuje se naráz cumplochem, pro nic za
nic, a ve vteřině nás opouští. Vyprovodím ji, vzpo-
mínaje si na Huysmanse a na krásné duše.

22. Slavnost Nejsvětějšího Srdce. Nesmírný dav
v Basilice. Co tu miní všichni ti lidé, z nichž snad jeden
na deset věří sotva v Boha?

27. Po několika dnech hrozných střevních potíží,
ještě zhoršených přemoudrým lékařem, kterého jsem

pitomě poslechl, hle, jsem vyléčen z toho i onoho skorem v okamžení, uživ praobyčejného počišťovadla.

Aby toto štěstí nešlo zcela samo, dostali jsme výpověď, zároveň s ostatními nájemníky v parku. Všecko prodali nečistým spekulantům, kteří co nevidět zbourají zahradní domky, pokácejí stromy, otevrou širokou ulici se schody zrovna uprostřed a vystaví s každé strany děsné domy o šesti poschodích. Tak zmizí jeden z posledních milých koutků starého Montmartru. Co sejde těmto blbákům na hoři a škodě, jež způsobí lidem jako my?

Noviny nemluví po několik dní, než o „obvodu Sarthy“, to jest o nových zběsilých dostizích automobilových na dráze 102 kilometrů, kterou třeba strhnouti v jedné hodině. Rekovství, jež přesahuje vše, co lidé vykonali, bezpečné svědectví všemohoucnosti demony nad tímto bídným národem.

Č E R V E N Ě C

8. Pouť na La Salettu, naše tříletá tužba, jest posléze rozhodnuta. Dostal jsem z ruky Termierovy, neúnavně mi vše shánějícího, železniční lístky a potřebné peníze. Nemožno začít s knihou o La Salettě, dokud nevykonám této pouti. Odjedeme v několika dnech.

11. V očekávání odjezdu pracuji statně o *Epopeji Byzantské*, již mi vnukly tak znamenité práce Schlumbergerovy. Hrouzím se znovu a znovu, den co den do Eufratu nebo do Propontidy.

14. Kasační dvůr rehabilitoval Dreyfuse, povýšeného ihned za majora a kterého učiní bezpochyby co nejdříve generálem. Bude mu udělen řád čestné legie! Příležitost k fackování a nadávkám. Nechci jiných důkazův trestuhodnosti tohoto člověka než to, že přijal takové projevy přízně, zřejmě vypočtené, aby urážely duši francouzskou. Atom srdce by ho byl přiměl s hrůzou odmítnouti a skryti se do nejhlubších temnot.

Čtl jsem s odporem článek Pavla Adama o Janu Lorrainovi, zemřelém 2. července tuším. Tento článek jest neobyčejně hanebný. Marně jsem starým spisovatelem, ne a ne si představití duševní stav člověka, který jest považován za cosi a který napíše dvě stě řádek do jednoho z největších žurnálů pařížských s pevnou vůlí blekotati jenom lži a sviňstva.

Zkameňuje to. „*Tupá a neúnavná* smrt zasahuje nejlepší duchy. Hle, dnes padá bleskem poražen *nej-
skvělejší duch umělecký naší doby*, Jean Lorrain... Byl dvacet let *apoštolem* přísne (?) pravdy, osvětlující mrviště prostředních a pokrytcův. Nikdo v *žádném století* (?) nepřipoutal tak jako on... Byl *knězem krásných myšlenek*... na věky.“ Tato pohřební řeč nebude asi přednesena u Svatého Ferdinanda, kde se nad ním svatokrádežně budou konati pohřební obřady za jistě velmi četné účasti mistrů, jichž byl apoštolem.

16. „Žebrák, který byl dohnán o vše žebrati, který ráčil o vše žebrati — vyjma o slávu.“ Poslední řádky jednoho z nejlepších článkův o mně, podepsaného Louisem Latourrettem ve *Phalange*.

22. Věnování *Stránek vybraných* mému kmotřenci Jakubu Maritainovi: „Můj přemilý Jakube, hle, moje tajemství, jak psáti knihy, jež se vám líbí: miluji něžně z celé své duše — až do obětování života, kdyby bylo třeba — takové duše jako vaše — nechť známé či neznámé — povoláné, by mne četly jednoho dne.“

23. Žalost naší Magdalenky. Vzala pod ochranu maličké kuřátko a tento tvoreček co nevidět skoná. Ubohé dítě, vzrušeno též bouří, jež dnešního večera hrozně řádila, mnoho plakalo svého kuřátka. Tento svět jest tak smutný a tak marný, jak pro malé, tak pro velké!

24. Návštěva. Velikolepá fačada křesťanky, ale osoba leccaká v kapitole peněžní. Stále totéž. Neskonale nedostatek hrdinství, hlediska nízcе lidská, viditelné vždy ceněno nad Neviditelné, což jest sama formule Modlářství. Tato bohačka, jež si snad myslí, že

nás miluje, nezeptala se ani jednou, jak asi žijeme, vědouc, že jsme velmi chudi.

30. Naše cesta na La Salettu, již již nastávající, mne valně nepotěšuje. Čekám, že budu trpěti. A potom ona kniha, kterou doufají ode mne, které jsem se po tolik let vzdával; naleznu nadšení nebo světlo nezbytné, abych ji napsal?

31. List Termierův. Bude na nás čekati 7. srpna na nádraží grenobleském a pohostí nás ve svém venkovském domě, než se vydáme na pouť.

Josef Florian si dává s námi dostaveníčko na Hoře v den Nanebevzeří.

S R P E N

3. První přijímání mého kmotřence a mých kmoťrenek z 11. června. Bylo nám dopřáno míti je na noc, aby byli poblíž basiliky. Vznešená noc pro mne! Poněvadž nesmírné vedro mi nedalo usnouti v kolně, kam jsem se uchýlil, mohl jsem se pěkně modlití venku za svoje duchovní dítky, chráněn jsa přístřeškem naší kuchyně dešťového přivalu v nepřerušovaném oslnění úžasné rozpoutavší se bouře.

Po Mši málo slov. Co říci, co by se vyrovnalo mlčení? Později se dovíme, proč byl zvolen den Nalezení Ostatkův Svatého Štěpána pro tuto velikou událost.

4. Pouť tak blízká mne děsí.

7. Hle, jsem potěšen, skoro upokojen. Jsme v Grenoblu, kde nás očekával ten dobrý Termier. Cesta mi byla bolestná. Maje srdce neobyčejně rozrušeno, stísněno, plakal jsem v povoze celou cestu s Montmartru na nádraží lyonské. Taková jest moje chuť do cestování vůbec a taková jest moje bázeň z tohoto poutního místa, kde jsem trpěl, budou tomu brzy dvě pokolení, některé ze svých nejkrásnějších trýzní svého života. Pociť, že jsem mocně tažen za vlasy na místo,

kde mám, zdá se, něco činiti. Vedro jest mimo to na-
nejvýš nesnesitelné, ve dne v noci.

Posléze se uklidňuji spatřiv Termiera a přicházíme
k němu do Varces, v městském obvodu grenobleském.
Zde jsem dohnán přiznati se k své literární nedosta-
tečnosti. Znal jsem poněkud Dauphiné, ale netušil jsem
leposti tohoto údolí, kde sladké hory Ráje pozemského
jako by byly prchající zůstavily něco ze svého blaže-
ného stínu. Pociťil jsem jakési usebrání, ocitaje se na
úpatí tohoto nesmírného řetězu alpských pahorkův,
potaženého zeleným aksamitem a velmi bledým mo-
drým atlasem, skoro pod nebem Nanebevzetí. Privil
jsem si, že něco takového jest příliš krásné pro lidi,
a až uplynou léta, budu se ptáti sebe, bylo-li toto vi-
dění opravdu skutečné a nebyla-li to opět ná vzpomínka
na dobu dávno předchozí mému narození, kdy byl
svět krásnější, poněvadž lidé byli méně hříšní.

Ti, kdo znají hory, vědí, že zvuk má zvláštní hod-
notu, kvantitu v jejich blízkosti. Hluk ať jakýkoliv zdá
se mdlým, jako lidský hlas v domě, kde jest nějaký
nebožtík. Proto asi se vždycky zdálo v hlubokých údo-
lích, že mají do sebe cosi tajemného a posvátného.
Článkované slovo nebo křik zvířat, ženoucí se po ro-
vině úprkem, tu jako by vázly, vracely se. Nikterak si
nepředstavím na takovém místě moderní bitvy s hří-
máním děl. Zdá se mi, že hory by k tomu nesvolily a
učinily by něco, by tomu zabránily... Šťastný Termier,
šťastní lidé tohoto kraje!

Zašli jsme si arci podívat se do farního kostelíka,
ničím se nevyznačujícího, ale postaveného jako ve snu
na vztaženou paži horského výběžku a k radosti mé
historické duše pne se nad ním zvonice, již prý zbu-
dovali Templáři. Volání zvonů nekoná skorem žádné
cesty snášejíc se na nízké střechy vesnice, kdysi ležící
na jezeře, jak se domnívají, před dávnými a dávnými
časy.

8. Jsou trochu sentimentální v tomto kraji, okolnost,
jež činí můj nenadálý příchod dost zázračným. Vzpí-

raji se tu uvěřiti ve zlo a ve špatné lidi. — Běda, pravil jsem, spáchá-li se někde nějaký zločin, kdo z nás jest jím nevinný a jak zjistí každý svoje alibi?

9. Přicházím do styku s moderní šeredností. Rozmilý doktor Josef Termier, bratr Petrův, má automobil pro potřeby svého umění. Nabízí mi malou projíždku a svoluju ze zvědavosti, vyměňuje si, že nepojedeme příliš rychle. Tato zkouška mi dostačuje. Chápu ten jakýsi tělesný požitek z prudkého otřásání a rychlého převážení; ale jest v tom kus sviňstva, *jako ve všech věcech moderních*, a nadbytečná šerednost. Jest známo, jak se ohavně zneužívá tohoto hnusného a vražedného stroje, ničícího stejně intelligence jako těla, který činí naše rozkošné cesty Francie tak nebezpečnými jako nábreží pekla a kterého nikdy nebudeme moci s dostatek proklínati.

10. Pouť na La Salettu. Železnice ze Saint-Georges-le-Commier do La Mure. Nikdy nespátám nic krásnějšího než jest tato propast, na jejímž dně se po několik kilometrů plazí pod zrakem pocestných řeka Drac. Jest to strašlivá nádhra. Zajisté že promluví o tomto proudu, který zděsil Huysmanse a který on se namáhal hanobiti, podle snižovati nejodpornějšími připodobněními.¹

Jsmo v Corpsu. Půl třetí hodiny na mezcích. Přijíždíme zkřehlí za soumraku. Vrací se na mne dávná hořkost z r. 1880, způsobená tehdejšími domnělými Missionáři, potupně potom vymetenými... La Saletta jest místo, kde vše mi jest nepřátelské, lidé i věci, vyjímaje blahodárnou studánku, které jsem někdy div nerozvodnil svými slzami před osmadvaceti lety; a cítím to ihned, hluboce, zoufale. Toť, zdá se, místo, kde Bůh rád mne vidí trpěti, kde si mne přeje v samé své Ruce. Hned od první minuty abych slyšel mluvit o penězích! (*Zvěstujte to všemu lidu mému.*) Stará jakási krámská mne uvědomuje, že se v druhé třídě platí 6 franků za den a za osobu. V první by to bylo za

¹ TA, KTERÁ PLÁČE, *Vznešený proud*. Leon Bloy.

9 franků. Odřikává to s drzostí na krajíčku. Vyvažovna a hotel s nábytkem. Hlas této osoby křepí jako kastroly a nočníky. V mžiku obrací se mi žaloudek a mám se co krotit, k neskonalemu zármutku své ubohé ženy, která nemůže cítit jako já toho, co mám na srdci po tak dlouhou řadu let.

Jediným zmírněním ve stanovách dřívějších jest, že manželů jest dovoleno jísti za týmž stolem se ženou a dcerami. Znameníť úpadek *ctnosti* v tomto domě, kde se čte na zdi nápis: „Místo, po němž kráčíš, jest země svatá.“ Uléhám zmučen, nevida už žádné možnosti, bych napsal knihu, již ode mne očekávají.

11. Noc bolestná. Mimo to obsluhují nás tak, že se nemohu nijak ustrojiti. Na úsvitě a velmi smuten sestupuji, bych se nadýchal chladného vzduchu, na Místo Zjevení, které se mi zdá tak truchlivým, tak pochmurným jako modlitba mé duše.

Jednak církevní biskupská a kněžská neposlušnost, jednak trvalá prostřednost poutníků tolik udusily jas Naší Paní Spolutrpitek, že ji slyším, zdá se mi, jak pláče v nejneproniknutelnějších temnotách.

Jdu k představenému těch obročníků, bych ho poprosil o snížení stravného. Právili mi, že jako katolický spisovatel dosáhnou toho snadno. Jaký omyl! stojím před furýrem námezdníkův, který mi připomíná po celé tři minuty, že jsme 1800 metrů vysoko, že všechny zásoby dlužno dovážeti na hřbetě mulů; že mne ostatně vůbec nezná, a že tudíž nemůže nikterak oceniti důležitosti nové knihy o La Salettě, psané kýmsi, jenž patrně neměl mnoho štěstí.

Taková jsou výslovná nebo snadno domyslitelná odůvodnění, dávaná tímto knězem, jemuž všechna obecná rčení zdají se býti dobře povědoma. Pokusiv se hájiti, jsem jako řešeto rozstřílen touto starou artilerií. Nabídl jsem hned s počátku *Spásu skrze Židy* a byl jsem mu ji ovšem nucen nechat.

Spatřil jsem málo školometův tak uspokojených. Jedno slovo ho vyjádřuje úhrnkem: „Nemáte mne čemu

naučiti literárně. *Vyučoval jsem deset let rhetorice.* — „Rhetorice na hřbetě mulím asi“, měl jsem mu sto chutí odpovědět.

Zkrátka odmítá výslovně, naprosto, uleviti sebe menší slevou tuláku, který na to nemá žádného práva.

12. Vyslechl jsem u studánky denní vypravování o Zjevení, banální jako před třiceti lety. Máme pocit nezměnitelného, komandovaného thematického, jehož by nic nezjinačilo. Stále to kažení se zemských jablek, hroznů, ořechův, obilí, zjištěné statistikami v lseře i v cizině, a ani zdání po pokusu, by se vysvětlil tento podivuhodný symbolismus. — „Viděli jste sněživé obilí, milé dítky?“ Když ubohý kazatelský nádeník opakoval toto slovo, myslil jsem, že naslouchám jakémusi *podobenství*, a další slova Řeči jenom sesilují tento dojem. Ale jaké bláznovství doufati, že by tento tlachal měl o tom pouhé tušení! Pro mne, toť jako by / bývala řekla Krásná Paní: „Viděli jste špatné kněze?“ Právě proto *Tajemství Melaniino* — uveřejněné r. 1879 a jež každý může čísti, poněvadž nikdy nebylo odsouzeno, — jest jim takovým trnem v očích. Kolik jiných věcí! Jako už tolikrát a více než kdy jindy, není co činiti. Kněžstvo jest *zavrženo* bez milosti, právě tak jako fariseové, kromě velikolepých výjimek jako svatý Pável nebo Gamaliel.

Veliká Mše. Řeč, už druhá dnes. Toť mnoho na mne. Tahle jest naprosto pitomá. Sulpiciánské blekotání popuzující ke vzteku a k odpadu. Nelze býti hloupějším, zločinnějším, hováštějším hloupým. Basilika byla plna kněží domu. Marně jsem hledal toho včerejšího. Jest to jeden z těch obličejů tištěných v 50.000 exemplářích, klišém velmi opotřebovaným, a nemožno ho podržeti v paměti. Jak si vštípiti do mysli rysy individua, jež vám praví — na samé La Salette!!! — že Duch Svatý začal své Království deset dní po Nanebevstoupení a že už není čeho očekávati; že přečtl „padesátky tuctův“ kněh, z nichž vyssál čísla, a že umí řecky jako nikdo na světě atd. Neznal mého jména, dobrá,

ale jest tu něco lepšího. Nic mu nepraví, že toto jméno vytištěné na knize, kterou mu dávám, jest opravdu mým jménem. Byl jsem dohnán včera nabídnouti mu svoje papíry. Takový člověk má pracovati k slávě Boží! Ach, kdybych mu býval mohl říci: „Jsem Pierpont-Morgan a mám dvě miliardy“, býval by neměl dosti jazykův, a já bych byl neměl dosti bot, aby mi je olizoval, toť jisto.

13. La Saletta jest pro mne místem velmi prospěšné trýzně. Zvláštnost, již jsem pozoroval už r. 1879. Při jakémisi duchovním cvičení, jež se tu koná, mluvím Johanně o cvičení, jak se mi v mysli ukazuje, na kterém by se poutníci vyzývali, by prolévající slzy lásky prosili ze všech sil o nedocenitelnou milost, by skonali v nejhorších mukách. Ovšem byla by na nich, jako v naší hospodě, první a druhá třída, s příslušným rozdílem ceny.

14. Zpověď u jednoho laskavého kněze. Ale jest to stále totéž. Rozeznávání *příkázání* od *rady*. Říkají všichni tuto ubohost. Otázeme-li se jich, kde jsou *hranice*, odkazují nás k theologům. Jsme posuzováni od nich jako opovážlivci, běfeme-li Evangelium doopravdy, to jest věříme-li v *absolutno* Evangelia.

Příchod Josefa Floriana. Tvář vážná a bolestná. Tvář venkovana od Dunaje, vzhledu mučeníka. Objímám ho po francouzsku, ba po perigordsku, což ho asi zaráží a tísní. Jest provázen velmi sympathickým mladým knězem moravským, nehovořícím francouzsky, s kterým si však mohu dopisovati po latinsky. Nemožno začítí nějaké rozmluvy. Florian, velmi mlčenlivý, i ve své zemi asi, praví mi sotva několik slov. „Proč mluvit? Psáti dostačí“, prohlašuje. Posílám latinu, nikoliv kuchyňskou nýbrž od společné hostinské tabule, jeho rozmilému druhu Josefu Polákovi, který mluví německy s mou ženou a který překládá postupně obě prósy do jazyka českého Josefu Florianovi. Bábel v malém, plnící úžasem sousedy.

Jeden obročník velmi prý se zhrozil, dovidaje se, že nemám obdivu pro Františka Coppého. Myslil jsem,

pravil, že jest to *hodný křesťan*! Výmluvná hloupost tohoto slova rozevřela mi pod očima propast. Býti hodným křesťanem, toť vše, naprosto vše, pro tyto ubohé pohřební tovaryše katolicismu. I Leo Taxil bez jakékoliv pochyby byl *horlivým křesťanem*, když byl „vržen do světa“ monsiñorem Favou, biskupem grenobleským a zuřivým pronásledovatelem Melaniiným.

15. Nanebevzetí. Den slastný, nejlepší pro mne od desátého. Nesnáze hovořiti s Florianem neubývá. Tento rozjímající může strávit celé hodiny a neřici ani slova. Dohadujeme se, to stačí.

16. Papež zavrhuje náboženská sdružení. Jest pozoruhodno, že se ve Francii událost ta rozhlásila 15. srpna a že my se o ní dovidáme na La Salettě. Co z toho asi vzejde: co nevidět zavrou většinu francouzských kostelův. „Veliký Interdikt“, ke kterému jsem radil v *Chudé Ženě* a kterého by býval Lev XIII. byl pramálo schopen, ten vydává dnes Bůh, po svém způsobu. Pronásledování, jež jsem tušil již před třiceti lety, věru snadno by se stalo nevyhnutelným. Malé stádce pravých křesťanův jest *jediné* v ruce Boží. Nalezneme basiliku montmartreskou ještě otevřenu? Veronika pravila včera večer, jakou jí jest rozkošl mysliti na mučeníctví. Takové city jsou tu vhodné.

Odpoledne procházíme se po hoře s našimi dvěma Moravany. Florian praví, že přišel za třemi věcmi: By se modlil k Panně Marii La Salettské, by spatřil mne a by slyšel Veroniku. Co do tohoto posledního přání, vadí, že tu není žádného piana. Rozhodujeme se, že Veronika zazpívá bez průvodu, na osamělém místě. Našli jsme je na úbočí Gargasu. Překrásná lučina a poblíž se pase veliké stádo oveček! Chvilé vzácná v tak lepém okolí!

17. Odchod našich dvou Moravanův. Provázíme je jak možno nejdále a hledíme za nimi krutě zarmoucení, jako bychom se s nimi loučili pro život, pro celý život na tomto bolestném světě.

Naše milé dcerky jsou ku podivu poutníkům, ba i podnětem k závisti. Zaslechl jsem včera nebo přede-
devčirem jednu ženu, jak pokrytecky litovala tělnatosti
Magdaleniny. Nešťastnice ta jistě má dítě křivičné.

18. Vidíme ve faktu, že Encyklika jest uveřejněna
za našeho pobytu na La Salettě, neobyčejnou shodu.
Náš osud zdá se spíat s osudem Církve, a právě na
La Salettě to vidíme.

Věc neméně výjimečná a dosti úzkosti nahánějící.
Dovídáme se, že Vody v zázračné Studánce *ubývá* a
že se to nikdy nespátřilo. Nevyschne asi, zavrou-li
basiliku a zničí-li tu vše, jak lze předvídati?

Nabízejí mi noviny tak zajímavé jako *Svět* nebo
Lid francouzský nebo dokonce *Kříž Iserska*, jediné,
jaké si tu možno koupiti.

Odpověď: „Když chci věděti poslední zprávy,
čtu svatého Pavla.“

19. Neděle. Cedule přilepená na vrátka krámu s de-
vocionaliemi uvědomuje chodce, že trh není otevřen
v neděle a svátky leč pro poutníky, kteří *absolutně*
nemohou kupovati v jiný den.

Tento krám se tyčí zrovna naproti místu, kam
Svatá Panna plačíc přišla říci, že znesvěcování neděle
jest jednou ze „dvou věcí, jež tolik přitěžují ruce jejího
Syna“. ABSOLUTNĚ! Nikdo, zdá se, nepozoruje
výsměchu tohoto adverbia. Za missionářův účtárnu
vedly řeholnice.

[Viz o tom v mé knize *Ta, která pláče*, na str. 167.¹]

Johanna pomáhá ze soucitu dvěma ubohým ženám,
jež posluhují u stolu, umývají náčiní, věc, na jakou si
nikdy žádná poutnice nevzpomene. Takto ony nešťast-
nice do slova padají pod návalem práce za mzdu, která
jest asi výsměšná. Starší si naříkala, že nemůže choditi
na velikou Mši.

Rozlišování mezi příkazem a radou. Odpověď na
toto sofisma: „Příkaz jest to, co není nepohodlné,

¹ Česky vydáno zvlášť: List Pasačky La Salettské P. H. Rigauxovi,
farář v Argoeuves, str. 16.

rada toť, co jest nepohodlnó.“ Hranice *ad arbitrium*.

20. Jeden mladý seminarista, přítel Termierových, jenž mne zná z mých kněh, vypátrá mě tady. Dovídám se, že se o mně tlachá a šíří pomluvy, neboť tito církevníci nejsou mužové. Zdálo by se, že jsem kynicky žebral a že jsem vlastně padouch. Superior, z pouhé zloby, překroutil ohavně moje slova. Dovídám se mnoha jiných věcí, ze kterých vidím, že mám činiti s bratrstvem pitomcův a špindírův. Na vlas úroveň missionářův, jejich předchůdcův, smradlavé paměti. Bůh, jenž je co nevidět rozežene, ví, co činí. Literárně jejich ideálem jest Akademie. Nábožensky jest tím Tartuffe.

21. Fakt málo známý. Na La Salettě jest též nádraží, stanice *poslední*. Totiž ten spodek oné jakési esplanády v levo od basiliky. Poslední představený missionářů, hravivý a pálený sedlák, jemuž jsem měl čest vynadati s nedostížnou vehemencí r. 1880, pojal záměr vystavěti v horách železnici, končící se na tomto nádraží a vedenou tunelem pod Místem Zjevení. Musil se toho vzdáti nemaje milionův. Profanace byla by bývala nesmírná, ale čekal se ještě nesmírnější zisk. Nádraží mělo ten zvláštní účel, že by přivádělo poutníky až k hospodě, do níž by je byli ihned vecpali, bez obav z nějaké konkurence.

Spatřil jsem požár jedné sousední hory, oheň sestupující ponenáhlu k údolí. Kouř ve dne, plameny v noci. Divadlo všední, praví mi.

22. Mladý panáček jest dále mým jediným útočištěm mezi církevníckými blbci na této hoře. Myslím se slastí, jak už ve dvou dnech odejdeme.

Fraška velmi zvláštní. Jeden kaplan velí s kazatelny všem poutníkům, by slíbili slavně, že se budou postiti, modliti ráno i večer, světiti neděli a chovati v uctivosti Jméno Boží. Tento slib budiž vykonán pozdvížením ruky jako u smírčího soudce: „Poutníci, slibujete?“ Všecko bučí: „Slibujeme“. Hanba mne až ochromila.

Co jiných věcí se mi nelíbí nebo hnusí! Na příklad *Magnificat* přerýváno za každým veršem nevím jakým francouzským refrainem...

Myšlenka k pamfletu na Akademii: *Hřbitov Nesmrtelných*.

23. Johanna vyšla se s dětmi projít. Poutnice přibylé z Avignonu přistupují k ní a chválí, jak jsou děti krásny, blahopřejíce matce, že jest jejich *komornou*. Když zví, že se mylí, stává se jim, jako všem lidem z Jihu, že se ihned zakopou ještě více, snažíce se to zpravit, což bývá dosti veselé.

24. Dlouhá a poslední rozmluva s mladým panáčkem, který zmírá smutkem v tomto prostředí a co nevidět bude vypuzen ze semináře pro přečin intelektuality.

Žpravili jsme svůj účet. Dostává se mi srážky 40 franků na nesmírnou cenu 300 za pět dní. Nesměli se ukázati špínami až do konce a ekonom neopominul mne vystříhati mého přítele panáčka. Tento církevní svět jest ohyzdný.

25. Než odjedeme, jdu naposled na hřbitůvek, kde odpočívají žalostné *reliquiae* mého drahého abbé Tardifa de Modreye, jenž mne přivedl na La Salettu r. 1879, aby tam za tři neděle zemřel, mne ostavuje sirotkem.

Poslední dni tohoto kněze Mariina byly hořky, jak hořky! Nikdo vyjma mne toho nevěděl. Hoře, že nevidí vítězství La Saletty a že jest mu neustále patřiti na kněžskou prostřednost, hlodalo jeho srdce a zavinilo z části jeho smrt.

Ale jak přece daleko nevěděl úplně pravdy, tak skryté tehdy a tak špatně známé potom. Nejnesmírnější nespravedlnosti ostatně nebyly ještě spáchány nebo se zběhly příliš nedávno a s přílišnou úskočností, aby je mohl tušiti. Bylo mu dosti, že viděl La Salettu neuznáván a missionáře neskonale pod jejich úkol...

Loučím se tedy s tímto drahým hřbitůvkem, s tou bolestnou basilikou, s tou serpentínovou cestou kří-

žovou, jež naznačuje a vymezuje přísně Processí Naší Paní Hrozeb... Nevěda, užfím-li ještě kdy vše to, snažím se vštípit si v paměti tyto obrazy.

Hle, zoře. Strohý Obiou a lysé hory, jichž střeže, se rumění. Nekonečný opál naplňuje prostor. Čarovný dojem po několik minut, načež hrozný slunce zprorývá vše svými ohnivými šípy. Zastavím se ještě u samého hrobu muže, kterého jsem miloval, a myslím na budoucnost děsivou — nepomyslitelně, nevýslovně děsivou — *která se již začala.*

Nezdá se, že by se vědělo, co to jest šedesát let. Já to vím poněkud, narodiv se právě v roce La Saletty, přísně sedmdesát dní před Zjevením. Mám rovenníky, kteří jsou již starci. Tož ještě dlouhou dobu potom pil jsem z prsu, když Maria prohlásila, že „nemůže udržeti Ruky svého Syna“. Lidé se ovšem nadáli neštěstí hřmotných, pohrom omračujících. Myslílo se dokonce, že r. 1870 dostačuje, dovršuje míru Hněvu.

Nikdo si neřekl, že by bylo možno, že by vůbec bylo co jiného než hromobití, neboť jest to nesnesitelné rozumu, ty hrozby tak určité, jež se nenaplnují, zvláště když nic nebylo učiněno na jich odvrácení a když zlo, jež bylo třeba ztrestati, naopak se nesmírně rozbujnělo. Jest dozajista něco jiného a hrůza na to pomysliti.

Abychom byli už *mrtví*, opravdu mrtví, a nezbývalo než nás zahrabati jako mrchy! Strašlivé vidění! Ještě strašlivější pomyšlení! Jest v Edgaru Poeovi démonický a nesnesitelný příběh. Totiž o jednom umírajícím, dobrovolně magnetisovaném, *in articulo mortis*. Pokus tak řečený vědecký, nahrazující svátost Posledního Pomazání! Pacient *umírá uspán*. Uplyne sedm měsícův. Čas od času magnetiseur se ho otazuje a dostává tutéž strašlivou odpověď: „*Jsem mrtev! — Pravím vám, jsem mrtev!*“ Na konec se rozhodne ho vzbuditi a tu jsou poslední řádky té ohydné a věrné *paraboly* pekla, vyvolané v mé mysli nepochopitelným spánkem Francie po šedesát let:

...Co doopravdy se stalo, toho žádná lidská bytost nikdy by se byla nemohla nadít; to jest nad všecku možnost.

Právě když jsem chvatně přejížděl magnetickými tahy za jeho výkřiků: — Mrtev! mrtev — jež doslovně vybuchovaly na jazyku a nikoliv na rtech pacientových, — všecko jeho tělo — jediným rázem — v jedné minutě, ba ještě dříve — pomizelo, — rozdrobilo se, — *shnilo* naprosto pod rukama. Na loži přede všemi svědky ležela hnusná a jakoby tekutá hromada — přišerné hníloby.

Návrat do Varcés, kdež nás s koncem dne očekával pohostinný dům Termierův. Taková byla tato pouť, přetvrdá pro mne a zřídka zlahodňovaná vzněty pocitované vroucnosti — přece však učiněná záslužnou, jak si přeju doufati, padesátinou resignace a dobré vůle.

26. Děsné vedro. Rostlinstvo hyne a zvířata zápasí se smrtí. Ale jaké večery mimo domov, v této promethejské kobce, v tomto *in pace* hor žiřících a dýmajících tu a tam pod hvězdami. *Noctem sideribus illustrem...*

27. Bizarně a skorem ironicky dostal jsem na La Salettě brožuru od Emila Godefroy nadepsanou: *Kritika Dokonalosti*. Dokonalost toť básník Jan Moréas. Až se zařeknu, že nikomu nebudu odpovídati, přec ještě odpovím Emilu Godefroyovi:

Jsem velmi v úzkých, milý Godefroy. Tož tedy lasaletského poutníka se vy ptáte, co soudí o vaší krásné práci o pohanském básníku Moréasovi! Nečetl jsem *Stanci*. Znáám je jenom z vašeho citování. Není to dosti, či jest to příliš. Možná též, že nejsem k tomu, bych chutnal verše. Cítím se pln jistoty ba zpupnosti před stránkou prósy a přepokorným, zkusím-li čísti verše. Toť lahvička s essencí, kterou ne a ne abych odecpal. Elixír života nebo smrti, načisto nevím.

Hle, co si opisuji do svého deníku (*La Saletta*, 19. srpna): „Čtu článek Godefroyův. Jde o Moréase, jeho přítele, jehož považuje za velikého básníka, „ducha dokonalého“. Any citáty neospravedlňují, jak se mi zdá, nesmírné této chvály, jest Moréas, chcete-li, pathetický ale omezený pohanstvím a nemůže tudíž býti dokonalým, ani citlivým k dokonalosti. Nevím, jak dostátí svému slibu, že knihu ocením *do hloubky*. Právě toho ode mne očekává a látká mne, jak se obávám, nebude valně unášeti.“

Oceán, jenž „obklopuje zemi“, nazývali kdysi *Mare tenebrosum*. To že jest „srdce Moréasovo“? Sotva bych tomu věřil.

Potom ten „strom palladický“ mne tísnil. „Mont sinistre“ rýmující se s „cygnes du Caystre“ mne zastrašuje. Co ještě? Jest tam toto:

Já, který nesu Apollona na čečulkách svých deseti prstů.

Ano vy jste citoval tento verš, přemilý Godefroy, mé čestné slovo na to. Jsou tam posléze „vřetena tří sester“ a duch vašeho *dokonalého* básníka může „vtisknouti jich křivku“! Potom, věřte mi, že mám raději nedokonalost, barbarskou surovost, tak jak ji vyjadřují tyto čtyři podivuhodné verše, z nichž jest Minerva neskonalé vyhoštěna:

Až si půjdu sednout do větru, do noci,
Na kraj skály osamělé;
Až nebudu slyšeti již, naslouchaje ti, hluku,
Ježž činí mé srdce na této zemi...

Godefroy, vy lichvaříte s hloubkou a půjčil jste člověku nemohoucímu zaplatiti. Tím hůře pro vás. „Jediné to opravdu jest, co jest dokonalé, takovýť tvrdý zákon“, pravíte, a „budeme souzeni, až vydávati se bude počet, s největší přesností“. Tím lépe pro všechny. Jakž bychom mohli býti Bohy, kdyby toho nebylo? *Ego dixi: Dii estis*. Tak mluví ve svatém Janu Ten, jenž má souditi všechny lidi s neskonalou přesností i milosrdenstvím.

Jsem si jist, že nikdy nikdo nemluvil o básníku, jako vy mluvíte o tomto. „Bída, Síla, Jasnota“!!! Vstavujete mu na hlavu tiaru propasti. Nebude mu již možno ukázati se na ulicích athenských...

Nebylo by tu snad jakési podivné zmatení? Ono „diamantové schodiště, jež stoupá z propasti až do končiny ryzího světla...“ nebylo by snad jen a jediné ve vás? A nebyl byste snad sám, ó jasnovidče ušlechtilý a ošálený, tou absolutní Tragikou, Hloubkou, Vnitřností, Individuálností, již předstíráte?

Ale opakuji vám, jsem Poutník La Salettský, pobožný, barbar, slepec, pamfletář a prosím vás, odpusťte mi.

28. Překrásný list mého panáčka o *Spáse skrze Židy*, již se mu podařilo vyrvat na několik hodin církevníkům lasalettským, kteří nejsou s to, by v ní pochopili jediné slovo, ale čtou ji myslím přece, naděje se, že se v ní dočtou něčeho, co by mne odsuzovalo.

Odpověď:

Milý příteli, nechci vás nechat čekat na odpověď ani jediný den. Váš list jest čestný pro nás oba. Nejen, že jste uviděl, co bylo třeba uvidět, ale přál jste si též, seč jste byl, napravití jistou nespravedlivost.

Často jsem citoval krásné slovo Arnošta Hella: „Ten, kdo miluje velikost a kdo miluje opuštěného, až půjde mimo opuštěného, pozná velikost, jest-li tu ona velikost.“ Bůh vám požehnej svým požehnáním nejúčinnějším, nejrozsáhlejším! Chudý Leon Bloy děkuje vám z té duše a miluje vás.

Všecky mé knihy byly uveřejněny *ante porcos*, ale nikdy ohrožení trichinosou nezapůsobilo tak zčerstva a tak obávané jako při této, již jsem přec nabídl knězi, na oně hoře tak děsivé jako Horeb, kde nikdo není schopen „rozeznati lva od prasete a Himalaje od kopce lejna“.

Ještě jednou, buďte požehnán. Líbilo se Bohu ztřízniti mne tak jako před třiceti lety na tomto místě Slz, Řetězův a Oslnění, a vy skoro samotén jste mne těšil. Rozhodně byl jste jediný, jenž potřeboval býti potěšen z mého odchodu.

29. Po Mši jsme navštívili Kalvarii kousek cesty nad hřbitovem. Jde se tam rozkošnou cestou lesem a přehlédne se odtud celé údolí, s jakéhosi předhoří obtékaného Drakem. Vznešený kraj, stvořený pro šťastné. Zdá se mi, že smutku člověka nešťastného by se tam jenom přitížilo.

Jisté křesťany mate otázka, budou-li následkem Encykliky kostely zavřeny. Někteří velmi optimističtí si myslí, že se není čeho báti, dovolávajíce se domnělé mírnosti našich mravů, nová *mentalita* jako v r. 1793. Neříkám nic než, že s jistotou očekávám pronásledování krvavé a blízké. Jako už tolikrát s úžasem pozoruji, že nikdo nepomyslí na nesmírnou moc démonovu, moc ukázanou již tak často a jež se právem musí vybiti s neslýchanou přísností na národě tak odpadlickém. Mnoho jsem se vybavil z Josefa de Maistra, ale na jeho vysvětlování roku 93 není čeho měniti. Snadno bychom se věru octli přes noc před *posedlostí vesměrnou*.

30. Před zítřejším odjezdem jdeme se rozloučiti s Drakem, jímž Huysmans tak hloupě pohrdá. Tato nádherná bystřina žene vodu prudkou a nebezpečnou, jež by hračkou porazila dvacet slonů, omílajíc své oblázky po tisíciletí, v historii známé i neznámé, aniž ví, co činí lidé, ni co o ní smýšlejí spisovatelé.

Konec dne z horkého pásma, který jsem strávil patře, jak ubíhají hodiny, sně s děsem i uchvácením

o našem návratu na Montmartre, kde mi bezpochyby opět bude trpěti.

31. Grenoble, Lyon, Fourvières. Spatřil jsem zase skoro ukončenou již basiliku, kterou jsem viděl r. 1880, když byly zdi ještě holé, a která se mi už tenkrát nelíbila. Dnes mi nahání hrůzy. Jest to nádherné a sprosté, jako nějaká opera nebo kasino. Jest to jedno z těch zdív, o nichž se říká, že stála tolik a tolik milionů. Úsilí „lyonské pobožnosti“. Tato smyslná okázalost byla by bývala po přání monsiňora de Bonalda, jenž byl jedním z prvních a nejobávanějších nepřátel la Saletty.

Marně se pokouším modlití prostřed těch mramorův a pozlacenin. Jsem jenom pobouřen a rozhořčen. Pro mne chrám nejzbožnější musí se podobati chlěvu. Toť možná tajemství vznešených bâtisseurův Středověku, kteří neuměli jiného než rozšiřovati a zvyšovati, jak mohli, chlév bethlemský, zůstavši v jejich srdcích, v kterém byli se klaněli Ježíši co dítka.

Utecme se do staré sotva osvětlené kaple plné směšných a dojemných exvot, kde mluví a pláče ti, jimž bylo navraceno zdraví, dostalo se pomoci, potěchy, nebožtíci již po jedno nebo dvě pokolení. Žádného místa pro tyto chudičkové obrázky v pyšné basilice, jejíž zdi jsou samé pambíčkařské a neskonale nákladné mosaiky. Zde alespoň se možno modlití. Jest ve Francii nějaké město, kde by bylo buržoasní farisejství zjevnější nežli v Lyoně? Otázka marná, vím to, a jež snad zůstane nezodpověděna až do Posledního Soudu.

Staré haraburdí. Špitál u svatého Pothina. Hrobka svaté Blandiny a svatého Pothina. Jak jsem byl tím vzrušen r. 1880! Pravda, tehdy nebylo těch žalostných ozdob, jež mi jsou náhle odhalovány elektrickým světlem, a řeholnice nebyly ještě zastoupeny městskými zřízenci, takovými jako tento vrátný krásnílek, potřebný facek a kopanců do zadnice, který se ušklibá, když si někdo sprostně žádá spatřiti hrobku svaté Blandiny. Dnes jsem již stár, vysílen bédami a hoří, bez jiné naděje než na krvavé umučení, přízeň nesmírnou, privi-

legovaný odchod z této odporné společnosti, o nějž ustavičně prosím... Vracíme se k Svatému Janu jednou z těch svázných uliček, prudkých a temných, starého Fourvières. Jako už tolikrát zjišťuji zase neskonalelou smutnost Lyonu.

Z Á Ř Í

1. Posléze, hle, Montmartre a naše milé stromy, pohřbichu sežehnuté. Brou mi píše, že mne očekává v Tréportu a doufá, že se vrhnu do prvního vlaku.

5. Tréport. Tři dni s přemilým Brouem. La Manche, již se rozhodl zdolat Napoleon, a prastarý kostel nezdotatelný, vrstevník Viléma Dobývatele. Třicet pokolení procházelo jeho krásným portálem a jeho věž jest starobylý kamenný klenot převeliké ceny... Brou zkoumá vítr a dává mi naději na bouři.

Zašli jsme si do hvozdu Euského. Rozkoš nesmírná. Snadná illuse Ráje. Už tak dávno jsem neviděl tohoto hvozdu! A jsou mi tolik milejší vysoké kmenoviny než všechny rozhledy nebo vůně horské či mořské. Jsem sylvestr.

6. Podivuhodný list Johanin [použitý v TÉ, KTERÁ PLÁČE kap. XIV. *Nářek Evin*]. Tento list jest pro mne pevným, od Boha daným ujištěním, že ona kniha o La Salettě jest *žádána* a tudíž možno ji napsati. Jistota úplná, velikolepá, jaké nelze nalézt. Pohřbichu moře jest též bez hnutí. Kýžená bouře se nedostavuje. Dobře tak! Tužba turistova, tužba opovržení hodná.

Cesta do Eu. V ohavně restaurované kathedrále uchovává se zázrakem překrásné kladení do hrobu, kterého neznámo proč se nedotkli po tři neb čtyři století. Revolucionáři či kalvíni ho ušetřili. Co učiní socialisté a svobodní zednáři, až dotýrají Francii? Co do hrobů hrabat euských, nelze k nim vejíti — jsou v kryptě načisto temné — leč v průvodu kostelníka, jenž hrčí monotonně své říkání, světě špinavou lampou na

každý z těchto vznešených dřímajících mramorů, jichž nikdy neozáří slunce.

9. Jakýsi novinář, Karel Jindřich Hirsch mi píše zcela schválně, aby mne uvědomil — bez zřejmé potřeby — že jest hlupák. Nevěděl jsem toho.

12. Posílám svému panáčkovi *Spásu skrze Židy*:

Tuto knihu modlitby a bolesti na pohoršení a zahanbení vašich pitomých a zločinných seminaristův, domáhajících se kněžství, jež by jim skýtalo možnost křížovati denně Ježíše.

13. Jakémus Alfredu P..., sběrateli mých autografů:

...Proč píšete, že jistými svými listy si „žadávám“? Snad proto, že v nich mluvím o své bídě? Kdyby vás byl pobídl váš „obdiv“, abyste mne jen trochu četl, zvěděl byste, že sám jsem prohlašoval ve většině svých kněh tuto ušlechtilou bídu, již jsem si svobodně zvolil, měv často možnost zbavit se jí, a na níž jsem hrd, tak jako bych mohl býti, dav svoje tělo k spálení pro Ježíše Krista...

14. Jindřichu Douchetovi, tiskaři a kněhkupci v Méricourt-l'Abbé (Somme), velikému odborníku ve všech publikacích o La Salettě:

...Svěřuji poště pro vás *Spásu skrze Židy*, jež jest považována za velevýznamné dílo exegetické a na níž oceníte krásu typografickou. Těším se na díla, jež mi nabízte výměnou. Vidím, že slovo „definitivní“ vás zarazilo. Tento dojem zmizl, jakmile poznáte, v jakém smyslu mu třeba rozuměti. Nejde mi ani osobám, jež na mne naléhají, bych psal o La Salettě, o dílo *historicky definitivní*, nýbrž o dílo exegetické nebo parafrasující, na způsob *Spásy skrze Židy*. Jinými slovy nemíním *dokazovati* nějakého fakta historického, nýbrž přál bych si rozbouřiti duše mluvě o zázraku velmi jedinečném, o kterém jistím, že jest *nezbytn* k Slávě Boží, a jehož bych ukázal dosud skrytou velikolepost. Záměr, který ve mně zraje po třicet let a který si vroucně přeji uvésti ve skutek, prve než zemru. Vaše knihy mi budou velmi prospěšny, nikoliv jako dokumentace, nýbrž jako *suggesce*...

Odpověď Alfreda P., stále sběratele, ale rozhodně mdlého duchem. Vracím mu jeho papíry s tímhle:

Můj poslední list byl by se vám mohl jeviti vážným a zasluhoval si více než *duchovní* odpovědi. Přestaňme na tom. Život jest krátký a vy jste opravdu příliš nechápavý.

15. Můj sběratel, člověk lepkavý, chce mít poslední slovo: „Na jednom omylu vám už nesejde“, píše mi,

„a mýlka co do mé nechápavosti není nejurážlivější.“
Tož ona jest nejurážlivější. Ubožáku!

19. Noviny píší — jak marně! — o mém žalostném rodném bratranci Ěmilu Godeauovi zemřevším včera. Tak vymírají bez Boha svědkové mého mládí.

21. Spěchám dokončiti svou *Epopéu byzantskou*, začatou už před tolika měsíci! Až dosud jsem pohřbil teprve tři z osmi císařův.

22. *Náboženský týdeník*. Arcibiskup auchský, monšignor Enard, nechce býti umučen ve vroucím oleji, roztrhán kleštěmi nebo upečen na rožni. To se hodilo kdysi. Zná lepší mučeníctví a jež méně zraňuje obraznost. To ti věřím!

Oním plamenem sžírajícím, jemuž se bude třeba vydati, praví, onou žertvou a mučeníctvím, jež nám uchovává Prozřetelnost a v nichž si málo natržíme slávy vnější, toto jest: Řada námah hnaných do vyčerpání; opovržení, braná na sebe dobrovolně ba i vyhledávaná, abychom získali duše; denní navštěvování těch, kteří k nám již nechodí; naučení přinášena až do domů; dobrota, které nic neunaví, přemlouvání a mírnost neochabující. Hle, mučeníctví, právě mučeníctví zítřka.

Ani slova o mučeníctví pozítřku, totiž o zápalných obětech peněžních, o *zasnoubení se s chudobou*, kterých si tento arcibiskup nepřeje o nic více nežli muk tělesných. Co by řekly dámy! „Konati svou spásu“ chráníc si své kůže a svého mazance. Vše jest v tom. Och, ta stáda strážena takovými pastýři!

24. Návštěva mladého jesuity, jehož jsem velmi miloval, než se stal jesuitou. Zevně nezískal. Vyspěv v muže zhrubl, ztloustl. Potřebuji dobré půl hodiny, abych roztál. Zatím rozmluvou ukazuje se mi lépe jeho duše. Dozajista uchovává si, seč jest, v dusivém prostředí lásku ke mně. Má však přece radost, že jest jesuitou, ale jakoby z menšího zla. Jistá přiznání celkové nemohoucnosti, když se mne pokoušel rozšiřovati, ukazují mi, jako už tolikrát, kterak mi jest nemožno proniknouti až k těmhle lidem, kteří nenávidí Absolutna a opovrhují Krásou. Tovaryšstvo zvrácené Bohem, jak se obávám.

29. Poslední kapitoly knihy Lorda Roseberyho o Napoleonovi. Dřívější dojem třeba pozměnit. Jeho podiv k Napoleonovi jest velmi pochybný a Rosebery jest jak se sluší Angličanem. Jako takový kterak by byl mohl, ať by si měl ještě více duchaplnosti, jenom zahlédnouti apokalyptický symbolism Muže Blokády kontinentální?

Aféra s abbém Delaruem. Úžasné bahno časopisu *Matin*, který prý vyklopil patnáct tisíc franků tomuto odpadlíku na ultraskandalní uveřejnění jeho nestoudných *Pamětí*.

Ř Í J E N

1. Přijetí Veroniky do *Scholy cantorum*. Vzácná přívětivost Vincenta d'Indyho.

2. Začal jsem knihu o La Salettě.

Čtu Ledrainův článek o poslední knize Hyusmansově: *Davy Lourdské*. Rozumí se samo sebou, tento odpadlík de Ledrain vidí v Huyšmansovi sloup Církve.

7. Jedna dáma z G..., přečetši některé moje knihy, plše mi, jak se mi podivuje a žádá ihned o dovolení, by mne směla spatřiti. Zvědav, jaká asi bude tak vášnivá osoba, dal jsem toto svolení. Přichází dnes se svojí dcerou. Zklamání. Dvě protestantské husy pravící se býti velmi zbožnými a velmi zadobře s Bohem, nepotřebují však prostředníkův, totiž ani kněží ani svátostí. Zdá se, že přišly v milosrdném úmyslu operovati mne z mých bělm. Dávám výhost těmto idiotkám.

8. Abych získal času používám poprvé *autobusu*. Ach, neuniknu moderním vynálezům. Pravda, běžel jsem do *Nové Revue*, kde přijali moji *Epopeu Byzantskou*.

9. Rozhodl jsem se ochotně psáti o La Salettě, i bylo dlužno, aby mi přišly potřebné, to jest nejméně známé dokumenty. Dnes to začíná. Ani mi jich nebude třeba hledati.

13. Jedna osoba, zcela zřejmě pověřená Bohem a jeho Matkou, by mne zásobila doklady o La Salettě,

zahazuje své poslání radíc mi, abych se vzdal svého záměru.

14. Marně pokoušel jsem se čísti *Davy Lourdské* od Huysmanse, jest to příliš nudné, příliš prostřední a tak málo křesťanské!

16. Začali jsme stěhovati, převážeti náš nábytek smutku a bídy z rozmilého pavilonu — kde jsme alespoň mohli trpěti pod stromy, pod těmi ubohými stromy, jež co nevidět zahynou, — do smrdutého domu v ulici Cortotově plného rámusu, kam jsem se nechal[pitomě] zlákatí hojným světlem jednoho atelieru. Třeba ovšem tak jako všude zaplatiti předem, hrubě bezpráví, neznámé tak před třiceti lety, kterému jen ještě dodává smělosti zbabělost či podlost všech lidí. Jsem tam tedy zván hrozící rozhořčeností mrzké domácnosti paní, nekousnu-li velmi hbitě do toho kyselého jablka.

18. Svatého Lukáše, historika Mariina, propasti světla a sladkosti!...

19. Definitivní ubytování v ulici Cortotově. Máme dílnu a dosti světla, možná přespříliš. Ale to jest vše. Ostatek jest ošklivý, nepohodlný, špinavý, ano příšerný.

21. Důvěrné sdělení Verončinu. Milé to dítě, mluvíc mi o svých melodických skladbách, pravilo mi v podstatě: „Nemohu naléztí těch nápěvů; leč jsem-li smutna, poněvadž tehdy bývám tímto způsobem potěšena.“ Duševní hloubka předrahé dcerušky mi až srdce svírá.

23. Zas ještě měníme vládu. Kdykoliv si Republika převléká košili, bere si ještě zasranější. Pánem tentokrát, diktátorem jest Clemenceau, obklopený svou čeládkou, mezi níž Briand, přechovávavč nevěstek, a děvka Picquartová. Na jaké droby se ještě vrhnou ti psi?

Papežem se zjevně pohrdá, nikdo ho neposlouchá, ani z řad kněží, z nichž mnozí jsou už prohlášenými schismatiky.

25. List jedné osoby, hodné doporučení do Společnosti na ochranu zvířat, o *Žebráků Nevděčnicku*.

Neuviděla z mé knihy naprosto nic než list de Grouxovi z 3. prosince 1894, kde opravdu mluvím o hovadech, a neuviděla v tomto listě než několik řádků mluvících přísne jen o hovadech, aniž postřehla, co jest vůkol. Přál bych si, aby samci a samičky *hujus modi* nekáleli mne již svými chvalami.

Do našeho atelieru už přišl.

26. Čtu po malých doušcích *Davy Lourdské*. Nuda pořád a patrně dobrá předsevzetí, přes hrozné vady, jež jsem ztepal v *Posledních Sloupech*, z kterých se tento autor nikdy nepozdraví. Aj, muž, který sebou neopovrhne! Znova pozoruji, Huysmansovo obrácení jest jediným ze všech mých děl, jež mělo úspěch, a tím, na něž jsem nejméně hrd.

27. Přichází ke mně jeden přítel mých kněh a mé osoby, kterého vidím poprvé. Co to smutku a jakého smutku na této ušlechtilé tváři! Dojal nás, až jsme byli zcela zmateni. Přirozeně trpí mnoha způsobů, zejména bídou, jakž se sluší na milovníka mých myšlenek.

28. *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur amicus meus Radulphus.*

Dočetl jsem *Davy Lourdské*. Zůstává onen dojem spisovatele kuriosního a svěhlavého, kterému se snad tu a tam leccos podařl. O jeho „bona fide“ není sporu, ne tak o jeho *víře*. Co do nuzoty jeho ducha, jest to k pláči. Chápe na vlas v úrovni kde koho, s formami obdivovanými Lucianem Descavesem, a mní se býti myslitelem přežvýkuje nejstarší myšlenkové zápeky. Žádné úsilí, aby se napravil ze svých vad, které jako by si naopak přál ještě zhoršiti. Ach, jest věru poznačen znamením hlupákův, že si totiž staví hlavu na konině stokrát dokázané.

L I S T O P A D

5. Setkal jsem se v dílně Brouově s anglickým milionářem, který byl kdysi tak původním a zaplatil

bronz s mým poprsím. Chci věřiti, že doby zázrakův neminuly a že jsem se mohl neoškliviti. Ale bylo mi nemožno, bych mu zatajil opovržení bohatci, kteří neodměňují umělcův. Zde nevím, do čeho jsem stoupl. Pochopil jsem asi, že tento muž odpovídá dovolávaje se nebezpečí, jaké vyplývá umělcům ze štěstí — slovo, jež by se nesmělo vyřknouti *u mne* bez nebezpečí.

7. Zpráva hrozná. Jeden z dvou synův Termierových, rozmilý hoch třináctiletý, byl právě v mžiku usmrčen jakýmsi vytahovadlem. Tato novina mne div nezabije. Ubozí ti lidé! To jest jejich odplata za dobro, jež nám prokázali?... Pochmurná oktáva Všech Svatých pro tuto rodinu... Naše Paní La Salettská si přeje, aby její přátelé plakali s ní. Zřídka činil jsem co jiného po třicet let.

8. Navštívil jsem rodinu Termierovu. Pohled na bol těchto nereptajících křesťanův rozdírá srdce. Víte, drazí zarmoucení, že vaše dítě a váš bratr žije stále — jiným způsobem arci, způsobem nepochopitelným, a právě to působí tolik bolesti.

9. Jest cosi nadpřirozeného se smrtí toho milého hochu. Za koho platil a co platil? Neboť nikdo neznikne tohoto zákona spravedlivého a milosrdného. Vždy třeba platiti.

10. Zádušní služby Boží. Přehlízel jsem opět celou svou bědnou a bolestnou minulost i jak nám byla vzata naše dvě nevinátka a vše ostatní. Tiskl jsem ruce svých truchlících přátel — jak vroucně a s jakým přáním dosáhnouti jich srdcí!

13. Posílám jednomu chudému a nešťastnému muži *Chudou Ženu*: „Tuto knihu, jednu z nejbolestnějších, jaké možno čísti, poněvadž vyjadřuje šílené dychtění po ráji.“

16. List mého panáčka s La Saletty:

Vykonáno! Sviňáci pochutnávají si na drobch mé duše. Konečná pohroma se dostavila. Prosí mne, bych odešel ze semináře, když jsem jim všem vymrškal před samým panem bisku-

pem. Hra byla už dávno ztracena; dopřál jsem si posledního přepychu, že jsem sám sobě odtroubil halali. Vše jsem jim pověděl, všechno! Ach, byl-li jsem někdy dobře inspirován, jistě onoho dne. Měl jsem toho posléze dost a zhnusil jsem si užovky, jež mi po dvě léta dávali polýkati. Nevím pohříchu, co začnu, ale celkem málo záležel na tom. Učinil jsem, co se mi zdálo ve svědomí mou povinností učiniti. Byli nuceni vyslechnouti mne až do konce a poslechli si ode mne pěkné pravdy! A to když se mluvilo o svatém Tomášovi! Řeč přednášena na velikém akademickém zasedání před všelikými blysknavými autoritami. Zpravidla obsluhovali je vlažnou vodou; jednou okusili lávy a půl-druhé hodiny jsem je držel a bičoval. Opakuji, byl jsem asi výmluvný, poněvadž jsem žil tím, co jsem říkal, strašlivě...

Po celý život mi, běda, zůstane tato rána, že jsem spatřil ty kněží z příliš blízka a v zákulisí, a jest to děsné! děsné! Má proč ztratiti víru, kdo by jí neměl hřeby zabítu v srdce.

„Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho.“ Budiž toto hledání jediným a veškerým cílem vašeho života. Vše usilujž ve vás, srdce, síla, rozum, k tomuto bodu. Vaše duše supějž vyslenním v tomto běhu o závod. *Et omnia haec adjicientur vobis.* Sklidíte plnými rukama urážky, lhostejnost, opovržení, nenávisť. Vaši velikosti bude přezděno obludností; váš genius bude slouti bláznovstvím. Všichni sarkasticky odklídí se od vás, s úsměvy na rtech a s ironií v očích. A po čtyřiceti nebo padesáti letech těchto muk, nemáte-li opakuji víru ztuha zabítu hřeby do duše a enthusiasmu plné srdce, zemřete zblázně se zoufalstvím. Na štěstí Bůh zůstává. Nemohli ho zabít v mém srdci...

18. Mluví mi, že Rodin jest velíkán, kterého rádi zatajují. Na konec ho asi *zavrou*. Takový bude resultát jeho pokusův o sochařství metaforické a takto zžertví opravdového umělce jistí patolizaví kritikové. Už tomu dvacet let, co se mluví o jeho *geniu* a co on z toho blázní jako liška, již by na ocas přivázel hořící vích. Velikánové obyčejní berou za vděk hodnosti bonzův. Tento kameník předstihl Budhu.

23. Vrcholem lidské bídy jest opovržení chudých k chudým. Jste-li milosrdní k chudým, zvláště k chudým opuštěným ostatními chudými, obviňujete strašlivě ty, kteří k nim nejsou milosrdní, a spílají vám *udavačův*.

24. Pěkný obrázek hrabivosti, kramářství jistého farního kněžstva a tudíž i všeho jich služebnictva. Vrchní

kostelník stýská si sakristiánovi nebo stoličníci do jich společného soužení, že jest taková bída o *veliké* svatby: „Puma nepadla tento týden.“ Huysmansovi by se byla zamlouvala tato příšera.

26. Boj s naší starou posluhovačkou, pannou obrněnou medajlemi a škapulíři a tudíž cumplochem immunním. Tato klasická coura má tu zvláštnost, že si oškliví chudé a děti. Jakés nepatrné šelmovství ji rozvzteklilo proti mé dcerušce, kterou jsem ihned obrátil, přikázav mlčeti té čarodějnici. Belgická tá pobožnice neopomine mne zaslibovati plamenům věčným.

27. „Posílání peněz Bloyovi, toť základ naší naděje.“ První věta listu Josefa Floriana.

28. Moje dni chodí mimo mne jako cizinci, kterých obyčejně nerozeznávám, leč trápí-li mne či potěšují, a na které se tak krušně rozpomínám nazítří, když mi jest psátí tento deník.

29. Mému vypuzenému panáčkovi:

...Zvěděl jste o té pohromě. Nesmírný bol této rodiny mne rozvrátil; hluboké už dávné rány se ve mně znovu otevřely... A jaká to nemohoucnost! Přáli bychom si mít jako Světcové moc nad smrtí a jsme ubožáci. Od příkazu daného Ježíšem Kristem hory marně čekají, až jim poručíme se přenášeti. Stěžl máme dosti vlry, abychom sami učinili několik kroků. Viděl jsem toho rozmilého hochy na jeho úmrtném loži a styděl jsem se nemoha ho vzkřísiti k Slávě Boží a k zázračnému naučení jeho přibuzných — jakž bych byl přísně měl moc a povinnost, kdybych nebyl neřád...

Období bizarní. Co se bude dít? Tento listopad se končí jediné pro nás bez pohromy. Co bude v prosinci? Zavrou naši milou basiliku? Budeme ještě mít Mše? Jest pozoruhodno, že mi jest psátí knihu o La Salette a že mne docházejí ty strašlivé dokumenty o církevnickém *roubíku*, zacpávajícím ústa Svaté Panně, právě v tuto chvíli.

30. Jedná prý se o tom, by se chrám Notre-Dame proměnil v ústřední nádraží Métropolitainu, který by se stal potom neskonale nebezpečným.

4. Pracoval jsem na své knize o La Salettě. Tato historie jest mnohem tajemnější, než by se mysliło. Seč kdo byl, zatemňovali ji, tak že ti, kteří by jí měli učití, neznají ji. Jde tu o kněžskou neposlušnost, zpro-
nevěru nesmírnou, čímž se přivolávají a štávají neod-
vratnými nejhorskí neštěstí.

To vše přes výslovné rozkazy Lva XIII., který si neuměl získati poslušnosti. Jest to věru drama, ba drama velmi chmurné.

Jisto jest, že úžasných zázraků, uzdravení vypro-
šených u Panny Marie La Salettské dostalo se osobám,
jež věřily pevně, slepě v Poselství, aniž by ho vůbec
znaly, ujištěny jsouce, že při takové události, nejne-
obyčejnější od Letnic, nepochybně bylo vše na výsost
podivuhodno a tak důležité, že nic by toho nevyjádřilo.
Jsou tu fakta o uzdraveních neslýchaných, velmi od-
lišných od uzdravení lourdských v tom smyslu, že zde
jako by Duch Svatý působil přímo.

6. Četl jsem bídnou knihu jakéhosi abbé Bertranda,
domnělého historika lasalettského, který se pečlivě
chrání, by nepromluvil o Tajemství Melaniinu, za to však
korunuje kýťovými vavříny své seminární prósy všechny
fariseje, kteří zacpali ústa Svaté Panně, a propůjčuje
se úslužně mrzkým nášeptům, usilujícím zlehčiti jak
nejvíce možno obě dívky. Samu sebou toto naučné
dílo jest doporučováno mnoha biskupy.

7. Vesměrná zátopa neřády a hanebnostmi. Křísí
aféru Syvetonovu. *Vdova* a *Dcera* den ze dne vyvalují
se obludně v bahně novin. Všecek pomyslitelný hnus
jest překonán.

9. Smrt Brunetièra, proslulého školdozorce či ško-
lometa, který mizí s povrchu nadělav mnoho hřmotu,
aniž možno označiti jednu knihu, byť nevalnou, již by
byl zplodil.

Sentimentálnost toť míti soucit s katy Ježíše Krista.
Ubozí lidé tak špatně zaplacení za tolik dřiny!

V sedmnáctém století byla jedna paní něžného srdce jata útrpností s nebohými koni, kteří čtvrtili jakéhos muže podezřelé tváře.

10. Noviny jsou plny *Odluky*. Brzo možná nebudeme už mít Mši a dozajista mnoho katolíkův se bude potají radovati, že jsou tím *sproštěni své povinnosti*, očekávající, až je „svlekou z jich masa“, jak se pravi v *Zoufalci*. Do naplnění věci, jak jsem je viděl r. 80, není bezpochyby daleko. Naše Paní La Salettská bude mít strašlivé poslední slovo.

Naše stará posluhovačka zkouší divě se tváříc vypravovati nám strašlivé příběhy o černých mších a jak byly vykradeny hostie. Johanna, rozhořčena touto léčkou ďáblovou, jenž vysílá k nám tuto stařenu se svým neřádem, vymete ihned tu poslici.

11. Zima dohání mne přemýšleti o evangelickém doporučení: *Orate ut hieme non fiant*, a jsem tím všecek zabrán. Prý zítra se začne účinné pronásledování. Již žádných Mší, žádného zvonění, žádných svátostí leda na místech soukromých. *Orate ut non fiat fuga vestra in hieme*.

Na dvoře našeho domu zastřelil se z revolveru jakýsi mladý muž.

12. Noviny nám oznamují první zvěsti války Státu s Církví. Od nynějška účastníci bohoslužeb aby se nadáli pohoršení a potup. Prohledávali podle u papežského nuncia, vypuzeného téhož dne a vyvedeného na hranice. Clemenceau, byv na to tázán ve sněmovně, otočil se na podpatku. Šprýmy tohoto starého panáka s umrlčí hlavou dovolávají se neskonale silou kopancův do zadnice.

13. Basilika Nejsvětějšího Srdce. Celý den bylo třeba vcházeti tajnými dveřmi s obavami nějakého pohoršení, pod dohledem půl tuctu agentův, neb samy oficiální noviny se vyslovily, že se nepovolí provokacím, totiž nadávkám vykřikovaným špinavými uličníky, kteří by ihned štváli policajty, jen aby zmařili potupené.

Blaizot se stává vydavatelem mé *Epopeje Byzantské*, vytištěné a na moji žádost otištěné ještě zvláště *Novou Revu*, jež ji uveřejnila. Za tuto knihu draho nezaplatí. 175 exemplářův za 100 frankův, *bez platu autorovi!* Exemplář po 4 francích. Eventuelní zisk 700 ze 100. Jest známo, že první povinností spisovatelovou jest, by obohacoval své vydavatele. Měl jsem dva výtisky na japonu pro své dvě dcery. *Prosil* mne, abych mu dal jeden. Myslíl jsem, že třeba ustoupiti. [Po dvou letech krvácím tím ještě a sám se fackuji, pomyslí-li na to.]

Den studený a smutný. Doba neblahá, kdy listonoš nepřichází než o novoroční nadílku.

15. Nic nového. Naše doba jest tak nízko, že i úplné zlo jest *prostřední*. Zpupný Clemenceau ukazuje svou nemohoucnost s velikým nadýmáním. Jest to nestoudný mul, hrdý na to, že ze sebe vydává neřády, jež považuje za věci vzácné a drahocenné.

Čtl jsem znovu jednu už starou brožuru o Tajemství Melaniinu, jež se snaží vysvětliti „Paříž bude spálena“, jak praví toto zjevení. Tvrditi neb se dohadovati, že požáry r. 71 byly naplněním těchto tří slov, toť nemítí smyslu pro Absolutno.

16. Má bída jest taková, že čtu Cicerona, *in Verrem*.

17. Pohřeb arcibiskupa poznaňského, primasa polského. Vznešený detail. Měl obrovský věnec podaný „školními dítkami“, *věnec trnový!* Středověk se tedy ještě neskončil.

18. Jediné chudí dávají sami od sebe, bohatí chtějí, aby jejich dluh byl vymáhán.

Vyhnání arcibiskupa pařížského, kardinála Richarda, jemuž vzali jeho palác. Dav nesmírný, zpěvy, vůz tažen důležitými osobnostmi atd. Projevy snazší než vydati svou kůži a své peníze.

Starý milionář kardinál byl přijat milionářem Denysem Cochinem. Byl bych si ho přál viděti, jak odchází chud a prosí o pohostinství u chudých.

20. Už kolik neděl postrádám všeliké útěchy. Nemožno nazývatí útěchou list vydavatele Stocka, přesně vyslovujícího přání, bych mu napsal věnování do těch mých kněh, jež má. Počká si a může si i zatopit čenkou, až mu bude zima.

Stockovi:

Když jsme se posledně viděli, už před kolika měsíci, prohlásil jste mi, že již „neděláte leda obchody“. Rozešli jsme se na to rytířské slovo. Tož dnes já je dělám. Každá moje dedikace jest netto za 50 frankův. V deseti letech, budu-li živ, vzroste to na 500 frankův. Tento autograf zde činí mne vaším věžitelem.

21. Odpověď Stockova na moji odpověď. Převod do franciny:

Milý Bloy, přeju si vroucně vyléčiti vás ze všech bělm vašich illusí. Vězte, že jsem dokonalý idiot a moudla, jakého svět neviděl. Z té duše...

Termierovi:

...Nedostáváte již zpráv z ulice Cortotovy, pšete. Jest to pravda. Neosměloval jsem se. Bátl jsem se, abych nebyl „přítel obřížným“ jako ti Jobovi, a cítím, že mám ruku tak těžkou! Když jste nevážil námahy a přišel ke mně, nenalezl jsem ničeho. Přece však jsem dvakrát prošel těmi dveřmi, jež znáte, s přítíženi nebo lstmi, které jistě pohnuly ke vzlykání Marii na jejím trůně.

Narodil jsem se r. 46, ve chvíli, kdy se líbilo Bohu, sedmdesát dní před Zjevením. Náležím tedy La Salettě způsobem dosti tajemným a vy jste byl vyvolen umožnití mi, bych napsal, co posléze bylo třeba napsati. Tato kniha roste v mé duši ráno co ráno a podivuji se, že po tolika letech těhotnosti jest ode mne rozhodně požadována, právě v hodinu, kdy jako by se již naplňovaly nejstrašnější hrozby La Salettské.

Co myslím? tážete se. Toť prosté. Šťastní a blažení ti, kteří se naučí trpěti. Stanovený čas brzy vyprší a jest mnoho platiti, neskonale více, než se myslí. Nepodobný osud Syna Ludvíka XVI. vás rozrušuje. Co však jest tato nespravedlivost proti nepomyšlitelnému zločinu, že *zaroubíkovo*dvali po tolik let ústa Matce Boží, sesměšňovali její výstrahy, její výslovné rozkazy, její proctví, že varovali Ji její dítky, pronásledovali a zhanobili její svědky? Melanie blázen! Maximin opilec! Urážky nevykořistitelné. Neň slov na vyjádření hrůzy té Zpronevěry, jakou jest, že si zvolili, co se líbí v události La Salettské, a zamítli jako blouznění nebo lež, co se nelíbí. Potom se diví, nejsou-li vysly-

šenil! Ale podívej se mnohem více tomu, co již již přichází po nepochopitelném odročování a zázračně dopřávaných lhůtách.

Byl jsem vystřihán hrozícího kataklysmu r. 1880, přibližně 19. září, na samé La Salettě, krátce po uveřejnění či spíše po rozšíření Tajemství Melanina. Od té doby ustavičné čekání božských katastrof stalo se mým důvodem bytí, mým osudem, mým *uměním*, chcete-li. Zapustil jsem všechny své kořeny v toto Tajemství a proto asi vesměrné spiknutí *mlčením* snažilo se mne zavražditi. Třicet let jsem strávil rozhořčuje se, že nespasťuji té Potopy.

Co vám říci více? Čekejte mé knihy. Jste muž tak dobré vůle, že Bůh ukáže vám to zázračné milosrdenství, jehož jste byl obětí, obětí přebolestnou, milý příteli.

22. Dokument k dějinám pekelné hlouposti a sprostoty moderních katolíků, nalezený v pařížském *Náboženském týdeníku: ŽIVOTNĚNÁ zjevení a vidění lourdská*. Nemám odvahy opisovati toho hanebného programu „Díla náboženských Vidění kinematografických“, díla vymyšleného a propagovaného časopisem *Kříž*. Životněné vidění Neposkvrněného Početí! To už jest hrozičanské, ale jest tu něco lepšího.

Pokaždé bude se dávatí střídavě Život P. N. Ježíše Krista nebo Umučení a pestrý výběr *výjevů zábavných*, složených schválně pro naše představení, doporučovaná křesťanským školařem, patronátům a osobám dobře smýšlejícím.

Z těchto lidí jde hrůza.

26. Svatého Štěpána. Marie Agredská vypravuje, že z kamenů, jež házeli na Prvomučeníka, některé vnikly mu do hlavy a uvázly v ní zbrceny jeho krví. Poznávám v tom svůj způsob a pamatuji se dobře na jeden přeostrý křemen, který jistě byl vržen mnou. Svrchovaná modlitba tohoto muže Božího zalévá mi oči slzami.

Dnešní noci napadla spousta sněhu a slyšel jsem na své skleněné stěně ten tichý strašlivý šumot. Ale jaký nepokoj, když spatřím, jak tento sníh, prosívaný škvírami nebo puklinami, padá do mého ubohého pokoje v podobě jakéhos jemného a třpytného deště! Takové nám skýtá přístřeší počestná stará domácí za hrozně peníze.

ANKETA „GIL BLASU“ O CENĚ GONCOURTOVĚ

LEON BLOY

Vystoupil jsem na vrchol pahorku, na božské výšiny našeho Montmartru, kde žijí v chatrných domech poslední poustevníci ideálu.

Ocitáme se v holé světnici a hovoříme nesměle:

— Nejsem připraven na tento výslech, praví mi užitečný a poctivý autor *Exegese Obecných Řčení*, nejsem obeznámen, nebo tak špatně...

Leon Bloy s potěšením si potom připomíná literární návštěvy, jež mu přede dvěma lety učinili naši druhové Ludvík Vauxcelles a Jiří Le Cardonnel:

— V té chvíli měl jsem jedno jméno v hlavě, poněvadž jsem četl *Bubu z Montparnassu*; tohle jméno jsem dal vašim druhům: bylo to jméno Karla Ludvíka Philippa. Ačkoliv základní myšlenku bylo lze bráti v odpor, umění tohoto muže jsem se podívil.

Ale kdo že si zasluhuje ceny? zvolal Leon Bloy, jehož hlas náhle překypuje jakoby vzbouřen svatým hněvem; kdo si zasluhuje ceny? Nezasluhuji-liž si ji já? Nejsem-liž chudý literát?

Ano, ale jest tu tradice bratříčků: bratříčkové toto, bratříčkové ono. Se svou cenou by učinili nejlépe, aby si ji dávali mezi sebou: „Napsal jsi knihu letos, drahoušku, tu máš cenu!“ Druh druhu říkali by si to každým rokem.

Jejich Akademie Goncourtova toť bradavice na nose Akademie francouzské.

A znám je skorem všechny. Huysmans jest sobec a nadutec; nepomyslím si Huysmanse, aby laskavě nadělil cenou a pochválil jakého mladého spisovatele; není schopen leda dát mu opovržlivě tu almužnu.

A Mirbeau se svou pokojskou, ten jest geniální. Všichni mají genia. Zplodili Naua, autora knihy nečitelné, a Frapiého, fňukálka. Hruža z nich čiší.

Vstávám a děkuji a zdravím s úctou tohoto opovrhovatele bohy akademickými.

30. Jeden přítel hovoří se mnou o Lazarovi vzkříšeném těmito slovy: *Lazare veni foras*, jež řekl Ježíš pláče. Zásvit exegese. Myslím na slova Kaina k Abelovi: *Egrediamur foras*.

31. *Zoufalec* jest rozebrán už po deset let a ptají se po něm bez ustání. Proč nemohu nalézt kněhkupectví, jež by se uvolilo vydati jej znovu? Světelná odpověď jednoho z nich: — Jsem příliš přítelem Leona Bloy, abych se stal jeho vydavatelem. To už by nebyla obchodní záležitost.

2. Upozorňuji mne na jakýsi článek uveřejněný před čtrnácti či dvaceti dny, v němž jsem byl jmenován. Huysmans prý mluvil o mně *usmívaje se* v kteréši hospodě za řeči o ceně Goncourtově. Ubožáku, vždyť za chvíli zemřeš!

Gatumeauovi. Píšu mu, jak bych si přál nalézt jiného vydavatele než *Merkura*, který jest jakousi „rodinnou hrobkou“:

Jste skorem jediný mezi těmi, kteří se nazývají soudruhy, jenž *uviděl* ve mně „něžnost“, a proto vás miluji. Jsa v podstatě člověk plný vroucnosti a dětsky upřímný, nikdy jsem se nemohl smířiti s nespravedlností a tupostí svých soudců. Huysmans, *jenž mi dluží za svoji duši*, posmívá se mému utrpení na jistých veřejných místech. Právě mi o tom píšl. Ach, ten bídák, ten bídák!

3. Četl jsem v *Echu pařížském* anketu o pruském pronásledování v dětských školách polských. Nic si nelze pomysleti krutějšího a nikdy jsem nečetl nic, co by mi skýtalo úplnější, definitivnější pojem o podlosti protestantské. A ten německý císař se svým milionem vojáků, se svými nespočetnými kanóny a svými kníry nakroucenými do oblak, dávající si nabíti několika dětátky!

5. Čtu, jak dvě děcka zavraždila svého otce; dcera ho ztloukla a kluk ho zapichl jako prase. Spravedlivé ovoce dobré republikánské výchovy. Takových úkazů bude hojně přibývat. Jest cítiti ve vzduchu jakoby ďábelskou posedlost.

7. Táhá se mne na adresu Bigand-Kairea, dedikátře *Chudé Ženy*. Odpověď:

Už tomu osm let, co nebydlím v Grand Montrouge, a nejmeně devět let tomu, co jsem se vzdal možnosti, bych odhalil stopu kapitána Bigand-Kairea, jehož zmizení jest jedním z nespočetných tajemství, jež mne obklopují.

11. Oznamuji komusi, že jsem více než kdykoliv jindy rozhodnut nedbatí opatrnosti a citovati jména padouchů, kteří uráželi, ústa *zaroubíkovali* Panně Marii La Salettské, na odpor se stavějíce spáse, již nám přinášela. Není než jeden způsob, jak nezraditi, totiž bojovati, a nelze bojovati leč se zbraní v ruce. Co se týče pobožných, má se to s nimi jak s vévodkyněmi neb oslicemi, o nichž mluvil Balzac, jedinou pomocí jest mazati pořádným klackem.

13. Ukaz, podepsaný rozplzlým jménem Fallière-
sovým, rozhoduje, že od nynějška na dvacetifrankových mincích nebude se raziti: *Bûh chrání Francie*. Odpověď, řeklo by se, na poslední Encykliku pevně stanovící, že naprosto nemožno, aby se Křesťanství snášelo s nynější demokracií. Úlohy ku podivu zaměněny. Kohout zapírá a Petr zpívá.

17. U Blaizota vychází moje *Vzkříšení Villierse de l'Isle Adama*. Tímto vzkříšením jest pomník od mého přítele Bedřicha Broua. Snil jsem, že mu tím přivedu subskribenty. [V předvečer roku 1909 čekáme na ně dosud.] Po *Epopeji Byzantské*, vydané týmž bibliopolem — jest známo s jakým ziskem pro mne, viz výše 13. prosince 1906 — toto nové dílo též se nezdá býti špatným obchodem. Tisíc výtisků po 4 francích a dvacet pět po 20 francích, 4500 franků, prodá-li se vše; 2250, prodá-li se jen polovina, minimum zcela věrojatné. Důchodky autorské, jež mi byly vyplaceny jakoby almužnou, po malých dávečkách a po dlouhém doprošování, činily 200 franků tuším, útrata s nadbytkem hrazená postoupením mého vlastního rukopisu, který se odbude jistě. Žádné smlouvy. Nejdůležitější věc, jsi-li silnější, nic nepiš. Zdálo se mi, že by mne tento člověk mohl nadělití. K Novému roku scípaje bídou, v naději, že mu učiním radost nebo ho obměkčím, prosil jsem ho o nějaké cukrátko svým dcerkám. Sklidil jsem *deset franků*, na něž mě nechal čekati tři dni. Blaizot jest právem považován za jednoho z nejpoctivějších a nejštedřejších vydavatelů pařížských.

18. Věnování *Vzkříšení* Leonu Henniquovi: „Od druhá již starého, který nemá ani té polehčující okolnosti, že by byl *káráncem* SPRAVEDLNOSTI.“

19. Dokumenty o La Salettě. Tato historie jest jako historie Ludvíka XVII. plna zarážejících objevů. Čím hlouběji se do ní vniká, tím více se děsíme.

20. Jiná věnování: „Jakube, Raisso, Věro, moji milovaní, přijměte *moje* vzkříšení z těch mrtvých, kteří si říkají živí a jichž duše by zadusily i supy.“

„Mému přemilému příteli Jindřichu Barbotovi; jest Bůh Pánem, čili nic? — Jest, není-liž pravda? Tož s čím se to tu pizdíme?“

Pravá nemravnost nějakého románu, i nejnecudnějšího, záleží v tom, *není-li vypravováním žádného gesta Božího*. Po uplynulém třicátém roce bytosti hluboké nemohou už čísti leč historii. Ovoce mé četby za čtvrt století: Všecky události historie jsou současny.

26. Dvanácté výročí strašlivé smrti našeho Ondřejíčka. Dnes ráno mi Johanna vyprávěla, jak jsou mocny dojmy ve snách. — Toť velmi prosté, řekl jsem jí. Ve spánku jest duše odzbrojena, máme předchut života budoucího šťastného či nešťastného. Tehdy bude duše bez obrany proti bolesti nebo bez obrany proti radosti... Drahá žena vrhla se mi na ta slova plačíc kolem krku.

27. Ježíšku, dej nám svoji chudobu, abychom v ničem netrpěli nedostatku. JOHANNA.

28. Jednomu příteli:

Není to ani ponejprv ani naposled, co mi budou vyčítati, že jsem *temný*. Jest to tím, že kráčeje daleko před svými společníky, zapomínám někdy, jak nejsou s to, aby mi porozuměli. Nepohoršujte se nad tímto způsobem řeči, který by pobožní jistojistě shledali hodně pyšným. Pravím vám to velmi pokojně, mluvím, jak třeba mluvil, maje přísné poslání a zcela výjimečné určení. Není sporu, vy jste muž dobré vůle, jemuž nebude odepřeno pokoje *in terra*. Vaším prvním slovem jest ostatně první slovo svatého Pavla poraženého hromem: *Quid me vis facere?*

Přece však vidím, že činíte můj list příliš „temným“. Zdát se mi, že by vám bylo bývalo snadno mne pochopiti, kdybyste tomu byl chtěl rozhodně. Můj list, zcela neočekávaný, dobře to

pozorují, a který by byl přec nezbytně někdy přišel, poněvadž já jsem *poslán*, měl zejména za účel uvědomiti vás o závoji, který jest mezi vámi a světem.

Hle, vaše slova: „Nejsem bez víry... Nikdo nemá více lásky než já... Málo kdo žádá si tolik slávy Boží jako já.“ Světec, kterým bych si přál býti, odpověděl by vám: — Drahý P..., milovaný Ježíšem a Maril, proč bys neřekl *se mnou*, proč bychom neřekli *společně* toto: „Nemám víry; nikdo není více bez lásky než já; málo kdo žádá si tak málo slávy Boží jako já.“ Ach, jak by to bylo krásné a jak by to bylo pravda! Kdybyste poslechl Našeho Pána, který si přeje býti denně pojídán, prozřel byste jasně, nepsal byste mi, že „se vidíte na správné cestě, že si nemáte vyčítati leč codenní poklesky... posléze, že kořená změna ve vašem způsobu žití nezdá se vám býti *vymáhána*.“ Pravý opak byste mi byl napsal a píše to, byl byste byl oslněn láskou a nikoliv slep smutkem a zmatkem.

Jakž byste toho nechával? Jest zcela marno říkati, že jste „bldný hříšník“. Jste jím méně než já a jsme jím možná oba méně než svatý Pavel před udeřením hromu. O to tu neběžl. Jde o to, abychom poslouchali Boha, totiž abychom vše prodali, vše opustili, bychom zničili v sobě ducha světa...

Tof, milý příteli, co vám mohu vyřídit od Tě, která pláče. Jste *povolan*, vím to, vidím to a jsem povinen vás o tom poučiti. Křesťané světa jsou k nepohnutí a spokojení sami se sebou. Ostatní, počtu nepatrného, jsou přívally nikdy neukojenými. Bůh si vás přeje *světcem*; nepravím člověkem ctnostným, počestným, což dostačuje buržoům, nýbrž SVATÝM, a bude uměti vás k tomu přinutiti, byť strašlivými bolestmi. Přitahuje vás denně k sobě květem vašich útrob, který jest v Ráji... Nevíte asi, že obrácení lidí počestných jest nepoměrně zázračnější než obrácení zločincův.

30. Jedné dámě děsně bohaté, jež mi poslala 200 frankův, by mi pomohla napsati mou knihu:

Parl, víte, jak jsem nejpapný k děkování. Naš Pán pravil, že jest *větším štěstím dávati než přijímati*, a já jsem strávil velikou část svého života okoušeje at tak či onak této věčné pravdy. Rozumí se samo sebou, že lidé — ano i dámy — jsouce Obrazy a Podobnostvými Božími, na to se zrodili, aby vždycky dávali, a že ti, kteří nedávají, připodobňují se démonům. Jménem Naší Paní La Saletské, ježmž jsem přepokorným otrokem, spěchám vám tedy blahopřáti, lituje jenom, že vám nebylo možno prokázati větší služby naší svrchované Panovníci.

Gustavu Schlumbergerovi:

Přál bych si zvěděti, líbila-li se vám moje studie *Epopeja Byzantská a Gustav Schlumberger*. Nešetřil jsem na to útrat,

pojav opravdovou žádost obětovati údu Institutu, jímž jste, drsného pamfletáře, jímž mne chtěl míti, v oplátku za nesmírnou rozkoš, již jste mi způsobil svou nádhernou historií desátého věku Byzantského. Žertva to, které nechtěl ani věřiti. Jest vám známo, neb jste čel trochu mé knihy, že moje víra, mé smýšlení a zejména můj způsob, jak se vyjadřuji, zaháněl ode mne jakoby pádnou rukou davy. Od začátku svého života literárního jsem nucen bráti zavděk souhlasem několika duchův. Snad usoudíte spravedlivým nezbavovati mne této jediné mzdy.

31. V dílně Brouově. Podívoval jsem se Slávě Villiersově, jež se stává překrásnou věcí, veledilem sochařství. Ne a ne abych poznal, jak jen se uživi tento chudý rek.

Čtu Thierse (o Baylenu). Úžasná krvelačnost Španělů, kteří zuřili zběsileji, ukázali se ďábelštěji zbavenými velkodušností, bijíce se za své shnilé krále, než nejhorší sběr Francie ničící mocnářství velekřesťanské. Stařešinství a povýšenost Francie, i v jejích nejhorších dnech. Ať napáchala sebe více zlého, nemůže jím dávatí příkladu leda chamradi. Nesestoupí nikdy leč až po jistý bod a vždy pozdvihne se z ní jakási božská Ruka.

Ú N O R

2. Hromnice. Ježíš jest obětován v Chrámě za hrozně zimy.

Odpovídám na list Godefroyův, jenž mi vytýkal, že jsem k čemusi *poštíval*. Úžasně! Poštívání melinitového granátu!

Schlumberger vyjadřuje mi svou spokojenost v třetím stupni nad bodem mrazu, dosti daleko od pomorančovníků. „Shledal jsem, že jste velmi tvrd k protestantům, k nimž náležím.“ Tento bolavý úd Institutu, kterému jsem dal, čeho by byl nedoufal žádný z jeho druhů bez šílení, nechápe, že jsem od něho milosrdně odvrátil jiné horší soužení, ušetřiv ho své *něhy*.

5. Jednomu dobrodinci:

Jest to bizarní nesnáze, již jsem často zakoušel, maje psáti vroucně a z celého srdce svého někomu, koho jsem nikdy ne-

viděl. Přece však jest mezi námi podivuhodné srdce Petra Termiera. To vám dostačilo, abyste byl dobrotvín ke křesťanu stojícímu daleko od vás a kterého by vám byla jeho špatná pověst navždy zabránila poznati. Co činí Bůh, jest podivuhodno, a jeho Ruka jest tu tak viditelná, že se cítím s vámi jakoby duchovně spřízněn. Nikdo neví, kdo jest jeho nejbližším příbuzným, nikdo toho nezví až ve Světle a jest štěstím velmi vzácným potkati tu neb onde po nesmírných bolestech několik bratří, jak se podobá, několik bratrancův z Ráje.

Můj osud jest tak jedinečný, jsem tolik mimo obecnou cestu, že se mi to stává dosti často. Měl jsem vášnivé přátele, dokázavši mi svoji *heroickou* oddanost, ale odloučené ode mne tělesné překážkami nezdolnými a kteří zemřeli, aniž jsem je spatřil. Bůh snad nebude si přát, aby tomu tak bylo mezi vámi a mnou. Víte od Termiera, jenž byl mým povzbuditелеm, o dle, jehož jsem se podjal a jež dozajista nebude tím, čeho by se snad někteří dohadovali. Abych vše řekl několika slovy, jdu na La Salettu jako Křištof Kolumbus jel objeviti Nový Svět, s malými zásobami a smužstvím, kterým si nejsem příliš jist, ale v plné a trvalé vůli zahynouti v mukách, bude-li toho potřebí neb bude-li to jen s prospěchem. Náš Pán a jeho Matka znají přísně počet duší, které se za mne budou modliti.

6. Jakýs vynálezce, který dobře větfi, žádá mne o čtyři tisíce frankův, aby vykořistil jistý objev, který podle všeho promění tvářnost země. Poznal jsem kolik takových privilegovaných bytostí, kterých do smrti neunaví roztáčet si zeměkouli na malíčku.

8. List Josefa Poláka, mého mladého kněze z Moravy:

...*Librum tuum novissimum de Byzantia, pulchro icone ornatum quamprimum lecturus sum. In his diebus, librum Quatre ans de captivité* meditor et admiratio mea crescit quotidie. Liber hic revera thesaurus inestimabilis est, catena aurea sublimiorum revelationum et illuminationum, interminabilis coruscatio. Non possum satiari legendo. Vere qui haec gustant esuriunt; qui bibunt, adhuc sitiunt...

Jsem spokojen i zahanben tímto svědectvím, jež není pohřichu papežským breve, hanebně spokojen, abych mluvil zpřímá. Tím lépe, konec koncův. *Píši pro duše*, a takové úspěchy mi dovolují mysliti si, že jsem své nepřijal nadarmo.

Akademická chvalořeč na kardinála Perrauda, čtená včera jeho nástupcem kardinálem Mathieuem, který by

už nevěděl, co počítí na světě, kdyby se vzdal podivování tomuto nástupci Talleyrandovu.

9. Dovídám se, že vypravování důvěrného života Melanie (La Salettské) — *před Zjevením* — vydá celý osmerkový svazek (!). Křesťanský svět byl tedy přes půl století šálen nejdábelštějším podvodem, neb se démonu podařilo úplně překroutiti tu historii svěťice a jaké svěťice! Četl jsem několik úryvků, jež jsou nelslychané.

Florianovi:

...Ach, co věci jsem zvěděl od měsíce srpna, od našeho setkání na Hořel! Jsem nucen věřiti, že Bůh a jeho Matka přeji si absolutně mé knihy, neboť světla nejrozličnější, dokumenty nejvzácnější, *nejskrytější* přicházejí m, aniž bych jich hledal, jako bych byl přlsně hladinou, jaké si žádají všechny ty vody nebeské. Toť podivuhodné, neuvěřitelné! La Saletta jest stokrát krásnější, než se myslí. Jest to zjevení, kterému se nic nepodobá, a tento Zázrak, tak jak by jej bylo třeba ukázat, jest monstrem jasu, že by se děsem z toho převrhly nebeské intelligence...

12. Masopustní úterý. Četl jsem s úspěchem *Obviňuji se*... v jednom velmi neuhonném domě, v přítomnosti dívek výborně vychovávaných. Toť úžasné, co může nějaký hladovec přiměti spolknout o masopustě.

15. *Brumaire* od Alberta Vandala. „Napoleon, praví autor, jest typem celého člověčenstva.“ Myslíl jsem až dosud, že to možno říci jen o Našem Císaři a Králi Ježíši Kristu.

18. *Brumaire*. Jest jistě pravda, že Bonaparte tohoto státního převratu tak pramálo se podobá Bonapartovi od Rivoli nebo od Pyramid? Přilíš by zaráželo nenalézati tu u něho té nesmírné pevnosti duševní, již se podivujeme všude jinde, vyjma snad v pochmurných dnech nevysvětlitelných Abdikací.

21. Dovídám se, že jistý kněz, který mne loni nemálo pošpinil, jest nyní stíhán pro *padělání*, — on, který pravil, že Melanie byla podvodnice!

24. Vesměrné souručenství. Jednáme vezdy pro někoho neb proti někomu, aniž to víme. Nějaký syn

třebas trápí svého otce. Tento otec, provinilý jiným způsobem a příliš bez víry, aby plakal své vlastní viny, jest nucen Spravedlností, by plakal nad morální bídou svého dítěte. To jde do Nekonečna. Kolikrát se nepřihodí, že nějaký soudce odsoudí zlosyna, jemuž uloženo pykati za něho?

25. Zasilám *Vzkříšení* Villierse de l'Isle-Adama svému příteli Polákovi, knězi moravskému:

In aures tuas nimis benevolas et nimio opere apertas, non verba aurea et luculentissima — ut dicis, in errorem labens — sed contra, metuo, aera sonantia aut cymbala tinnientia, humillime et valde amiciter mitto. Léo Bloy, cognomine: Cain Pedibus-Nigrovigens (id est, Cain Marchenoir).

Četl jsem článek od Hanotauze, jenž vytýká se spravedlivým rozlišováním chyby Papežovy. Jeho podiv k Briandovi a Clemenceauovi nezná skorem mezí.

28. Jednomu knězi zasvěcenému do mé práce o La Salette:

...Shodil jste se mne břímě, uvědomuje mne, že máte tak málo námitek. Odvažuji se doufat, že jich budete mít čím dál tím méně. Byl byste mužem a zvláště knězem nejneobyčejnějším, kdybyste aspoň nenaznačoval, že mi zakazujete překračovati váš práh.

Vše, co byste mi mohl namítati, — a vy mi opravdu nenamítáte nic velikého — bylo by ničím, sesulo by se před přiznáním, že má věc jest čímsi „výjimečným“. Tím okamžením rozptýlil se vám všechny pochybnosti. Právě to potřebí pochopiti. Strávil jsem část svého života žádaje zcela marně po Papeži „cesty výjimečné“, co se týkalo Blahořečení Kristofa Kolumba, odkládaného do nedohledné doby mrzkou Kongregací Ritův, jež žádala 200.000 frankův na zavedení Pře. Vyzýval jsem Nejvyššího Velekněze, by svrhl přes palubu tuto Posvátnou Kongregaci, jež hanobí Církev, a Lev XIII. i Pius IX. a jiní věděli předobře, co o tom souditi. Ale Innocens III. a Bonifác VIII. jsou daleko...

Přece však tihneme dnes všickni k *výjimečnu*, ať si tomu chceme či nechceme, a právě že já si ho přeju více než kdokoli a dříve všech lidí, jsem považován za nemožného, čekaje, až budu usouzen za hodna pozornosti nebo i za *nezbytného*.

Mluvíte mi o „velikém obecenstvu, k němuž se mé dílo obrací“. Omyl. Nepíši pro obecenstvo, ani pro velké ani pro malé. Mé knihy jsou sepsány pro několik lidí, kteří jsou náčel-

níky podle Boha a kteří mohou vést ten dobytek. Sám můj styl, moje literární *forma* jest demarkační čarou, které nikdy nepřekročí žádný dav. Mířím do hlavy, abych byl jist, že nikdy nezasáhnou doleji než do srdce.

Slovu Melaniinu: „Nikomu nezpůsobí bolesti“, třeba rozumět. Jde o Pravdu, že ano. Tož Pravda (jméno Ježíšovo, *Ego Veritas*) vždy působí bolest. Melanie a všichni Světcové, ať Mučelníci nebo Vyznavači, působili bolest říkajíc *Pravdu*, právě tak jako Ježíš způsobil bolest kupcům chrámovým vymrskav je jako psy... Jakž bychom mohli být přáteli Božími, kdybychom někomu nepůsobili bolesti, byť jenom Dáblu! Více než kdo jiný jsem povinen zhostit se všeho ohlédání na čtenáře. Člověku jako já netřeba se ani zalíbiti ani znellbiti. Jsa vojín *Absolutna*, mám přísný rozkaz mluvit pravdu ať komukoliv a v kteroukoliv chvíli, očekáváje mučeníctví děsně bolestného, v něž doufám a o něž po léta úpěnlivě prosím, jakožto svědek Neposkrvněného Početí a Naší Paní Sedmiboletné. Nu, tak tedy.

B Ř E Z E N

2. Přichází jakýs mladý muž byv poslán jistou modrou punčoškou, která si přeje mne poznati. Tento vyslanec prohlašuje mi, že by byl nevzal na se tak směšného úkolu, kdyby byl sám, přečet právě *Zoufalce*, nezatoužil mne uviděti. Až do té doby nechtěl o mně ani slyšeti, jsa jist, že jsem posledním z lidí. Dojat tímto přiznáním, propouštím ho s prosbou, by zastrašil svou modrou punčošku.

3. Daň z důchodu. Přípravy k navržení zákona týkajícího se lidí mého způsobu, provozujících živnosti řečené svobodné. Byl bych nucen každého měsíce ledna ohlašovati své roční *příjmy*, předkládaje průkazné listiny... Mluví se též, že nás ohrožují černé neštovice. Každý by byl přinucen dáti se očkovati. Muka, že nemůžno utéci ze země tak blbě!

4. Prosím jako vždy o pomoc a odvahu. Od jisté doby, i jsou-li peníze, cítím jakousi trvalou úzkost, jako by mi hrozilo nějaké strašlivé nebezpečí, jako by se všecka má ubohá přirozenost chvěla z blízkosti kruté muky, ke které jsem se přec odhodlal.

5. Evangelium ferie (Matouš 18.): *Quaecumque alligaveritis... et quaecumque solveritis...* Toť triumf protestantů postavit tento text proti textu téhož evangelisty, kapitole 16.: *Quodcumque ligaveritis... quodcumque solveritis*, aby popřeli jedinečnou investituru a absolutní svrchovanost Petrovu. Pamatuji se, jak v Dánsku profesor Moltesen, lumen askovské, tuše, že dojde k hádce, připravil si *Novum Testamentum* rozervené na této stránce a jak mi je předložil, aby mne zmátl a zahanbil.

17. Jeden blahosklonný farář mi předpovídá, že moje kniha se nerozprodá. „Jste, píše, příliš bez ohledů na mozky ostatních.“ Jest to pravda.

23. Odpověď blahosklonnému faráři:

...Dostanete moji *Chudou Ženu* v témdni Velikonočním, v době oddechu pro kněze. Doufám, že tato kniha, do níž jsem vložil celou svoji duši, bude se vám opravdu jevit „poutavou“. Není knihy bolestnější.

Nejsem spokojen s vaším posledním psaním. To abych věřil, že jste nevěnoval ani chvíli mému listu. Vizte svá slova, kterých se sám zhrozíte: „Čekal jsem více, nadál jsem se od vás knihy, jež by se *rozprodala*.“ Ale, předrahy příteli, nejsem v obchodě a po tom, co jsem vám napsal, žasn timerad nad námitkou tak veskrze *lidskou*... Posléze, vy se za mne modlíte, toť podstatné.

Jest pravda, že málo se ohlížím na mozky valné části vrstevníkův, jichž pitomost znáte dokonale. Uviděl jste a ukázal jste hloupost Spinozovu, Fichteho, Schellinga, Hegela a kolikajiných. Všichni, kdo se nechali napáliti od Satana, jsou neprodleně zaslíbeni hlouposti. Filosof Blanc de Saint-Bonnet napsal knihu, na neštěstí nedostatečnou, nadepsanou věru geniálně: *Oslabení Rozumu*. Každý křesťan schopný hloubky přizná, že jest opravdu nemožno ztratiti Víru, aby se nepozbyl až po jistý stupeň i Rozum, který jest schopností, jíž poznáváme Boha. Člověk stavějící Rozum proti Věře jest takový troup jako jezdec, který by nedával žráti svému koni. Nuže, víte, že to jest nynější niveau nejen u nevěrcův, ale i u většiny katolíkův. Byl bych vám vděčen, kdybyste mi pověděl, jak si tu věstí, abych tím nepohrdal.

Nezamýšlím „vnucovati někomu svůj způsob nazírání“, jak pravíte. Chci jen vydati svědectví Pravdě. Toho si přeju z celého srdce svého, jako mučenici pod sekyru katovu. Co do *zručnosti*, nežádám si ji. Nahražuji ji důvěrou v Boha...

27. Viděti v každém slově Písma nádobu plnou krve Ježíše Krista.

28. Jeden přítel objevil právě mou *Eksegesi Obecných rčení*, kterou sice četl, ale až dosud málo chápal. Vyjadřuje se takto: „Vidím dvě období ve svém životě: ono, kdy jsem neznal Leona Bloy, a to, kdy jsem ho poznal.“ Podoben mnoha jiným, byl tak daleko ode mne jako ještě dnes, objevuje mne pomaličku.

29. Veliký Pátek. Znáám duše zázračné. Sotva oko Ježíšovo na nich spočinulo, jest to svatost bez etap.

Naše Veronika jest plna soucitu k jednomu z našich přátel, který právě ztratil matku. Aby potěšila tohoto zarmouceného, složila jakýsi duchovní zpěv o Marii bolestné, Matce a Utěšitelce katův jejího Syna. Neumím vypověděti, jakou mám radost z tohoto dítky.

31. Neděle Velikonoční. Velká Mše v basilice. S těmi koncerty dozajista nemám štěstí. Bylo mi vyslechnouti děsnou jarmareční hudbu, že by se roztancovala vycvičovaná zvířata, a prý to jest Bachova fuga. Nemohl jsem skrýti nejprudší nevole a rozléval jsem smutek kolem sebe. Hezký úspěch.

D U B E N

1. Maritainovým, posílaje jim opis své kapitoly o „Ráji“:

Hle, milí kmotřenci, co vám přináší kmotr *velikonoční pomlázky*. Zdá se mi, že mi nikdy nebude možno napsati něco lepšího než tuto kapitolu. Přijmi to, sladká Raisso, v odpověď na svůj tak krásný list. Nejenom že Řád Apoštolův posledních dob bude, ale jsem přesvědčen, že jsme označeni, bychom byli též z jejich voje. Co mne se týče, bude tomu brzo již třicet let, co si tím jsem jist.

Poslyšte radu, již vám dávám se svým *Rájem*. Možná, že vám tím vyzrazuji i jedno ze svých tajemství. Četli jste ve *Spáse skrze Židy*, že Bůh nemůže mluvit leč sám o Sobě. Tož Bůh toť Ježíš, a my jsme jeho *údy*. Duch Svatý tedy jest nucen mluvit zároveň o nás a každý jest v právu *jako takový* vztahovati na sebe každé ze slov Svaté Knihy. Měl bych mnoho pověděti o takové látce. Trvám při této zcela paschální radě. Čiňte podobně

a užasnete, jaké vám to přinese ovoce. Tvrdím dokonce, že Písmo prorokuje každého z nás, způsobem zvláštním, přesným. Když to se objeví, div neumíme láskou...

Pomník Villierse de l'Isle-Adama ješt dokončen. Není-li tohle veledílo, zruším dekretálně smysl tohoto slova. Nemám čeho měniti na své brožuře, psané když měl umělec sotva náčrtek, brožuře, již mi lakota vydavatele — ač neprávem a beze smlouvy — nedovoluje tady otisknouti.

...Že by se postavil takový pomník, pravil jsem, nesnadno si pomyslíti. Považte, že skupina se skládá ve skutečnosti nepravím ze tří osob, nýbrž ze tří postav. Jest tu, jak jsem pravil, Sláva, sláva *vzbuditelka*, — tak jak Villiers ji asi chápal. Nazývá se Tullia Fabriana, Klára Lenoirová, Ellen, Morgana, Sara, Akedysseril; *jediná* žena v obou smyslech toho slova. Jest tu potom Villiers probouzející se a posléze tu jest Smrt, naznačovaná onou rakví, stojící jako člověk, usilující vzdorovati Slávě!

Jen si představte to vyjevení, pobláznění davu, až by spatřil tu třetí postavu vztyčenu na veřejném náměstí, jako popraviště nebo jako trůn, jako ten trůn fecký, na nějž si nebohý Villiers činil právo:

Trůn pro toho, jenž sní,
Trůn jest velmi chmurný dnes...
Uroben jesti ze čtyř desk,
Zcela tak jako rakev!

Buržoa, „Ubiječ labutí“, jak jej nazýval náš básník, nemá rád, aby se mu připomínal hřbitov. On není lyrický, neoddává se sněním, nevěří, že by se kdo vzbudil ve hrobech. Svého hnusného těla, jež zasmraďuje srdce kvítí a z něhož scípají červi, on nepomyslí si znovu oživena. Tu onen poslední konec rozzuřuje tohoto zatracence a vše, cokoliv ho nutí na to vzpomínati, plní mu hubu klnutím a pěnou vzteku.

Přece však bylo by krásné a hrdé a tak ušlechtilé, i jak spravedlivé! aby čněl tu neb onde na Montmartru či v Luxembourg, — v té Paříži děsně poskvrněné a znetvořené hloupostí, která však zůstává ještě starou Paříží vyvolencův, — takový protest Poesie proti Smrti!

Ale opakují, jaký strach a jaké běsnění! Ježíš nazval sám sebe Životem, a právě proto vzkřísil jednoho dne všechny zemřelé. Jistě nikdy nebylo takového zděšení. Pro veliký počet to bude na tom posledním stupínku schodiště časův prvním zahřměním Zděšení věčného.

Zatím jakés takés tvrzení, že básník nějaký i po smrti žije, bylo by čímsi ohromujícím. Nikdo by nevstal z mrtvých, toť na

bíledni, ale jsou naděje, aby ti, kteří by se snad mohli stavěti živými, dlouho ještě z toho cepeněli. Zvláště při Villiersu de l'Isle-Adamovi bylo by ziskem zkusiti to...

[Ach, příliš jsem mluvil o Edisonovi! Doufal jsem od tohoto Američana, již Villiersem v *Budoucí Evě* příliš vynalézaného, že nám pomůže, Brouovi a mně, oslaviti básníka, který mu nádherně a absurdně udělil genia, zmnohonásobuje tuto duši svou duší. Zapomínaje hlouposti a sprostoty americké, chtěl jsem věřiti, že Edison napíše své jméno v záhlaví seznamu subskribentův a že pomník z bronzu neb z mramoru ně-kterého blízkého dne vztyčí se na Montmartru. Ano, kochal jsem se tím snem. Edison zemřel tak jako žil, aniž co uviděl, možná též aniž co zvěděl, na svých pitomých milionech. Subskribenti nenásledovali předáka, který se neukazoval, a krásné to dílo zůstalo v dílně sochařově, kterému se nedostává tak jako Rodinovi obecné pochvaly žurnalistů a kurev.]

2. Uterý velikonoční. *Aqua sapientiae potavit eos, alleluia*. Pokoj přesladký se vrátil. Jarní deštík, deštík paschální na moji zpustošenou zahradu.

Veronika nám zpívá svou píseň o *Naši Paní Sirotkách*, vnuknutou mocným vzrušením náboženským, v přání potěšiti našeho přítele Ricardo Viñesa. Hrozno pomyslití na utrpení uchovávaná nebožátka tak nadpřirozeně nadanému.

4. Nenasytím se té mše Velikonočního Čtvrtku. Co se to dalo dnes, dnešního rána? Nevzpomínám si, že bych byl býval kdy více vzrušen, více proniknut láskou k Bohu, více tonul v slzách. Přichází radost či bolest?... Mnoho jsem myslel na naši tak drahou Veroniku... Johanna poněkud rozrušena mi pravila: „Ta dceruška jest drcena darem, jehož se jí dostalo.“ Cítím, že jest tomu tak. Jest to povaha žertvy. Bůh budiž požehnán a smiluj se nad námi!

6. Svému blahosklonnému faráři z 23. března:

...Pýcha jest jedinou výtkou, z které se nemožno hájiti. Snadno se triumfuje s touto zbraní v ruce a vy to činíte, píše-li mi, že nedůvěřuji v Boha, nýbrž sám v sebe. Což víte? Nemohu

vám přec odpovědět, že mé kosti jsou na oltářích vedle kostí ostatních mučedníků. Prosil jsem vás, byste mi důvěřoval. Raději mne soudíte ba i dáváte posuzovati.

Přál byste si, abych se nevrhal leč na zpronevěřilé biskupy neb missionáře La Salettské atd. a abych nechal s pokojem fari-sejské laiky a katolíky světské, jichž skutečná ohavnost jest ne-výslovná. To by bylo vrcholem nespravedlnosti. Maria nevy-hrožovala toliko „osobám zasvěceným Bohu“. Hrozila *všemu lidu svému*, který má jen to, čeho si zasluhuje, když ho Bůh osta-vuje špatným pastýřům. Žádal jsem vás o vaši důvěru, žádám vás o ni dosud, upozorňuje, že by bylo slušno i snadno přijmouti tu myšlenku, že Bůh má snad se mnou úmysly mimo vaše oče-kávání...

8. Neschopen psáti, hledám jako tolikráte jindy trochy útěchy ve čtení Thierse, *Konsulát a Císařství*, a nejsem zklamán. Kéž by duše tohoto smutného buržoy, nechť si jest na kterémkoliv místě, dostala v oplátku trochu osvěžení!

Návštěva neznámého mladého muže, napsavšího román, který mi pošle. Přál si mne spatřiti. Přijímám ho, jak mohu nejlépe, ale sympathie nepřichází. Už jsem zapomněl, jak se jmenoval.

9. Jednomu příteli:

...Znám Josefa Floriana osm let. Jest to duše mimořádná. Jsou mu dedikováni *Krotitelé zvířetí a Prasáci*. Čte se na první stránce: „Tato kniha jest věnována jednomu z vzácných smrtel-níků, kteří přečkali Křesťanství, JOSEFU FLORIANŮVI, špiteli Leona Bloy na Moravě.“ Vidíte, jak se věci mají. Tento výborný Čech má o mně takové poněti, že jsa chud kolikráte se již tázal, není-li povinen krásti či vražditi, aby mi pomohl. Spatřil jsem ho loni 15. srpna na La Salettě. Zvěděl, že mi jeden přítel zaplatí pouť, smluvil se, ví Bůh za jakou cenu, že tam přibude na dva dni, cesta to asi osm set mil tam a zpět. Jeho písmo, lepší než moje, podává ho celého. Není muže přímějšího, pevnějšího. Jest to povaha mučedníka, naprosto. Dověděl se ode mne o vaší knize a o tom, jak jest důležitá, a již myslím ji hodlá přeložiti, což by vám získalo čtenářů v okolí Slavkova, místaslávy a vítězství.

Uchvacuje mne tato vhodná chvíle, nijak nepředvídaná, bych vás seznámil s jedním z těch, kteří mne milují. Tento Josef Florian by se dal pro mne zabít, ručím vám za to, a není samotný. Takový jest můj osud. Nejsem chud, což jest jakýmsi způsobem býti bohat, nýbrž *nuzný*, odsouzený trpěti mnoho, ale mám ta-kové přátele a počet jich roste...

Myslím, že mám napsat krásnou knihu o La Salettě, knihu, již nemůže napsat nikdo leč psanec, vyvrhel, lomivaz, člověk naprosto nezávislý. Ale třeba mi pomáhatí... Úskalí nejsou vám neznáma. Tož řekněte důvěřivě, žilou nebo klackem, a uvidíte, jak vytryskne stříbro ba možná i zlato...

10. „Vzpomínky Melanie, pasačky La Salettské.“ Stránky vyňaté z připravovaného životopisu této tak málo známé světkice. Divoucí věci z jejího dětství! Jest to neskonalé krásné a zázrakem nejvíce zarážejícím jest možná to, jak se *křesťanské* zlobě podařilo po šedesát let to ukrývat i dusiti.

11. Při zmínce o jednom finančníkovi, kterému na radu přátel jsem poslal své knihy:

... Kdyby bohatí křesťané mohli uviděti, jak jest moje dlo důležito, pomáhali by mi k prospěchu svých duší, pečujíce o hmotné zabezpečení jeho autora. Ale nemají ani uší ani očí, jako červi hrobní. Není tomu dávno jeden milionář pravil přede mnou, že miluje-li kdo umění, ten ať se chrání pomáhati umělcům, kterým jest nezbytně potřebí trpěti. Jest vám známo, že se propichují oči slavíkům, aby se illuší ustavičné noci přinutili zpívat. Bůh to pozoruje z hloubi svého nebe plného světla a Panna pláče.

15. Četl jsem v novinách o sprostém boji Clemencauově proti Johanně z Arku. Tento starý zchátralý a zločinný uličník staví se pod záminkou, by potíral klerikalism, proti oslavám Johanny z Arku, jež se konávají každého roku v Orléansu. Často asi dostáváje ve své lóži kopance do zadnice, nemohl odolati, by se nevyšňořil touto doplňující maškarou a ostudností.

Převážení a postavení pomníku Brouova do velkého Paláce. Jakýs policajt praví cestou: „To jest vzkříšení. Kakraholtský!“ Uvidíme, jaký to učiní dojem na Soudce.

16. *Merkur Francouzský* mi přináší první řadu odpovědí na anketu takto stylisovanou: „Jsme svědky rozkladu či vývoje náboženské ideje a náboženského cítění?“ Odpověď Francise Jammesa: „Jsme svědky rozkladu všeho toho, co není katolicismus.“

Valettovi:

Jedinou odpověď, která se mi líbí ve vaší první řadě, jest odpověď Francise Jammesa a zapisuji se s chvatem, bych byl

jeho nejbližším sousedem při tak utěšující podívané na tu hnilobu. Mohl bych připojit několik nezdvořilostí, ale stávám se vldným stárna. Život křesťana jest opravdu příliš krátký a zvláště příliš vážný, bych odpovídal na otázky tak jalové. Obráťte se tedy k myslitelům. Ti mají pokdy.

Nejznamenitější událostí těchto dvou posledních dní jest, že jsem nezaplatil své činže.

17. Johanna šla dnes večer s trochou zásob a částkou peněz k jedné chudé nemocné stařeně. Byla zasypaná nadávkami dítek, jež poštivaly sprosté ženštiny. Házeli po ní neřádem, ano jednou ji zasáhl i kámen, který ji však nezranil, an její neviditelný anděl toho nedopustil. Žádného policajta na veliké štěstí. Tento strážce obecného pokoje byl by ji nepochybně zatkl jako výtržnici.

21. Přemýšlím, že nikdy nebylo doby tak načisto bez zajímavosti. Pouhá zoufale jednotvárná plochost a sviňstvo, jak tomu nasvědčují výměsky novinářské.

22. Křesťan, který nechce trpěti s Ježíšem, jest pohodlně ulebeděný a napraný buržoa, s chlípným diletantismem rozněžnění přihlížející ze své lenošky mukám nevinného, jenž umírá za něho. JOHANNA.

Čas zmarněný, den zmarněný. Toť tedy vše, co jsem schopen napsati o těchto hodinách, jež bylo mou povinností neméně naplniti než hodiny největší bitvy historické, kdybych měl oči, abych viděl, a srdce, aby bušilo?

23. Dnes ráno jest naší milované Veronice šestnáct let. Prosím Marie, aby se zřetelem ke kráse duše tohoto dítku udělila mi něco.

25. Výstava maleb a výtvarných prací, nazývaná nevím jak. Šeredný obraz Willetův. Jakás montmartreská panna s Ježíškem. Boticelli nevěstince. Opravdu démonský pud profanační, který už dávno pozoruji u tohoto umělce.

26. Prší k nám a všecko stěžování u domácí paní bylo by marno. *Habentes alimenta et QUIBUS TEGA-*

MUR *his contenti simus*, pravil svatý Pavel. Mám tedy právo nebýti *spokojen*.

27. Má Veronika, její *Řeka Slz*! Nemohu už naslouchati jejímu zpěvu, ani mysliti na ni, abych neplakal. Jest nesnesitelné představit si tvora tak vyvoleného a tak bezbranného v tomto ohyzdném světě!

29. Neobyčejný příchod jiného inženýra, přítele Termierova a vášnivého čtenáře mých kněh. Naskytne se mi asi znovu mluvit o tomto příteli chudých a opuštěných. Jmenuje se Filip Raoux... Moje cesty jsou podivné a bez sladkosti. Až do tohoto dne lidé, kteří přišli ke mně, byli buď bytosti nešťastné nebo jež potřebovaly trpěti. Utrpení jest takovým dobrodiním! Duše označené pro tuto vyšší školu, opravdu *polytechnickou*, jdou na mou stranu, aniž to vědí, tak jako ovce jdou na pastvu nebo k zabiti.

30. U *Nezávislých*. Viděl jsem tu nepochopitelnou výstavu. Čtyři obrazy zaslané mým přítelem Coutélierem zdají se zcela povýšenými proti všem těm krajinám, jichž hanebnosti, pitomosti nebo pomatenosti nelze vypověděti. Co se týče obrazů *nahot*, jest to pekelná ohyzdnost, a Rouault, běda, má tam první místo. Marně se namáhám pochopiti, jak to možno, aby umělec, který jest přísně opakem ignoranta nebo podlce — jediný možná, který připomíná ještě poněkud Rembrandta, — zasnoubil se s touto ohavnou karikaturou, kde se smrtelně snižuje v jeho osobě nejmužnější malba naší doby.

K V Ě T E N

1. Jiřímu Rouaultovi:

Milý příteli, navštívil jsem včera *Nezávislé*. Na čem že mohou býti nezávislími ti otroci naprosté hlouposti a tuposti? Toť děsné. Jest tam jakýsi Czobel, který smrdí jako ďábel. Prohlížel jsem si ovšem vaše jediné a věčné plátno, stále táž coura nebo týž paňaca, s tím jediným a žalostným rozdílem, že mravní úpadek jeví se pokaždé horším.

Pravíte: „Ano, Leon Bloy nemiluje toho, co já maluji. Bloy jest spisovatel, básník, který má své potřeby a který se snadno rozčilí. Nechápe, toť vše.“ A to vás upokojí.

Běda, milény Rouaulte, jak vám vpraviti do mysli, vám jářku, že nejsem diletant, ale opravdu soudce, *vdš* schválně poslaný soudce; že tam, kam jste dospěl, nejde již o malbu ani o jakékoliv umění, nýbrž o vaši důstojnost lidskou, o vaši předraho-cennou duši, a že jste zbaven rozumu, nevěříte-li mi? Mám dnes dvě slova pro vás, jenom dvě, poslední, po čemž nebudete mi už leč přátelským masem. *Primo*: Jste přitahován *jen a jen* šerednem, máte zavrať ohyzdnosti. *Secundo*: Kdybyste byl mužem modlitby, kořícím se Eucharistií, poslušným, nemohl byste malovat těch děsných pláten. Rouault schopný hloubky chvěl by se tu trochu hrůzou.

Řekl jsem vám či psal několikrát, že vaše manie mne rmoutí. To se vám asi nezdálo velmi vážně míněno. Četl jste v tom více méně zábavný vrtoch, ani chvíli nepodezíraje, že by to byl opravdivý zármutek muže absolutna a že by to byla věc závažná... Jest čas, abyste se zastavil.

2. Déšť buší mi do oken. Cítím se zbaven odvahy tak jako peněz, což jest mnoho říci. Potom vše, co se děje, jest tak blbě špinavé! Zvracím na dvacáté století střílnami své olověné věže.

6. „...Vycházejte z vašeho domu“, píše mi mladý hudebník Felix Raugel, jehož jsem včera ponejprv spatřil, „má člověk dojem, že nemůže již a není mu dovoleno choditi k nikomu.“

8. Jednomu knězi trestanému Kongregací Indexu, že napsal dobrou knihu, jež tísni některé Milosti:

...Věděl jsem, že vaše dílo jest na Indexu. Zapomínaje vaši závislostí, myslil jsem, že jistě máte takový zákaz v opovržení, jakého si vesměs zasluhuji Kongregace simoniakův, jimiž jest apoštolská Stolica nevýslovně hanobena. Jest vám dobře známo, jak by bylo vrcholem šílenství doufat, aby byl prohlášen za svatého nejspornější divotvorce, kdyby se napřed nevyklopily nesmírné sumy. Toť co se týče Obřadův. Co do Indexu, skoro s jistotou lze říci, že několik tisíc franků na dobré místo bylo by vše spravilo, ubezpečujíc strašpytle *nevhodnosti*. Hle, praví „posedlci“, tak jak je tam či onde ukazuje Evangelium, zvláště při Umučení našeho nevhodného Vykupitele. Co kněh bylo dáno na Index z těch, které se nyní vychalují a jež spatřujeme ve všech rukou! Odpírá-li Index vysvětlení, *z čehož se lze všeho dohadovati*, podobá se to silně zákonu, který nepří-

pouští, abych dokázal, že se mi utrhá na cti, a který trestá tak člověka bez obrany. Co se týče *Kříže*, znáte moje smýšlení o tomto listě Démonově, zvláště čelil jste předmluvu k *Mému Deníku*.

Buďte jist, milý utiskovaný, že vám bude učiněno po spravedlnosti a že se vám dostane krásné odvety. Co mne se týká, jelikož si bzdínu dělám z Indexu a z dekretů té holoty, budu dále dávat čísti vaše spasné dílo, jež hodlají dát pod klíč, nemohouce ho zavrhnouti, zatím co by sám Papež byl povinen je schváliti se svého neomylného Stolce a doporučovati je s jásotem křesťanskému světu — kdyby se nemračila u něho samého tak pošmurná tvář kardinálská. Ale *jest nezbytně třeba* pohrom neslýchaných a věřím, že už není kdy jim uniknouti.

Jest tedy pravda, že i vy budete vypuzen? Jaké divadlo ti hnusní politici Republiky, kteří se jako kanci vyvalovali ve výkalech mocnářů navštívilých Paříž a kteří jsou srdati jen proti Ježíši na kříži a proti jeho chudým! Moderní katolíci si arci všeho zasloužili. Bůh smiluj se nad vámi i nade mnou!

9. Prodirám se krušně tlustým knížiskem Edmunda Lepelletiera, řečeného „vypelichaného tchoře“, o Pavlu Verlainovi; škvár rozhodně pitomý, který se přečte jenom pro jméno básníkovo. Jaký to smutek! Není pochyby, že jeho domnělý historik jest mizera, ale on sám, běda! Bohu jistě bylo s výjimečnou milosrdností souditi tohoto nešťastného básníka, zůstavšního barbarským děckem a řitičího se tak neodolatelně v surové rozkoše.

10. Bolestné probuzení, jaká jsem míval tak často. Prudký dojem obou mých bid, vnější i vnitřní. Záruka skorem, že mi vždy bude trpěti. Jsou duše, které Bůh rád vidí v utrpení. „Strhuje mne v úchvat i plní hrůzou, že jsem vyvolen“, pravil Verlaine.

11. Příteli Leonu Bellému:

Povšiml jste si v reklamě, dělané *Echem Pařížským* obrácení Adolfa Rettého, onoho výňatku z předmluvy Coppéovy, kde nevýslovný ten kakal staví Tailhada mezi nové výboje Církve? Ach, bylo by třeba nastavovat mé *Poslední Sloupy*! Nepředváděl jsem Rambuteaua.¹

Jsme insolventní, poněvadž Ježíš jest insolventní. *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere*. Můžeme platiti za jiné, nikoliv za sebe. Obcování sva-

¹ Francouzský státník, ale zn. též návěštní sloup se záchodem.

tých. Trpím. Ať sebe více potřebuji odpýkávati, moje utrpení není mi dáno pro mne. Jsem jenom opatrovníkem tohoto klenotu.

12. Filipu Raouxovi:

... Milovati v Bohu, toť Nezbytnost naprostá, filosoficky i theologicky. Moje utrpení jest *nezbytno*. Bůh jest Chudý bytí a po výtece a prosí o tuto almužnu, kterou bych mu byl mohl odepřítí škrtaje cosi věčného. Och, cítím, jak jsou absurdní tyto výrazy, ale neumím toho lépe povědět. Tento Chudý potřebuje utrpení. Skrze ně jest Bohem a jest dlužno, aby srdce mu je dávala. *Date eleemosynam*, toto evangelické doporučení nemá jiného smyslu pro bytosti opravdu hluboké a třicet dvě biblické konkordance slova *eleemosyna* posilňují strašlivě ten výklad. Mimochodem vás upozorňuji, na co si nikdo nevzpomene: ona jest Francie (*Regnum Mariae*) v samém středu Božího Plánu, slušelo se, aby byla kdysi rozdělena v *třicet dvě* gubernie, jak víte. Dlužno dávat Bohu almužnu utrpení, utrpení cizího, jest-li kdo ďábel, vlastního utrpení, jest-li kdo světec. Tož každý z nás jest světec, poněvadž jsme všichni údy Ježíše Krista. Zatracení, tak jak ho docházejí tak mnozí buržoové, jest aktem neskonale obłudným, který záležel v tom, že se Bohu odnímá úd.

Znám dvě duše, jež Bůh stvořil jednu pro druhou a jež posléze sblížil. Pitomí spekulanti pozbyli tím čtyři miliony.

13. Umřel Huysmans. Jak skončil tento nešťastník?

Jaká výstraha pro mne tato smrt muže, který měl v mém životě takové místo! „J. K. Huysmans vydává svůj poslední vzdech — *a jest to možná první*“, píše dnes ráno jakýs neuvěřitelný blb z *Journalu*.

Hle, co mi dává Johanna:

Čas jest důkazem milosrdenství Božího: Jsme tak slabí, že kdyby dojmy nepřicházely nám rozdrobeny, pomaličku, zemřeli bychom. V tomto životě nesnesli bychom ani kapky věčnosti. Později, až zemřeme, sneseme dojmy *zároveň*. Jest tedy zákon času jakýmsi základním zákonem. Zákony jsou dány pro naši slabost. Převracíme-li zákony, kazíme dílo Boží. Proslíme o chléb svůj denní, nikoliv o chléb *zítřejší*, neboť život sestává z *řady dnešků*, v očekávání Dnešku definitivního, který nemá ni začátku ni konce.

Otče náš jest modlitba dnešku. Není v něm ani minulosti ani budoucnosti. Třeba se jej tedy modlití *denně*. Jest osou, kolem níž se točí svět. „Pater noster“. Otec jest Nebe. „Sanctificetur

Nomen.* Jeho Jméno jest posvěcení. „Adveniat.“ Jediné jeho království může a má přijíti. „Fiat.“ Jediné jeho vůle může a má se dít: „in coelo“, Otec, „in terra“, Syn. Nic nemůže být dáno leč Chléb, nic nemůže být *odpuštěno* leč dluhy. Obětu-jeme své dluhy zaplacené svým dlužníkům.

15. Četl jsem v jednom listě:

Tělo Huysmansovo bylo položeno na máry, *oblečeno jsouc v roucho oblata*, černé s bílými rukávy... Poslední pořízenl diktoval spisovatel dva dni před smrtí. Též sestavil své úmrtní oznámení a dává si na něm tyto tituly: *President* Akademie Goncourtovy, *důstojník* čestné legie. Vyslovuje přání, by jeho pohřeb byl prostý, *bez vojenských poct*, a by zádušní Mše byla sloužena jedině s *chordem*.

Byzantinism klášterního roucha jest v souladu s tituly „Presidenta“ a „Důstojníka“. Huysmans neměl citu pro směšno. Co do „poct vojenských“, pouhé po-myšlení na ně jest tak k popukání, že žasneme, jak jen na to vzpomněl. Se zřetelem k své rosetě autor *Tor-nistry* měl právo na vojenské pocty. Toť k pomatení.

Klausule o chorálu poráží vše na zemi. Pro tohoto křesťana tiché *Requiem*, byť si slouženo svatým Filipem Nerejským, není nic. Třeba jest chorálu.

Opozření tohoto spisovatele mrzouta k hudbě, které ani za mák nerozuměl, a touha přec, by v tom oboru byl považován za učence, překonávaly vše, kromě snad jeho trvalého záští k lyrismu a k velikosti.

16. Zdrucující zpráva o smrti Josefa Poláka. Žádám Floriana o podrobnosti.

Hrouzím se do ohavného pamfletu, domnělé hi-storie Napoleonovy od Lanfreye. Nechť si kdokoliv, jenž mluví či jenž píše, jde-li o Napoleona, ocitám se v přívalu světla nebo temnot. Zrovna Bůh jakýs mne to strhuje.

17. Tajemné shody. Huysmans jest pohřbíván téhož dne a možná v touž hodinu jako Josef Polák, pokorný kněz moravský, jenž možná platil, *in extremis*, za tento kroucený sloup soudobé Církve, u kterého byla bičo-vána Naše Paní La Salettská. Ten, komu by Bůh Otec ukázal, co se děje v téže vtefině po všem světě, ten byl by jeho jediným Synem, Bytostí s ním soupodstat-

nou, a soudil by·svět. Není osamoceného činu bez opory, bez závislosti na božské Syntaksi, jež jest článkem naší víry a jež sluje Obcování Svatých.

Termierovi:

...První přijímání vaší nejmladší dcery, s čím nebyl by ve spojení tento nevýslovný čin? Položte si tento list na stůl a přečtete si ve *Čtyřech letech Zajetí*... záznam z 10. a 13. května roku 1902. U Veroniky přál si Bůh, aby shoda ta byla velmi *viditelná*. Toť výjimka. Ale můžeme být jisti, že Ježíš nenechá se pozřít nějakým dítětem, nechť si kterýmkoliv, aby nezakročila nějaká pohroma řádu hmotného nebo duchovního, nebo obou zároveň. Takové myšlenky, jak říkáte, rozšiřují obzor. Jest jen jedno kázání od dob svatého Pavla, totiž ukazovati člověčenstvu neskonale důležitost svobodného Činu. Jenom že kazatelé jsou nevěstní.

18. Johanna přemýšlejíc o podivuhodné pomoci, jež nám přišla, praví mi, že důvěra v Boha toť sám Rozum. Žádati s důvěrou toť vztáhnouti jedinou ruku, jež může dostati.

21. Janu Royèrovi, redaktoru *Falangy*:

Pane dostávám váš papír. Zlákan titulem četl jsem „Matku Boží“. Nemyslím, že by bylo možno býti hloupějším a větším neřádem. Prosím vás tedy, ušetřte mne pro příště této tiskoviny, jež by snadno padla do rukou mých dcerek a již se stydlím přijímat. Velikou radost byste mi učinil, vymazaje mne ze seznamu spolupracovníkův a vybídna pana F..., aby již ke mně ani nohou nev kročil.

Filipu Raouxovi:

...Objímám vás jako lev, jímž jsem nebo jímž se jevím býti. Evangelium, čtené dnes v úterý svatodušní, praví toto: „Pastor ovium proprias oves vocat *nominatim* et educit eas.“ Právem milujete své jméno Filip. To *tímto jménem* volá vás Pastýř, když praví všem Filipům minulým i budoucím: „Qui videt me, videt et Patrem.“ Jaké to tajemství v našich jmenech! ale jaké dvoj- a trojnásobné tajemství jmen s takovou *etymologií* jako vaše nebo moje! Filip znamená *milovník koní*. Jeden ze Dvanácti, ten, jenž si žádal spatřiti Otce; jeden ze vznešených Sedmi Jáhnův, onen z VIII. kapitoly Skutkův; zázračný ekstatik nerejský a kolik jiných! tací jsou vaši patronové. Málo křesťanům dostalo se takové přízně. Což jest společného mezi tímto blaženým vojem a láskou, již možno míti ke koním? Dozajista zvíme to někdy. Zatím jest to cosi, nač slušno ukázati, neboť nehledě k tomu, že není možno,

aby cos bylo lhostejno, lze říci, že to, co se dotýká jmen světcův jest důležitosti nevýslovné.

Miluji vás, Filipe, poněvadž vidím, že Bůh vás miluje. Pocítili jsme to 1. května, když jste byl u nás, a cítili jsme to potom. Nic mne tak nepoctívá, jako získávám-li krásné duše, jež se mi oddávají od jisté doby. Jest tu Termier, jiní, které zná Termier, posleze vy a váš přítel Renát L.... Toť zázračné, toť cosi jako nevypravitelný pocit zaznamenaný Edgarem Poeem, když se dovidáme, že jsme částkou mléčné dráhy, neboť duše jsou neskonale více než souhvězdí a mlhoviny. Tož hle, přišly ke mně duše, přicházejí ke mně čím dál hojněji, jako bych byl jejich gravitačním ústředím. Jaká sláva pro moje knihy, až tak požehnané a jež mají takovou moc!

24. Pátek svatodušní. *Non vos relinquam orphanos.* To mi připomíná Veroniku a její „Naši Paní Sirotkův“, tu svatyni, k níž se nemůže přiblížiti, leč kdo byl tonul v strašlivé řece Slz Mariiných. Podivuhodná intuice tohoto dítko.

Bolestný list Florianův. Jest zdrcen smrtí Polákovou. Kněz ten, jehož skon má do sebe cosi nadpřirozeného, an byl zasažen u oltáře, byl zdá se sklán bolem ze svého vyhnanství. Biskup přes naléhavé jeho prosby poslal ho do nejvzdálenější farnosti v diecési, trest přísný a jakého si zasloužil svou nesmírnou ušlechtilostí.

29. Dávali Brouovi naděje, že se mu dostane medaile za jeho krásný pomník Villiersovi. Samo sebou jest mu jí odepřeno. Podlé, ale normální.

Č E R V E N

1. Dostal jsem knihkupecký katalog, v němž se děje zmínka o mně. Jest tam oceňováno několik mých knih nebo autografů. Jediné autografy bratří Napoleonových Josefa a Luciana jsou v tomto seznamu odhadovány draže než moje! Spodiny tohoto kupčení jsou asi nad obyčej špinavý. Hrabivost těch, kteří prodávají, hloupost těch, kteří kupují. Sprostota těch i oněch, jak se podobá. Psaní Chateaubriandovo za sto sou, lístek

Ravacholův za deset tisíc frankův. A právě kupec Cha-teaubriandův jest okraden!

3. Byl jsem dnes ráno probuzen těmito velmi zřetelnými slovy, řečenými mi do ucha: „Čím více se práce hnusí duši, tím jest mzda tučnější; čím více se práce hnusí tělu, tím jest mzda skrovnější.“

6. Lanfrey. Úžasno, jak si důsledně žádá zviklati dobrou pověst Napoleonovu. Setkáváme se s dosti četnými takovými školomety v předvečer války. Šlo o to postavit se proti sobě hnilobu císařskou a jarní svěžest Republiky, vůni dýchanou a vydechovanou dnes po třicet sedm let.

7. Slavnost Nejsvětějšího Srdce. Nesmírné davy v basilice. Stále týž účinek na mne. Opovržení a oškli-vość k chumlům. Jsou beránci, jež to povzbuzuje.

8. Podivuhodná epizoda z života svatého Benedikta Labra. Říkali mu povaleč. Kdysi mu pravil zpovědník: „Příteli milý, učiníte lépe, půjdete-li do služby, jste jen podnětem k urážení Pána Boha. Lidé mluví, že jenom z lenosti žebráte.“ Benedikt odpověděl velmi pokorně: „Milý otče, *jest vůle Boží, abych žebral*. Odhrňte clonu své zpovědnice a uvidíte...“ Kněz poslechl a spatřil světlo, jež ozářilo celou kapli.

13. Pomník Villiersův byl přece děj se co děj zpozorován. Mluvílo se o něm, arci dost hloupě, v rozličných časopisech. Jest tomu tak jako s mými knihami, slavnými, rozebranými, *hledanými* a přece jich proti všemu očekávání žádný knihkupec nechce vydati znovu.

— Pane vydavateli, tu jest dvacet milionův, upsaných všemi králi Západu na nové vydání *Zoufalce*, kterého se na kolenou dožadují jich národové. — Nedělám. — Proč? — Protože autor ještě nedosáhl úspěchu. — Ověsí vás všemi pomyslitelnými řády, ováží vás všemi proslulými stuhami, dostanete zlatou podpětku. Nabudete následnického práva na trůn císařství marockého a královny budou se považovati za nehodný zalidniti váš harém. — Nedělám. — Čeho

tedy třeba? — Přízně Maurice Barrèsa a ocenění Anatola Francea!

15. Krušná práce. Především dlužno, aby *Ta, která pláče*, byla trvale pathetická. Nic nevykonám, nebude-li tam ukázána *nejvyšší tíseň Boží*.

Jsou vztahy s osobami, které považujeme za velmi vzácné a jež bývají jen záminkou nebo cestou k pravým přátelstvím. Toť Boží chorv přivádějící k sobě rozličné ryby. Nástroj ten potom mizí. Kolikráte již jsme to pozorovali!

16. Myšlenka ke kapitole o Nejsvětějším Srdci, účte to moderní, na niž hledím jako na nezbytný následek *Boží Malomyslnosti*, toho „úpadku Vykoupení“, o němž jsem mluvil v kapitole VI. Johanna ukazovala mi, že trnová Koruna spadla s Hlavy Ježíšovy a ovinula se mu na Srdce... Zdá se mi, že v tom jest cosi překrásného.

18. Kterak nám jest nesnadno viděti věci, jež máme u samých očí! Poprvé všimnu si modlitby, jež se čte v mešním řádě hned po *Pater noster: Libera nos ab omnibus malis PRAETERITIS, praesentibus et futuris*. Nikdy jsem si nepovšiml slova „*praeteritis*“, kterým se tak silně potvrzuje nejsoucnost *času*.

Prosím Henryho Houssaye, by mi poslal brožuru, již právě uveřejnil o *hesle* Cambronnově. Podotýkám, že jest dnes dvaadevadesáté výročí Waterloo a že se zdám zvláště označen, bych četl jeho knížku, přispěv tolik, jak se praví, k obecnému rozšíření toho Hesla.

21. Revoluce se rozhořčuje. Reží se v Narbonnu a v Montpellieru. Nesčetní vinaři, jimž podloudníci kazí všechen obchod, jsou posléze syti, by se nechali vyhladověti od lidí, z nichž obecné hlasování učinilo naše pány a jimž ani nejhrdinnější republikáni by nesvětili svých peněženek.

23. Toliko dva mužové by mohli dnes zachrániti Francii: César nebo Mojžíš.

25. Dostalo se mi v duši tohoto zázračného slova: „...Tvé dítky, za to, co jsi jim ublížil svými vinami, zahrnu milostmi.“

28. Když proroctví nelze pochopiti leč až se naplní, nač tedy jsou? *Aby dokazovala svobodu Boží.*

29. Jednomu knězi, jenž by rád, aby se má kniha obracela k množství:

...Dáváte mi znovu jisté pokyny. Odpovídám podobnostím. Jsou živočichové pasoucí se, kteří nemohou leč okusovati trávu na lukách, jsou jiní, jako třeba člověk, kteří se mohou živiti ovocem nejvyšších stromů. Smějte se mi, chcete-li, ale nejsem trávnik. Zlíbilo se Bohu učiniti mne palmou. Nemohu za to. Každému jeho úkol a jeho jazyk. Kdybych se snažil mluvit ke množství, pozbyl bych ihned svých schopností, byv stvořen, abych mluvil jedině k bytostem vzděláných vyššího, na příklad ke kněžím. Třeba to pochopiti...

Rozhořčení vašich farníkův proti *Chudé Ženě* nic mne nezaráží. Vždy jsem to pozoroval. Toť úplně jako s obchodníci, již byste z roztržlosti požádal *latinsky*¹ o pár ponožek a jež by si myslela, že jí povídám cosi opzlého. Buržo, nechť si již počestný či slot, což jest skorem totéž na tom stupni, jest podstatou svou bytostí necudná. Kdyby již nebyl necudou, nebyl by již buržoou. Máte zkušenost v duších a nemám vás tu čemu učit. Jsou katoličtí buržoové nepřátelé svatého Pavla pro slovo *praepulium*, s nímž se setkáváme přísně dvacetkrát v jeho Epištolách. Jsou i tací, kteří by se nemodlili Pozdravení andělské *latinsky* pro slovo *ventris*. Pomyslete jen, necudnost archanděla Gabriele! Jest jenom jedna odpověď takovým hujusmodi: „Prasatal prasatal prasatal“

Listy Barbeye d'Aureillyho jedné přítelkyni. Zajímavost žádná. Bída neskonale. *Přítelkyni* té jistě nejednou bylo vyškrabovati moje jméno. Vidím to jasně. Vidím zvláště, že nešťastnice si ukrutně přála, aby se uvěřilo, že byla milenkou d'Aureillyho. Skorem všechny osobnosti udávané v této smutné sbírce jsou mrtvy. Ona sama jest na skonání, ačli kdy vůbec žila, a nepomýšlí, než jak by se zostudila na všech těch rovech.

Č E R V E N Ě C

1. Trpě poněkud více dnešního večera, pravím Bohu pláče: „Rozpomeň se na mne, až budeš ve svém království“, a myslím ihned, že to jest následek *Adve-*

¹ Bije se na frázi *parlez latin*, asi jako české „Pozor na děti!“ (chce-li kdo říci něco ožahavého).

niat regnum tuum. Můj Bože, jak Tvoje duše smutné jsou tajuplny.

4. Veronika nám zpívá jakousi zpívanou prostomluvu: *Zříceniny Paříže*, kterou napsala včera s podivuhodnou inspirací. Nevypovím vzrušení své duše, když jsem tomu naslouchal. Toto dítko jest obdařeno strašlivým a tajemným viděním, jež by se snadno zdálo prorockým. Jeho melancholie rozlévá se do nedozírna jako moře. Jest to nesmírná hladina melancholie pod nebem černým.

8. Katolické kněžstvo moravské. Florian si stěžuje do svého faráře, nepřítele častého Přijímání, který se toulá, i celé měsíce, ostavuje své stádo beze Mši a bez jakékoliv náboženské pomoci. Dive divoucí, tož našemu kléru francouzskému u srovnání s nimi bylo by se třeba podívat!

9. Četl jsem v posmrtném díle Verlainově *Cestování Francouze po Francii* překrásnou kapitolu o *Neděli*. Podává tu původní a hlubokou myšlenku, že zákon práce, považovaný za kletbu, jest naopak „poslední a jedinou utěšující vzpomínkou na Ráj pozemský“. Důsledek: Zahaleč dopouští se toho hrozného činu, že přetíná poslední lano. Posvěcení neděle jest posvěcením práce. [Použito v *Té, která pláče*, hlava XXI.]

10. Přebírám a třídím staré dopisy. Ničím jich přemnoho. Aby se pocítila nicota tohoto života, třeba se oddati zaměstnání tohoto způsobu. Prohlížením minulého vidíte pouhý prach. Zasnete při tom, jak málo závažno, dokonale marno jest vše, co kdys zmítalo srdcem.

20. Dům sousední nás znepokojuje. Jest to dům na způsob domů Edgarda Poeho či Conana Doylea. Okna, četná na ulici, bývají stále zavřena, a okna do velikého parku vzadu jsou bez okenic, ale slepá, s vyraženými tabulemi, a skýtají snadno dojem stavení v rozvalinách. Jenomže tam jest neustálý hřmot, denní i noční, od jakéhosi automobilu a přechasto břínčí tam elektrické zvonění. Zdá se, jako by ustavičně kdos

vcházel neb vycházel, zvláště v noci. Obyvatelé, jež někdy lze spatřiti, jsou dva mužové vzezření málo sympathického a jakás velmi podezřelá ženština. Viděti, jak přicházejí mladé osoby, vábné a nemalé *svěžestí*. Sotva zapadne slunce, několik psů vyje na smrt... Poptali jsme se, a vše se vysvětluje. Jsou prý to zcela prostě počestné jatečky pro nějaká řeznictví s lidským masem ve velikých čtvrtích.

28. 31 stupňů ve stínu v mém atelieru. *Ta, která pláče*, od toho, který se potí.

29. Jest to znamením konce soužení? Dnes v noci zdály se mi přelibezné sny, jichž se nepokusím vypravovati. Hledali jsme naázračné mapě, na níž se spatřovaly pozhnané ostrovy plné světcův a těšili jsme se, že se tam odeběfeme žíti. Bylo to jako vnímání Ráje.

31. Kdosi nuzný ptal se faráře z Arsu, jak by našel nějaký zdroj peněz. „Toť prosté“, odpověděl světec, „třeba jen vše rozdati“. Přesvědčil jsem se o tom právě dnes.

Od Jakuba Demla, kněze moravského, přítele Poláka:

Carissime Domine, Post transmigrationem † P. Joseph Polák, nescio meliorem super terram, cujus memor essem, quam auctorem de *Celle qui pleure*.

S R P E N

1. Odpověď Jakubu Demlovi:

Carissime et dilectissime, Utinam conversarer minus longe ab aedibus tuis, domine sacerdos! In lacrymas diu multumque erupimus, amico et fratre nostro Joseph Polák defuncto et profecto ad Patriam. Nos autem derelinquimur in amaro. Dilligebamus eum tamquam amicum veterem post tam exiguam commorationem in monte sancto, comitante Florian. Est mihi verecundiae scribere latine tam perperam et aegerrime. Da veniam ignaro vati.

Peracturus sum laete *Celle qui pleure*, opus indignationis, caritatis et lacrymarum ante altare. Illud tibi mittam, prolixo animo, sperare volens te fieri gallice lectorem meum fervidum in loco lugendi Polák.

Ora pro me meisque studiose et peramanter. Hanc gratiam humiliter exopto in Nominibus Jesu et Mariae. Vale.

2. Zpovídal jsem se jakémus dobráku knězi, jenž mi dává na vybranou mezi nebem a peklem.

5. Emilu Godefroyovi:

... Jest k zadání místo po Huysmansovi, ubohém Huysmansovi, který se pokusil zavést do náboženství naturalism a který zemřel s domněle sardonickým rozklíbením úst, aniž by mohl na dvou neb třech tisících stranách vymačkat jednu ubohou dvousoubovou ideu, nějakou mizernou myšlenku z tržiště. Rčete si, Godefroy, že budu teď sám s Coppéem a Rettém, bych hájil náboženství. Jaké úchvatné postavení pro vojína!

8. Četl jsem několik stránek od Edgarda Poe, jež mi nahánějí hrůzu. Myšlenka zavržení u tohoto Američana jest nerozlučná od myšlenky smrti. Jeho umírající jsou vždycky děsní.

9. Aby už v našem příbytku načisto nebylo možno bydleti, domácí dává opravovat dům v samé zahradě, právě nad našimi hlavami. Déšť křidlic a sutě. Nebezpečí jisté dětem. Samo sebou se rozumí, že by bylo bláznovstvím doufat v jakoukoliv náhradu.

Okružní list časopisu *Illustrovaná honba*, dovo-lávající se Ameriky a vybízející mne, abych oznámil, „který sport mne zejména strhoval od mého mládí“. Odpověď:

Pane, z Ameriky a ze „Sdružení amerických“ nepojde leda hloupost, šerednost a nejneodčinitelnější ostudy. Pevně věřím, že Sport jest nejjistější pomůckou, by se vychovala generace neduživců a škůdných blbců. Stačí si přečísti několik řádek nějakých sportovních novin, bychom se o tom s nadbytkem ujistili. Co se týče mého „zamilovaného sportu“, vaše nevědomost ukazuje jasně, že jste nic ode mne nečetl — což mne pranic nezaráží, an sport a četba jsou věci načisto nesrovnalé. Ti, kdož mne četli, vědí, že jediným sportem, který „mne zejména strhoval od mého mládí“, jest klacek na hřebety mých vrstevníků a kopance do jich zadnic.

12. Zaplatili jsme výběřčímu daní. S radostí rozdám vše chudým, ale domácí pán a berňák vhánějí do mne anarchistu, žháře, paliče nohou, lupiče s Korsiky nebo z Kalabrie.

Nová společnost, revue velmi belgická. Ajhle! listuje hrotem své psací třtiny odhalují, že Carton de Wiart (ten z *Žebráka Nevděčtka* myslím) jest „heroldem duše belgické“! Podivný úkol pro zachcaného Holanďana.

15. Nanebevzetí. Vracím se z basiliky nasycen smutkem, že jsem tam spatřil několik turistův... Potom jsem si řekl, že neuctivost těchto zvířat méně Boha uráží než prostřednost pobožných, kteří okázale líbají zemi. Tak smýšlela Melanie. Dávno před tím, než jsem ji poznal, byl jsem o našich katolících téhož mínění jako ona! Nalézám v její *korespondenci* až i některá slova, jichž užívám. Později se to uvidí.

18. Passiva mne drtí. Před třemi měsíci byl jsem nucen podepsati směnku, a teď koncem tohoto měsíce číhá na mne nemilosrdná nezbytnost zaplatiti. S druhé strany šiky dodavatelův, zpravidla pod Cambronno-vým velením, vzpírají se vzdáti. Zároveň třeba žítí, pracovati, dokončiti své dílo. Ztrácím z toho hlavu.

20. Filipu Raouxovi:

...Příliš snadno lze zjistiti, že moderní křesťané, jichž víra jest mrtva a pohřbena, nevědí již zhola nic, co značí míti patronem toho neb onoho světce, a skoro nikdy si toho ani dost málo nevšímají. Přece však to jest cosi nevýslovně velikého a důsledků neskonalých. Míti některého světce patronem, toť býti mocí svátosti Křtu od něho nadpřirozeně adoptován, míti ho otcem. To jest, že jste vy, Filipe, *in sinu Philippi*, jako svatý Filip jest *in sinu Abrahae*. A toto nepřipouští změny, omezení, jest to věčné. Nejenom, že máte podíl, jakožto dítě domů, na všem, co jest majetkem svatého Filipa, ale i na všem tom, co dobrého či zlého vykonají vaši nesčetní bratři od té, co jsou na zemi Fillipové; nesa — na příklad — strašlivé břímě Filipa Sličného nebo Ludvíka Filipa, důstojného syna Rovnosti, v utěšujícím světle aureoly svatého Filipa Nerejského. Co myslíte o tomto vzhledu vesměrného souručenství, Obcování svatých? Viděti křesťanstvo jako obrovský strom, jehož každá větev má ratolesti a ratolestek bez počtu, živých touže mizou?...

24. Svatého Bartoloměje: Nikdo na utracení. To aby znechutilo Liturgii.

25. Den nanejvýš trapný, neboť sebranka sousedící s námi hýřila a celých deset hodin bylo nám poslou-

chati jejich vřiskání. Styk s lidem skýtá dnes ponětí o ohavnosti pekla.

27. Publikace z ulice Bayardské (*Vrstevníci*). Šestnáct velikých stran s dvojitým sloupcem tiskovým o Barbeyi d'Aurevillym. „Dobrý tisk“ odhalující literaturu! To už bude konec světa. Jest to k ukousání nudné a nesprávné. Ale uvádějí názvy jeho knih a několik hodně jízlivých anekdot. Posléze, dříve divoucí, jmenují několikrát mne!

Špinavá sousedka zasypala Johannu nadávkami. Často jsem jí říkal: Bolest není nic proti hanbě.

Z Á Ř Í

4. Vypravoval jsem o děsném maniaku, jenž kupoval chléb, aby jej před zraky chudých házel do veřejných záchodů. Myslím, že skončil byv zavražděn. Emil Zola, jenž po svém způsobu dělal totéž, posel hrabaje nosem ve výkalech svých psů. Tito školáci Démonovi jsou překonáni. Na Montmartru žije muž a žena, jež bych mohl jmenovati, lidé bohatí nebo aspoň velmi zámožní. Nutí chůvu, jež často bývá dohnána prchati rozhořčením a hrůzou, aby vše, co jim zbude od jídla, a někdy bývá toho dosti mnoho, házela do truhlíku na neřád, poroučejíce jí, aby to rozsekala, polila špínou a petrolejem, ať z toho nikdo nic nemá, ani psi neb krysy. Tytéž přísné rozkazy, aby ničila obnošené šatstvo.

Doba tato se zdá načisto ďábelskou. Včera jedna poběhllice rozstříhala obraz Ingresův. Přede dvěma či třemi nedělemi jakýsi pitomec rozškubal Poussinovu *Potopu*.

Vypravují mi všední příběh o jednom muži, velmi bohatém a ochotném mi pomoci, byl však zastrašen poradiv se s jedním novinářem stavším se akademikem, s Mořicem Donnayem asi, který ho seznámil s mojí legendou: „Odpudí nejlepši vůle“, což znamená, že mým prvním hnutím, dostane-li se mi nějakého do-

brodění, bývá, abych se jal dobrodince tupiti. Tohle a skatologie platí pořád.

8. Narození Panny Marie. *Ta, která pláče*, jest dokončena. Kdo ji vydá! Až vyjde, budou se čísti v novinách takovéhle asi fráze: „Nečekejte, že bychom rozbírali tento nový zplod pověstného skatologa.“

Pravil jsem si několikrát, že tato tak nesnadná kniha jest jakoby nebezpečným mostem, přes který mi bylo přejíti, abych dospěl do údolí lepšího. Illuse asi, an Bůh nikdy si nepřál úspěchu mých knih... Naleznou mne s pěstmi ohryzanými v tvrzi bez bran a beze střílen, která slove Bezpeněz a které nelze ani dobýt ani obhájit, neboť jest sevřena ochrannými i obléhacími valy mrch.

O B S A H

	Strana
VĚNOVÁNÍ	9
ÚVOD	11
 1904	 13
Pochodeň	13
Vysvětlující podobenství	18
 1905	 33
Neposkrvněné Početí	42
Právě vyšlo	44
Svatý Barnabáš mi posílá přátele	48
Jsem obviněn, posléze i z oplzlosti	49
Smírčí soud	59
Moje Veronika	67
Podzimní salon	67
 1906	 79
Interview	79
Zjevení se Petra Termiera na Hoře Mučedníků	83
Obrácení Laurenta Tailhada	84
Cesta do Dauphiné; Varcés a La Saletta	101
Nevysvětlitelný spánek Francie	110
Lyon a Fourvières	114
Tréport	115
Začata <i>Ta, která pláče</i>	118

Jest jen jeden smutek	121
Epopeja Byzantská	126
Slůvko k ceně Goncourtově	129

1907

	131
<i>Vzkříšení Villiersa de l'Isle-Adama</i>	132
Pomník Frédérica Broua Villiersovi	142
Index	148
Smrt Huysmansova a Poláková	151
<i>Ta, která pláče</i> , jest dokončena.	162

DOBŘÉ DÍLO

pořádá

a s pomocí Boží a přátel Studia

vydává Antonie Florianova.

Titulní list a dřevoryt od Jar. Bendy.

Tento svazek 57.

natiskli Kryl a Scotti v Nov. Jičíně

léta Páně 1919.